

Vlastní hodnocení školy

Základní školy waldorfské Butovická 228/9, Praha 5- Jinonice
za období 2009/10, 2010/11, 2011/12

Vlastní hodnocení školy

Základní školy waldorfské Butovická 228/9, Praha 5- Jinonice

za období 2009/10, 2010/11, 2011/12

Autoevaluaci provádíme dle nové struktury vyplývající z vyhlášky č. 225/2009 vždy na konci tříletého období (3 školní roky), do 30.9. následujícího školního roku. Autoevaluační plán byl navržen dle stávajících cílů vytyčených v rámci ŠVP Základní školy waldorfské a aktuálních potřeb školy za období 2009/10, 2010/11 a 2011/12. Cíle a návrh struktury vlastního hodnocení školy projednala pedagogická rada školy.

Cíle vlastního hodnocení plynoucí z aktuálních potřeb školy:

1. Celkové zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu školy. Pro dosažení tohoto cíle byly pedagogickým kolegiem zvoleny konkrétní oblasti, na které se pedagogické kolegium bude v následujícím tříletém období aktivně soustředit:
  - 1.1. Zkvalitnění a zefektivnění hodnocení žáků na 2. stupni
  - 1.2. Vypracování systému plánu hospitací pedagogických pracovníků školy a následného uplatnění v praxi školy za účelem dosažení vyšší kvality výchovně vzdělávacího procesu ve všech ročnících i předmětech
  - 1.3. Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (včetně konkrétní nabídky)
  - 1.4. Práce na prohlubování metodicko didaktických postupů a sledování hlubších souvislostí jednotlivých předmětů v rámci waldorfského učebního plánu
  - 1.5. Cílený team building pro pedagogický sbor
  - 1.6. Evaluační a autoevaluační rozhovory vedení školy s jednotlivými pedagogy
  - 1.7. Celková revize školního vzdělávacího programu ve vztahu k uskutečňovanému waldorfskému vzdělávacímu programu se zpětným dopadem na kvalitu i obsah výuky
2. Udržování a zlepšování dosaženého standardu spolupráce s rodiči. Pro dosažení tohoto cíle byly pedagogickým kolegiem zvoleny konkrétní oblasti, na které se pedagogické kolegium bude v následujícím tříletém období aktivně soustředit:
  - 2.1. Třídní schůzky v jednotlivých třídách
  - 2.2. Rozšíření nabídky konzultačních hodin během školního roku
  - 2.3. Informovanost rodičů prostřednictvím webových stránek školy a školního informačního e mailového systému
  - 2.4. Společné projekty v rámci jednotlivých tříd i projekty celoškolní (viz ŠVP)
  - 2.5. Aktivní spolupráce pedagogů se Spolkem rodičů
  - 2.6. Nabídka vzdělávání rodičů v oblasti filosoficko psychologického základu waldorfské pedagogiky
3. Materiální vybavení školy
  - 3.1. Kontinuální zvelebování prostor uvnitř i vně školy
  - 3.2. Postupné dovybavení materiálních potřeb školy

Zpracování hodnocení:

Na realizaci jednotlivých úkolů při zpracování hodnocení se podíleli: ředitel školy, výchovný poradce, metodik prevence, personální grémium, organizační grémium, pedagogické grémium, třídní učitelé a zástupci Spolku rodičů. Na zpracování podkladů vlastního hodnocení se podíleli všichni pedagogičtí pracovníci školy. Zpracování koordinoval koordinátor, Daniela Petrová. Na konferenci kolegia učitelů byla v říjnu 2009 projednána podstata autoevaluační zprávy, její cíle a byla navržena struktura tohoto hodnocení.

Na závěr bylo vlastní hodnocení projednáno na konferenci pedagogického kolegia.

Zdroje:

Pro vlastní hodnocení byly informace čerpány z těchto zdrojů:

- pedagogická dokumentace, ŠVP ZŠ
- dotazníky pro učitele a rodiče
- rozhovory
- vnitřní statistické ukazatele, např. výroční zprávy, apod.
- externí zdroje, např. materiály školských orgánů, obce aj.

Vlastní hodnocení za období 2009/10, 2010/11 a 2011/12 bylo schválena pedagogickým kolegiem dne 27. 9. 2012.

Koordinátor: Mgr. Daniela Petrová

Ing. Pavel Seleši, ředitel školy

Obsah hodnocení:

1.	Celkové zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu školy	6
1.1.	Zkvalitnění a zefektivnění hodnocení žáků na 2. stupni	6
1.2.	Vypracování systému plánu hospitací pedagogických pracovníků školy a následného uplatnění v praxi školy za účelem dosažení vyšší kvality výchovně vzdělávacího procesu ve všech ročnících i předmětech	8
1.3.	Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (včetně konkrétní nabídky)	12
1.4.	Práce na prohlubování metodicko-didaktických postupů a sledování hlubších souvislostí jednotlivých předmětů v rámci waldorfského učebního plánu	14
1.5.	Cílený teambuilding pro pedagogický sbor	17
1.1.1.	Cílený teambuilding s přesahem do výukové činnosti pro jednotlivé školní roky	17
1.1.2.	Bouře – W. Shakespeare - tříletý projekt zaměřený na teambuilding (2009/2012)	18
1.6.	Evaluační a autoevaluační rozhovory vedení školy s jednotlivými pedagogy	27
1.7.	Celková revize školního vzdělávacího programu ve vztahu k uskutečňovanému waldorfskému vzdělávacímu programu se zpětným dopadem na kvalitu i obsah výuky	28
1.8.	Dotazníkové šetření DVPP	30
2.	Udržování a zlepšování dosaženého standardu spolupráce s rodiči	34
2.1.	Třídní schůzky v jednotlivých třídách	34
2.2.	Rozšíření nabídky konzultačních hodin během školního roku	35
2.3.	Informovanost rodičů prostřednictvím webových stránek školy a školního informačního e-mailového systému	36
2.3.1.	Webové stránky školy	36
2.3.2.	E-mailová komunikace	36
2.3.3.	SMS komunikace	36
2.4.	Společné projekty v rámci jednotlivých tříd i projekty celoškolní (viz ŠVP)	37
2.4.1.	Projekty – celoškolní	37
2.4.2.	Projekty jednotlivých tříd- slavnosti	38
2.4.3.	Další pravidelné projekty jednotlivých tříd	38
2.4.4.	Vybraný nadstandardní projekt Olympijské hry pro 5. třídy waldorfských škol 2012 – Odysseovo putování	39
2.5.	Aktivní spolupráce pedagogů se Spolkem rodičů	49

2.6.	Nabídka vzdělávání rodičů v oblasti filosoficko- psychologického základu waldorfské pedagogiky	50
2.7.	Dotazníkové šetření	53
3.	Materiální vybavení školy	61
3.1.	Kontinuální zvelebování prostor uvnitř i vně školy	61
3.2.	Postupné dovybavení materiálních potřeb školy	62
4.	Přílohy	64
4.1.	Příloha č. 1	64
4.2.	Příloha č.2	69
4.3.	Příloha č. 3	72
4.4.	Příloha č. 4	75
4.5.	Příloha č.5	77
4.6.	Příloha č. 6	81
4.7.	Příloha č. 7	82
4.8.	Příloha č. 8	84

1. CELKOVÉ ZKVALITNĚNÍ VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍHO PROCESU ŠKOLY

1.1. ZKVALITNĚNÍ A ZEFEKTIVNĚNÍ HODNOCENÍ ŽÁKŮ NA 2. STUPNI

2009/2010

Přípraven konkrétní návrh hodnocení žáků 2. stupně ZŠW - vnitřní směrnice, který zahrnuje všeobecná pravidla, podklady pro kritériální hodnocení a pravidla konzultačních hodin. Příprava proběhla v rámci práce pedagogického grémia a byla připomínkována v kolegiu průběžně během školního roku. **Konečný návrh byl pod názvem „Pravidla hodnocení pro II. stupeň waldorfské školy – vnitřní směrnice“ v červnu 2010 odsouhlasen kolegiem a ředitelem školy (viz příloha č.1).**

2010/2011

Návrh byl schválen Školskou radou 20.9. 2010 ((viz příloha č. 1). Vnitřní směrnice hodnocení byla uplatněna ve všech ročnících 2. Stupně. V září a říjnu 2010 proběhla v rámci pedagogického grémia a kolegia prezentace kritérií hodnocení jednotlivých předmětů třídními i odbornými učiteli. **Zhodnocení efektivity systému hodnocení třídními a odbornými učiteli v rámci kolegia – červen 2011.**

Příklady reflexe třídních učitelů:

“ Kritéria hodnocení mají jednoznačně pozitivní účinek pro žáky, rodiče i pedagogy. Nejsou však ve všech ohledech plně efektivní. Je třeba, aby každý učitel v budoucnu prohloubil vztah kritériálního hodnocení s každodenní realitou výuky, kritéria připomínal, hovořil o nich se žáky.“

„Kriteria se osvědčila, děti i rodiče je akceptovali, tvoří dobrou základnu slovního hodnocení na vysvědčení.“

„Kriteria zvýšila vážnost žáků ke škole a učebnímu procesu. Žáci si kritéria pročetli během školního roku i epoch, probíhalo tak z jejich strany aktivní samostatné zvědomění kritérií. Osobně jsem se snažila o to, aby mi žáci daná kritéria zpětně dokázali vysvětlit. Jedině tak mohlo dojít k jejich plnému uchopení“

Příklady reflexe učitelů odborných:

„Žáci jsou vědomější ve vztahu k předmětu i učivu, dokážou se lépe orientovat v podmínkách práce v epoše.“

„V uměleckých předmětech je náročné mít kritéria celoročně na vědomí, je zapotřebí najít formu kritériálního hodnocení, která by odpovídala uměleckému duchu těchto předmětů a zároveň žákům ukázala, co se konkrétně hodnotí.“

Cizí jazyky: „Bylo náročné udržet vědomí daných kritérií celý školní rok. Je třeba, aby si učitel stanovil priority – např. všeobecná kritéria platná celý školní rok a dílčí kritéria k jednotlivým tématům či okruhům, všeobecná kritéria nestačí.“

Shrnutí reflexí za rok 10/11:

V dalším školním roce je třeba dále kritéria hodnocení na 2. stupni prohlubovat a zvyšovat jejich efektivitu zejména v odborných a uměleckých předmětech, které neprobíhají v epochách ale celoročně. Je nutné o kritériích hovořit se žáky vícekrát během školního roku, ověřit si, že jim rozumí.

Celkově však byla aplikace kritériálního hodnocení reflektována jako jednoznačně přínosná pro žáky, pedagogy i rodiče žáků.

2011/2012

- Uplatnění vnitřní směrnice hodnocení ve všech ročnících 2. stupně. Aplikace závěrů ze školního roku 10/11.
- Prezentace kritérií hodnocení jednotlivých předmětů třídními i odbornými učiteli v září a říjnu 2011 v rámci pedagogického grémia a kolegia.
- Zhodnocení efektivity systému hodnocení třídními a odbornými učiteli v rámci kolegia – červen 2012.
- Dotazníkové šetření pro žáky 9. tříd na téma zhodnocení efektivity systému hodnocení na vlastní učení na jaře 2012 (příloha č.2)

Celkové zhodnocení navrženého systému hodnocení, zhodnocení jeho efektivity na výchovně vzdělávací proces v jednotlivých ročnících, návrh zdokonalení tohoto systému ve prospěch jeho efektivity (červen 2012 v rámci kolegia).

Na základě reflexí jednotlivých pedagogů, rozhovorů s rodiči a dotazníkového šetření v 9. třídě, došlo pedagogické kolegium k následujícím závěrům.

Zásady kritériálního hodnocení, včetně zásad pro konzultace byly shledány v oblasti hodnocení žáků jako jednoznačně pozitivní

Žákům kritéria hodnocení napomáhají ve snadnější orientaci v učivu a schopnosti rozlišování důležitosti tematických okruhů.

Rodiče se lépe orientují ve studijních výsledcích svých dětí a mohou snadněji podporovat učební proces započatý ve škole.

Z pedagogického úhlu pohledu je kritériální hodnocení jednak velmi nápomocné pro tvoření vlastního slovního hodnocení. Efekt v učení žáků se zřetelně posunul směrem k pólu kvality.

Pravidelné konzultace s rodiči i žáky byly hodnoceny jako přínosné pro všechny zúčastněné strany.

Na základě rozhovorů se žáky v jednotlivých třídách 2. stupně a na základě dotazníkového šetření však vyplynulo, že v některých případech je kritériální hodnocení poněkud stereotypní a žáci jej pomíjejí. Proto se pedagogické kolegium rozhodlo během školního roku 2012/13 doplnit stávající vnitřní směrnici o konkrétní okruhy výukových oblastí /předmětů, pro které budou vypracovány všeobecná kritéria hodnocení, která si pak jednotliví pedagogičtí pracovníci dopracují pro konkrétní ročník a předmět. Takto by se žáci měli snadněji orientovat v jednotlivých okruzích a kritériálních požadavcích.

1.2. VYPRACOVÁNÍ SYSTÉMU PLÁNU HOSPITACÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ ŠKOLY A NÁSLEDNÉHO UPLATNĚNÍ V PRAXI ŠKOLY ZA ÚČELEM DOSAŽENÍ VYŠŠÍ KVALITY VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍHO PROCESU VE VŠECH ROČNÍCÍCH I PŘEDMĚTECH

- A. Systém vzájemných hospitací třídních a odborných učitelů v rámci školy**
- B. Systém hospitací pedagogů školy v jiných waldorfských školách v Čechách i zahraničí**
- C. Pravidelné návštěvy mentora školy**

2009/10

Na začátku školního roku byl pedagogickým grémiem vypracován orientační pracovní návrh hospitačního systému založeného na vzájemných hospitacích v rámci tříd, ročníků a předmětů školy i v okruhu škol v ČR a v zahraničí (příloha č. 3).

Tento návrh byl schválen kolegiem jako pokusný a začal být s okamžitou platností uskutečňován v praxi v průběhu školního roku včetně vypracování hospitačních záznamů. Následovaly reflexe z hospitací v konferencích kolegia 1x za 2 – 3 měsíce a závěrečná reflexe přínosu vzájemných hospitací v rámci kolegia – červen 2010.

V říjnu 2009 proběhla dvoudenní hospitační návštěva partnerské waldorfské školy v Groebenzellu u Mnichova, Německo, které se účastnilo 14 pedagogů. Učitelé měli možnost navštívit výuku ve třídách (1. až 12.), z hospitací vytvořili hospitační zprávy včetně reflexí přínosu hospitace pro vlastní pedagogickou praxi. Výjezdu se zúčastnili i zástupci z řad rodičů.

Školu navštívil na jaře 2009 a na podzim 2010 (vždy 1 týden) švýcarský mentor pan Bruno Glor, který hospitoval ve většině tříd, na podzim soustředil svou hospitační činnost na podporu učitele stávající 1. třídy. Hospitace následovaly individuální rozhovory.

Reflexe 2009/2010

Pracovní návrh hospitačního systému byl pedagogy bohatě využíván a hodnocen jako přínosný zejména v oblasti zkvalitnění vlastního výuky a rozšíření vědomí souvislostí v oblasti mezipředmětových vazeb. Kolegium pedagogů se rozhodlo v tomto systému pokračovat i v dalším školním roce.

Návštěva partnerské školy v Groebenzelu byla pedagogy hodnocena jako velmi přínosná a inspirativní pro další pedagogickou praxi. Mnozí učitelé, kteří se této hospitace zúčastnili, aplikovali získané poznatky ve vlastní výuce.

Návštěva mentora pana Bruno Glora byla hodnocena jako velmi přínosná zejména pro učitele na 1. stupni a začínající učitele.

2010/11

Hospitační systém byl i nadále uskutečňován v praxi v průběhu školního roku včetně vypracování hospitačních záznamů. Intenzita reflexí však mírně polevila (2x –3x v průběhu školního roku v rámci kolegií). Závěrečná reflexe přínosu vzájemných hospitací proběhla v rámci kolegia – červen 2011.

Na podzim 2010 a na jaře 2011 proběhla návštěva mentora školy pana Bruno Glora a jeho manželky (2x 1 pracovní týden). Návštěva zahrnovala hospitace mentora ve všech ročnících školy u vybraných pedagogů, hospitace následovaly individuální rozhovory s hospitovanými pedagogy. V rámci kolegia pedagogů vždy proběhlo celkové zhodnocení úrovně výchovně vzdělávacího procesu včetně doporučení do budoucna.

V kolegiu přednášel mentor na téma: „Důležitost posilování vůle u žáků, výuka epochových předmětů na II. stupni ZWŠ.

Úroveň výuky byla mentorem shledána jako kvalitní, i nadále však doporučuje kolegiu, aby dbalo na zlepšení kázně žáků a zaměřilo se na vzdělávací výsledky žáků na I. i II. stupni.

Reflexe 2010/2011

Pracovní návrh hospitačního systému byl bohatě pedagogy využíván a hodnocen jako přínosný. V některých třídách začali díky vzájemným hospitacím učitelé intenzivněji pracovat v rámci tzv. třídních kolegií. Učitelé 1. stupně si však stěžovali, že ve stávajícím systému, kdy třídní učitel vyučuje všechny epochové předměty ve vlastní třídě, není možné, aby hospitoval v epochovém vyučování v jiných třídách. Někteří kolegové se vyslovili v tom smyslu, že hospitační koncepci při plném či téměř plném učitelském úvazku nedokážou plně dodržet a následovat.

Kolegium pedagogů se rozhodlo v tomto systému pokračovat i v dalším školním roce.

Návštěva mentora pana Bruno Glora byla opět hodnocena jako velmi přínosná zejména pro učitele na 1. stupni a začínající učitele. Kolegium se rozhodlo námět jeho přednášky pro kolegium na téma „Důležitost posilování vůle u žáků i pedagogů“ dále rozpracovat v přípravném týdnu pro následující školní rok (viz kapitola 1.5.1).

Uskutečnění návrhu systému v praxi v průběhu školního roku včetně vypracování hospitačních záznamů. Reflexe z hospitací proběhly v rámci kolegia 1x -2x za školní rok. Závěrečná reflexe přínosu vzájemných hospitací v rámci kolegia – červen 2012.

Společně organizovaná návštěva partnerské waldorfské školy v Goebenzellu u Mnichova, Německo (jaro 2012) se neuskutečnila a byla odložena do budoucích let.

Pan Bruno Glor, mentor školy, navštívil školu pouze 1x a to na podzim 2011, hospitoval ve vybraných třídách s důrazem na 1. třídu, následovaly individuální rozhovory s hospitovanými pedagogy, zápis z hospitací, celkové zhodnocení úrovně výchovně vzdělávacího procesu včetně doporučení do budoucna.

Druhá plánovaná návštěva mentora se neuskutečnila ze zdravotních důvodů mentora. Náhradou školu navštívil na jaře 2012 mentor písecké waldorfské školy pan Leo Klein (Holandsko), jeho hospitační činnost však byla bohužel omezena na pouze 2 pracovní dny. Pan Klein navštívil pouze několik tříd a několik pedagogů, kterým však poskytl neocenitelné rady především v oblasti uměleckého pojetí waldorfské výchovy a vyučování a pedagogickému kolegiu dal řadu doporučení, na čem je třeba v budoucnu pracovat, aby úroveň waldorfské školy neklesala.

V červnu 2012 proběhla celková reflexe hospitací uplynulého tříletého období, reflexe byla zaměřena na celkové zhodnocení systému, vliv na efektivitu a zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu, vliv na intenzitu a hloubku mezipředmětových vazeb, úroveň spolupráce pedagogů v rámci jednotlivých tříd, úroveň zdokonalení metodicko didaktických postupů v rámci jednotlivých předmětů. Návrhy na úpravu navrženého systému hospitací.

- 1 Vzájemné hospitace v rámci školy**
- 2 Hospitace na jiných waldorfských školách**
- 3 Hospitace mentora**

1. Vzájemné hospitace v rámci školy

Vzájemné hospitace třídních a odborných učitelů v rámci školy byly hodnoceny jako pozitivní a obohacující zejména v oblasti mezipředmětových vazeb, prohloubení vědomí souvislostí jednotlivých předmětů v rámci jedné třídy i jednotlivých ročníků v průběhu několika let a zkvalitnění vlastní metodicko didaktické práce.

Vzájemnými hospitacemi všech jednotlivých tříd byly posíleny vazby mezi učiteli, kteří v nich působí. V některých třídách tak vznikla čilá spolupráce v rámci tzv. třídních kolegií – v otázkách výchovy a vzdělávání. Oborové hospitace (tj. hospitace odborných učitelů stejného oboru) byly hodnoceny též jako přínosné a inspirativní pro rozvoj vlastního pojetí vyučování, plánování a prohlubování vlastních znalostí a dovedností v daném oboru.

Na základě vzájemných hospitací, vznikly dále iniciativy zaměřené na společné oborové prohlubování dané oblasti /oboru (např. eurytmická dílna před začátkem školního roku, ve které učitelky tohoto předmětu sdílely své nápady, osvědčené metodicko-didaktické postupy atd).

Ne vždy a ve všech třídách se však dařilo hospitace dle stanoveného návrhu uskutečňovat. V případě třídních učitelů 1. stupně, kteří vyučují všechny epochové předměty zpravidla sami, bylo téměř nemožné, aby chodili hospitovat do jiných epochových předmětů (v jiných třídách).

Rovněž návštěvy odborných učitelů vyučujících epochový předmět před počtím vlastní výuky v rámci třídy, kde bude tento odborný učitel působit, se nedařilo, díky vytíženosti pedagogů.

Učitelé, kteří pracují ve škole na plný úvazek, také díky plné pracovní vytíženosti často shledali, že je těžké naplnit zamýšlený plán hospitací.

Závěry:

Přestože jsou vzájemné hospitace shledávány jako velmi přínosné, je třeba v následujících školním roce 2012/13 znovu zvážit, jakým způsobem by tyto hospitace byly proveditelné, aby vyhovovaly nárokům všech pedagogů a zároveň plnily svůj účel zkvalitnění výuky žáků.

2. Hospitace na jiných waldorfských školách a školách v cizině.

V říjnu 2009 škola uspořádala hospitační výjezd do partnerské školy v Groebenzel , byl to jediný organizovaný hospitační výjezd a setkal se s velmi pozitivní odezvou(viz výše).

Hospitační návštěvy ostatních waldorfských škol v Čechách nebo v cizině pak byly pedagogům školy i nadále doporučovány. Této možnosti využili jednotlivci a hospitace byly hodnoceny jako přínosné a obohacující(hospitace ve WŠ V Tuebingen (Německo), Staurbridge (Velká Británie), Berlín (Německo), hospitace na WŠ Dědina (Praha), WŠ v Písku, WŠ v Českých Budějovicích. Pedagogové však v daném období konstatovali, že takových možností během školního roku příliš není. Prakticky se takové hospitační výjezdy dají uskutečnit o školních prázdninách (návštěva jiných WŠ u nás např. o jarních prázdninách) či státních svátcích a prázdninách (v cizině, kdy se prázdniny a svátky nekryjí). Mnoho učitelů však potřebuje o prázdninách a svátcích nabírat síly pro další pedagogické působení jiným způsobem než hospitacemi.

Závěr:

Pedagogické kolegium bude v dalším období zvažovat a hledat možnosti k uskutečnění takových hospitací pro zájemce.

3. Působení mentora:

Pedagogické kolegium hodnotí působení mentora pana Glora jako pozitivní a obohacující. V reflexi bylo zdůrazněno, že 2 návštěvy během jednoho školního roku jsou dostatečné pro aplikaci změn ve výuce doporučených mentorem. Hospitace mentora ocenili zvláště učitelé prvních tříd či začínající učitelé. Z důvodu zdravotních potíží stávajícího mentora zvažuje pedagogické kolegium hledání nového mentora školy.

1.3. PODPORA DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ (VČETNĚ KONKRÉTNÍ NABÍDKY)

Pedagogové ZWŠ byli aktivně podporováni v dalším vzdělávání jak v oblasti waldorfské pedagogiky, tak ve všeobecném dalším vzdělávání, ve zvyšování a doplňování kvalifikace atd.

Kromě výše zmíněného si škola dala za cíl nabídnout svým pedagogickým pracovníkům v průběhu tříletého období 2009/10 – 2011/12 kvalitní kurzy cílené na další vzdělávání, prohlubování znalostí i dovedností v oblasti waldorfské pedagogiky. Kurzy, přednášky a workshopy byly vedeny odborníky daných oblastí.

Po každém semináři proběhla stručná reflexe účastníků.

Na konci každého školního roku proběhla reflexe, ve které se učitelé, kteří kurzy a semináře navštívili, vyslovovali k otázkám přínosnosti jednotlivých kursů, přednášek a seminářů pro jejich vlastní pedagogickou praxi a osobní rozvoj.

2009/2010

- studijní pobyt v Řecku 28.9.-2.10. 2009, práce na ***Osobnostním rozvoji jednotlivce a jeho sociálním působení ve skupině*** (tzv.team building) pod vedením školní psycholožky PhDr. Anežky Janátové
- seminář ***Kulturní epochy lidstva***, vedený Tomášem Boňkem, 24.10. a 2.11. 2009
- víkendový seminář ***Sociální trojčlennost v organismu školy***, 20. - 22.11. 2009, vedený Ueli Seilerem, waldorským učitelem a bývalým ředitelem ze Schlossli Inns, Švýcarsko
- dvoudenní seminář ***Média a jejich působení na děti i dospělé*** 1.a 2.12. 2009, vedený Uwe Buermannem, vyhlášeným německým odborníkem na tuto tematiku
- víkendový seminář ***Důležitost uměleckého pojetí vyučování v moderní škole*** (kreslení na tabuli, akvarel atd) 7.-9.1 2010 vedený Leo Kleinem, umělcem, mentorem škol v Písku a USA a bývalým waldorfským učitelem z Holandska
- víkendový seminář na téma Pedagogika J. Pestalozziho a její vliv na současné pojetí školství (únor 2010 2 odpoledne)– Ueli Seiler

2010/2011

- 4- denní studijní pobyt v Krkonoších (Růžohorky) v rámci přípravného týdne ***Sprachgestaltung, Řecký pětiboj, práce s hlasem(teambuilding)*** pod vedením Nory Vockerodt (srpen 2010)
- projekt „Prohlubovací kurs waldorfské pedagogiky“
- -cílem tohoto projektu je hlubší studium waldorfské pedagogiky, následné zdokonalení metodiky i didaktiky pedagogického procesu, prohloubení vztahu učitel – žák – rodič. Seminář je vedený Tomášem Boňkem, probíhá celoročně vždy 1x za měsíc v rámci pedagogického kolegia, učitelé pak sami pracují na tématu v rámci kolegií 1x za týden
- kurs ***Bothmerovy gymnastiky*** pod vedení paní Inger Schibler z Norska, 11.-14. 10 2010,
- víkendový seminář ***Důležitost uměleckého pojetí vyučování v moderní škole*** (práce do sešitu, modelování, kreslení na tabuli, akvarel atd), 15.1 2011, vedený Leo Kleinem, umělcem, mentorem škol v Americe a bývalým waldorfským učitelem z Holandska

2011/12

- společný 4 denní seminář ***„Jak posilovat vůli u žáků na bázi učebního plánu, metodiky a didaktiky (pozadí, praktické návrhy)“*** v rámci přípravného týdne, seminář pod vedením Mgr. D. Petrové (učitelka eurytmie se 14 ti letou učitelskou praxí na WŠ), srpen 2011, včetně společného umělecké projektu (***teambuilding***) ***řezba do lipového dřeva téma „Obrazy sedmi planet“*** pod vedením Ing. P. Selešiho (ředitel školy), umělecký projekt byl rozšířen na celý školní rok.
- seminář ***Umění ve výchově a v pedagogickém působení***, 3 dny, listopad 2011, vedený Davidem Newbattem, umělcem a pedagogem ze Skotska
- víkendový seminář ***Důležitost uměleckého pojetí vyučování v moderní škole*** (kreslení do epochových sešitů, akvarel, modelování atd), leden 2012, vedený Leo Kleinem, umělcem, mentorem škol v Americe a bývalým waldorfským učitelem z Holandska
- víkendový seminář ***„Zvýšení efektivity výuky jazyků“*** vedený panem Aleckem Tempeltonem, letitým waldorfským učitelem anglického jazyka, duben 2012
- jednodenní seminář ***„Hudba a její výuka na WŠ“*** Kateřina Kellerová (bývalá učitelka hudební výchovy WŠ), podzim 2011
- ***„Malířské techniky 1-9. třída“***, týdenní seminář vedení Evou Vejražkovou (učitelka VV s letitou zkušeností při WŠ Jinonice), srpen 2012

Zhodnocení přínosu jednotlivých seminářů proběhly vždy krátce po každém semináři. Celková reflexe pak v rámci pedagogických kolegií v červnu 2010, 2011, celkové shrnutí v červnu 2012.

Výše zmíněné semináře byly pořádány školou pro pedagogické pracovníky, v některých případech byly nabídnuty i pedagogům dalších waldorfských škol nebo rodičům. Návštěvnost

všech nabízených seminářů byla vysoká. Kromě seminářů, které probíhaly v rámci přípravných týdnů a kolegií, kde byla účast povinná, si ostatní semináře učitelé volili dle vlastního zájmu.

Semináře byly hodnoceny v reflexích jako velmi obohacující a přínosné jak pro další pedagogickou praxi, tak pro osobní rozvoj a rozšiřování vlastních obzorů v oblasti dalšího vzdělávání. Jako jeden z nejpřínosnějších seminářů byl označen seminář vedený panem Leo Kleinem a tembuildingové semináře.

Semináře pro další školní rok i jejich časové dotace byly voleny v rámci každoročních reflexí na základě přání a potřeb učitelů (rozhovory, dotazníky).

Na konci každého školního roku byl pedagogickým pracovníkům školy rozdán a vyhodnocen dotazník DVPP.(viz. kapitola 1.8)

Celková reflexe a závěry 2012:

Semináře DVPP nabízené školou byly hodnoceny pozitivně jako přínosné a obohacující, pedagogické kolegium chce v tomto modelu pokračovat i nadále.

1.4. PRÁCE NA PROHLUBOVÁNÍ METODICKO-DIDAKTICKÝCH POSTUPŮ A SLEDOVÁNÍ HLUBŠÍCH SOUVISLOSTÍ JEDNOTLIVÝCH PŘEDMĚTŮ V RÁMCI WALDORFSKÉHO UČEBNÍHO PLÁNU

Do této kapitoly náleží též aktivity zmíněné v kapitole 1.3.

2009/10

- Společné prohlubující studium knihy Léčebně pedagogický kurs, Rudolf Steiner – průběžně v rámci každotýdenních kolegií.
- Společné studium hlubších souvislostí předmětu chemie – průběžně v rámci každotýdenních kolegií.
- Reflexe přínosu tohoto studia – červen 2010.

Reflexe:

V rámci kolegia proběhlo v červnu 2010 shrnutí a reflexe úspěšnosti výuky epoch i odborných a uměleckých předmětů za uběhlý školní rok jednotlivými pedagogy. Pedagogické kolegium se rozhodlo pro konkrétní aktivity dané oblasti pro školní rok 2010/2011.

Společné studium výše zmíněných oblastí bylo hodnoceno jako přínosné. Kolegium se však rozhodlo, že se bude v dalším školním roce zabývat studiem přednášek z cyklu Všeobecná nauka o člověku, R. Steiner, který je základem waldorfské pedagogiky. Jelikož je tento cyklus velmi náročný, rozhodlo se kolegium přizvat 1x v měsíci odborníka na tuto tematiku pana T. Boňka, aby studium vedl (viz kapitola 1.3, školní rok 2010/11).

Studium hlubších souvislostí předmětu chemie ocenili zejména učitelé 2. stupně, některými učiteli 1. stupně byla tato tematika hodnocena jako „neaktuální“, proto se kolegium učitelů usneslo na hlubším studiu epochových předmětů v průřezu všemi ročníky, byla rozdělena témata a určení jednotlivci, kteří tato témata nastudují.

2010/11

- Společné prohlubující studium knihy Všeobecná nauka o člověku, R. Steiner – průběžně v rámci každotýdenních kolegií. (1x za měsíc vedeno T. Boňkem)
- Studium filosoficko-spirituálního základu vybraných předmětů v rámci epoch v jednotlivých ročnících. Třídní učitelé jednotlivých ročníků si připraví studii na výše zmíněné téma a přednesou kolegiu pedagogů (1x měsíčně v rámci konferencí kolegia). Následovat bude reflexe hodnocení přínosu studia v konkrétní epoše vzhledem k účinnosti výchovně vzdělávacího procesu (průběžně během školního roku po odučené epoše).
- třída „Psaní“ – J. Burýšková
- třída „Kreslení forem“ – J. Králová
- třída „Starý zákon“ – H. Drastichová
- třída „Nauka o člověku za zvířatech“ – R. Krásová
- třída „Nauka o zvířatech – hmyz“ – N. Štuksová
- třída „Dějepis – starověký Řím“ – Z. Kubištová
- třída „Fyzika“ – J. Zahrádková
- třída „Český jazyk – tematika osudu významných osobností“ – P. Kratochvílová
- třída „Geologie“ – Š. Rys

Reflexe:

V rámci konferencí kolegia proběhlo v červnu 2011 shrnutí a reflexe úspěšnosti výuky epoch i odborných a uměleckých předmětů za uběhlý školní rok jednotlivými pedagogy. Pedagogické kolegium se rozhodlo pro konkrétní aktivity dané oblasti pro školní rok 2011/2012.

Společné studium přednáškového cyklu „Všeobecná nauka o člověku“ bylo učiteli hodnoceno jako přínosné, práce pod vedením pana T. Boňka byla reflektována jako výborná, kolegium se rozhodlo ve studiu pokračovat. Studium za nepřítomnosti pana Boňka probíhalo formou čtení, tato forma studia byla v závěrečné reflexi velmi diskutována, kolegium bude hledat formu studia, která by přivedla pedagogy k aktivnějšímu přístupu.

Studium filosoficko - spirituálního základu vybraných předmětů v rámci epoch v jednotlivých ročnících probíhalo v intervalech 1x za 3 až 4 týdny. Jednotliví učitelé přednesli své téma (viz výše) na základě zdrojů z dostupné literatury. Poté, co pedagog odučil danou epochu, o které na kolegiu přednášel, proběhla reflexe této epochy v rámci konferencí kolegia.

Jednotliví pedagogové hodnotili své epochové vyučování, kterému předcházelo toto hluboké studium, jako skutečně efektivní a kvalitní – a to ve všech případech.

Ostatní učitelé reflektovali, že takto připravené přednášky o hlubších souvislostech daných témat, jsou pro ně obohacující, dokáží si pak lépe uvědomovat mezipředmětové vazby a souvislosti s vlastní praxí.

Kolegium se při závěrečné reflexi tématu rozhodlo věnovat i nadále ve školním roce 2011/12, tematikou byly jazyky, umělecké a výchovné předměty v průřezu všemi ročníky s přihlédnutím k antropologii vývoje dítěte.

2011/12

- Společné prohlubující studium knihy Všeobecná nauka o člověku, R. Steiner – průběžně v rámci každotýdenních kolegií (1x za měsíc vedeno T. Boňkem)
- Studium hlubšího filosoficko - spirituálního základu odborných a uměleckých předmětů, které probíhají mimo epochové vyučování. Jejich přímá souvislost s vývojovými fázemi dítěte a přímou působností na metodicko-didaktické postupy v průřezu všemi ročníky. (1x za měsíc v rámci kolegia).
- Témata:
  - Tělesná výchova- R. Višničková
  - Pracovní vyučování – dílny –J. Bežuch
  - Pracovní vyučování – ruční práce – R. Višničková
  - Hudební výchova – K.Kellerová
  - Eurytmie – J. Friedlová
  - Anglický jazyk – K. Stupková
  - Výtvarná výchova –E. Vejražková
  - ICT – P. Seleši

Následovaly reflexe vlivu tohoto studia na efektivitu přímé vyučovací činnosti v jednotlivých ročnících (červen 2012 v rámci kolegia).

V rámci kolegia proběhlo v červnu 2012 shrnutí a reflexe úspěšnosti výuky epoch i odborných a uměleckých předmětů za uběhlý školní rok jednotlivými pedagogy. Pedagogické kolegium se rozhodlo pro konkrétní aktivity dané oblasti pro školní rok 2011/2012.

Společné studium přednáškového cyklu Všeobecná nauka o člověku bylo učiteli hodnoceno jako přínosné, práce pod vedením pana T. Boňka byla reflektována jako výborná, kolegium se rozhodlo ve studiu pokračovat. Studium za nepřítomnosti pana Boňka probíhalo formou čtení ve skupinách, reflexí obsahu po odstavcích atp., tento způsob studia je považován učiteli jako vhodný.

Studium hlubšího filosoficko- spirituálního základu odborných a uměleckých předmětů, které probíhají mimo epochové vyučování a jejich přímá souvislost s vývojovými fázemi dítěte a přímou působností na metodicko -didaktické postupy v průřezu všemi ročníky probíhalo vždy 1x v měsíci (témata a přednášející z řad pedagogů kolegia viz výše (téma ICT neproběhlo a bylo odloženo na školní rok 2012/13).

Přednášky na téma jednotlivých vedlejších předmětů byly pedagogy hodnoceny velmi kladně. Obzvláště byl vysoce hodnocen obraz vývoje předmětu v průřezu ročníky v souvislosti s vývojem dítěte. Kolegové, kteří tyto předměty sami neučí, v reflexi ocenili fakt, že nyní si mohou vytvořit hlubší souvislost mezipředmětových vazeb a nahlédnout hlouběji do daného předmětu.

Přednášející učitelé v reflexi uváděli, že se díky přípravě přednášky mohli ponořit hlouběji do vlastního předmětu, zvědomit si vazby mezi výukou předmětu v jednotlivých ročnících. Ve výuce pak vnímali vyšší kvalitu vlastní práce i zvýšenou aktivitu žáků.

V souhrnné reflexi studia v uplynulém tříletém období byla tato práce hodnocena jako potřebná pro další práci v oblasti rozvoje nabídky kvalitního vzdělávání a výchovy žáků i učitelů. Kolegium se rozhodlo v tomto studiu pokračovat i v následujícím období.

1.5. CÍLENÝ TEAMBUILDING PRO PEDAGOGICKÝ SBOR

1.1.1. Cílený teambuilding s přesahem do výukové činnosti pro jednotlivé školní roky

2009/10

- Studijní pobyt v Řecku 28.9.-2.10. 2009, práce *na osobnostním rozvoji jednotlivce a jeho sociálním působení ve skupině* (tzv. Teambuilding) pod vedením školní psycholožky PhDr. Anežky Janátové
- Zhodnocení přínosu společné práce na závěr pobytu.
- Podtématem semináře bylo putování v Řecku, starořecká mytologie, Heraklovy úkoly.
- Hlavním tématem bylo posilování a vytváření sociálních vazeb mezi jednotlivými pedagogy a posilování kolegia jako celku prostřednictvím psychologických nástrojů a prostředků.

Studijní pobyt byl hodnocen kladně a učitelé chtěli by v práci pokračovat. Někteří pedagogové vyjádřili výhrady k vedení studijního pobytu a organizaci.

2010/11

- 4- denní studijní pobyt v rámci přípravného týdne *Sprachgestaltung, Řecký pětiboj, práce s hlasem (teambuilding)* pod vedením Nory Vockerodt (srpen 2010)
- Zhodnocení přínosu společné práce na konci pobytu a na konci školního roku v rámci kolegia.

Semináře se zúčastnila většina pedagogů. Proběhl v Krkonoších – Růžohorky v přípravném týdnu v srpnu 2010. S paní Norou Vockerodt se pedagogové v dopoledních hodinách věnovali specifickému pojetí řeckého pětiboje, odpoledne práce s hlasem, ve večerních hodinách pak divadelním zkouškám Shakespearovy Bouře (viz. kapitola 1.6.)

Po semináři následovala reflexe, učitelé jej hodnotili jako velmi přínosný a obohacující a mnozí by uvítali možnost v práci s hlasem pracovat i dále, neboť je tato tematika v rámci pedagogické praxe prioritou jak pro práci se žáky, tak pro vlastní zdraví.

2011/12

Společný seminář „*Jak posilovat vůli u žáků na bázi učebního plánu, metodiky a didaktiky (pozadí, praktické návrhy)*“ (téma v rámci přípravného týdne) pod vedením Mgr. D. Petrové (srpen 2011) včetně společného umělecké projektu (team building) řezba do lipového dřeva téma „**Obrazy 7 planet**“ pod vedením Ing. P. Seleših

Téma semináře vzešlo z doporučení mentora školy. Podmínkou semináře byla aktivní účast každého pedagoga. Učitelé měli za úkol si na seminář připravit krátkou přednášku ze zdrojů vlastního výběru na dané téma.

Seminář probíhal v dopoledních hodinách jednotlivými vstupy–přednáškami pedagogů. Výstup z každého příspěvku byl v jedné větě zaznamenán na tabuli.

V závěru bylo úkolem jednotlivých učitelů se na základě semináře rozhodnout, jakým konkrétním způsobem chtějí posilovat vůli u žáků ve vlastní třídě, ve vlastním předmětu v následujícím školním roce. (Příklad aplikace v praxi viz. příloha č. 4.)

V odpoledních hodinách probíhal umělecký projekt vyřezávání soch do lipového dřeva ve dvojicích či malých skupinách, tento projekt byl v souvislosti s tématem „posilování vůle“ navržen pro celý školní rok (tj. než bude práce na jednotlivých sochách dokončena).

V lednu a červnu 2012 proběhla v rámci kolegia reflexe úspěšnosti posilování vůle žáků v jednotlivých třídách a předmětech. Učitelé hodnotili „projekt“ jako úspěšný, výsledky jsou v některých třídách zřetelně patrné. Kolegium se v této práci rozhodlo pokračovat individuálně i v následujícím školním roce.

Umělecký projekt vyřezávání soch do lipového dřeva pokračoval na podzim roku 2011, zůstal však zatím nedokončen.

1.1.2. Bouře – W. Shakespeare - tříletý projekt zaměřený na teambuilding (2009/2012)

Kolegium WŠ Jinonice se usneslo, že během období let 2009/10 a 2010-11 nastuduje pod vedením ředitele školy divadelní hru W. Shakespeara „Bouře“ v nezkrácené verzi. Cílem tohoto projektu bylo posílení sociálních vazeb v rámci učitelského kolegia, teambuilding, umělecká práce se slovem a hlasem, kterou učitelé zúročí při výuce, prezentace na veřejnosti. V rámci tohoto projektu probíhaly celoročně semináře pod vedením paní Nory Vockerodt,

odbornice na dramatiku, divadelní zkoušky a několik divadelních představení pro veřejnost v Praze a v Písku.

2009/10

Podzim 2009 – příprava projektu a schválení projektu kolegiem pedagogů.

Jaro 2010 – divadelní zkoušky, práce na vzájemných sociálních vazbách v rámci pedagogického kolegia.

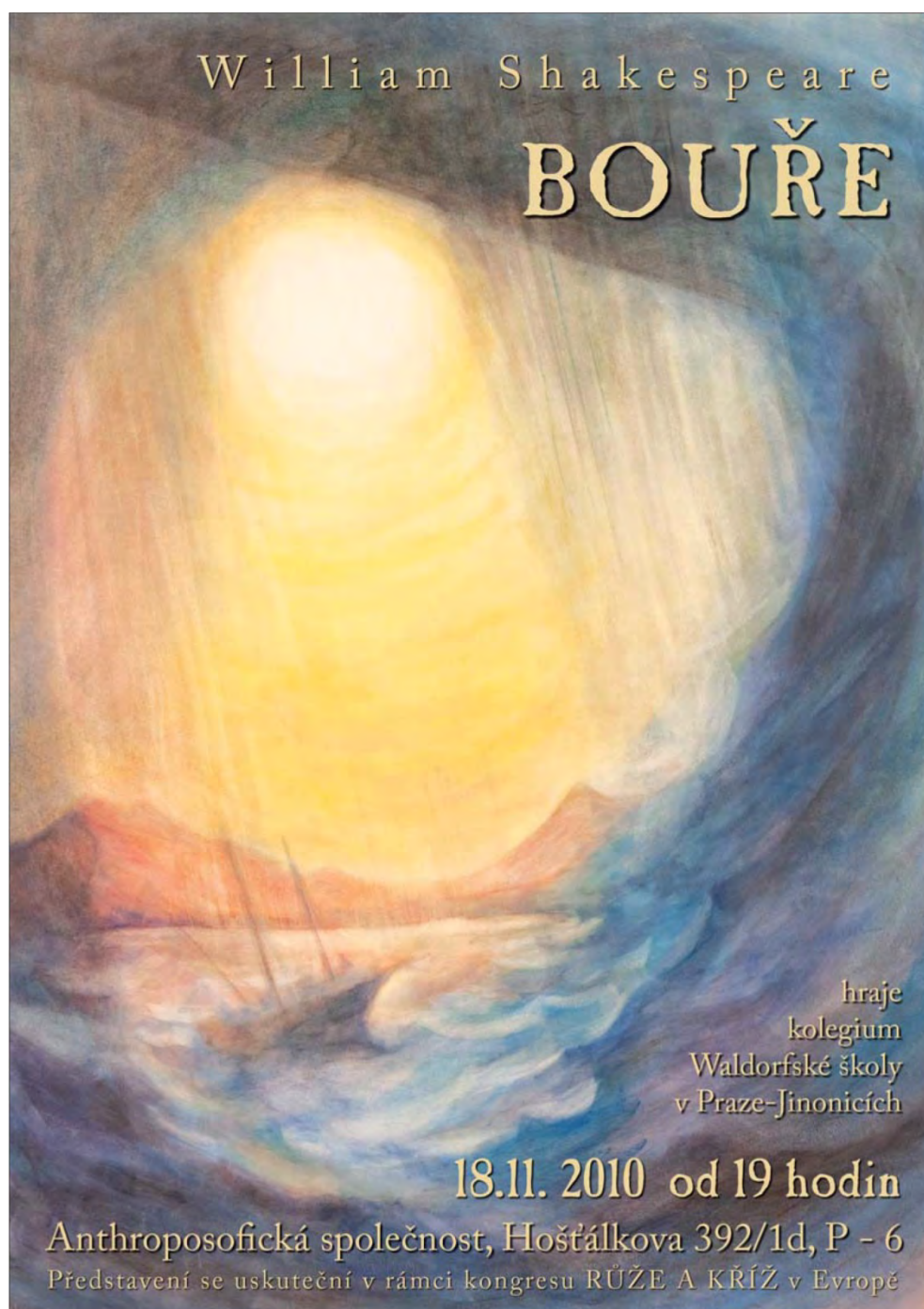
Srpen 2010 -seminář v přípravném týdnu (4dny) s paní Norou Vockerodt „Umělecká práce s hlasem, Řecký pětiboj, příprava divadelního představení „Bouře“ - W.Shakespeare.

2010/11

- Divadelní zkoušky intenzivně (podzim 2010)
- Další odborné konzultace a cvičení pod vedením Nory Vockerodt v průběhu školního roku
- Představení hry – premiéra 18. listopad 2010 v rámci kongresu Růže a kříž v Evropě
- Reflexe procesu po představení
- repríza 3.6. 2011 v městském divadle v Písku, představení pro širokou veřejnost při příležitosti divadelního festivalu waldorfských škol Duhové divadlo
- repríza pro veřejnost v Dejvickém divadle v Praze 6.6 2011
- Reflexe celého projektu červen 2011

2011/12

V říjnu 2011 byla plánovaná 3. repríza pro širší veřejnost v Bratislavě (Slovensko), představení však bylo odloženo na neurčito.

William Shakespeare – Bouře (obrazová divadelní reportáž)

29

Reflexe celého projektu proběhla v červnu roku 2011 v rámci pedagogického kolegia:

Projektu se zúčastnila aktivně většina pedagogického sboru.

Tento projekt byl kolegiem učitelů hodnocen jako velmi intenzivní, jednoznačně obohacující v oblasti posílení vzájemných vztahů, vzájemné spolupráce, zdokonalení řečového projevu, vystoupení na veřejnosti. Někteří pedagogové však projekt hodnotili jako příliš časově náročný a vyčerpávající (velká intenzita zkoušek, které probíhaly ve volném čase). Celkově však byl projekt hodnocen velmi pozitivně. Kolegium se rozhodlo v projektu rozhodně pokračovat dále.

*„Během nacvičování Shakespearovy hry **BOUŘE** jsme mohli zakusit něco, co jsem při výuce ani konferencích a pedagogických radách nikdy nezažila. Učitel je ve třídě vlastně osamělým jezdce a na konferencích se řeší převážně naléhavá témata. Zde jsme se však velmi sblížili na hluboce lidské rovině, náhle se z nás stala skupina lidí, kteří jdou za jedním cílem, vzájemně se podporují, respektují a inspirují.“ (jedna z reflexí pedagogů)*

„Ze začátku jsem nevěřila, že tento projekt dovedeme do zdárného konce, že se při každodenní výuce budeme ještě navíc schopni učit sáhodlouhé Shakespearovy texty, scházet se na společné zkoušky a měnit naučené zvyklosti. Výsledek však byl neuvěřitelný. Byli jsme jako jedno tělo, jeden duch.“ (jedna z reflexí pedagogů)

Reflexe diváka:

Bouře mezi dvěma bouřkami

Viděla jsem Bouři... Viděla jsem Bouři v Dejvickém divadle – Bouři, kterou nastudovalo kolegium Waldorfských učitelů v režii ředitele Pavla Selešiho. Odpoledne před představením i v noci po něm byly dvě pořádné bouřky - to je ale běžný meteorologický úkaz.

Co rozhodně není běžné je, aby se sešla banda povoláním zcela vytížených lidí, kteří Bůh ví kde vzali tu vůli, sílu a nadšení a připravili podívanou. Představení trvalo 3 hodiny a já jsem nevycházela z údivu. Nasazení všech herců nebo spíše jejich položení do rolí bylo fascinující. Své texty přednášeli s naprostou samozřejmostí – anebo alespoň budili ten dojem... Když jsem se druhý den dozvěděla, že Pavel zaskakoval za nemocnou kolegyni a svoji roli vůbec neuměl (text mu do sluchátek ukrytých pod čepicí diktovala kolegyně Karolína), nemohla jsem uvěřit. Za takovou improvizaci se v Dejvickém divadle nestydí ani profici.

Několikrát jsem si ve škole zahrála roli „třetího bači“ při vánoční hře a vím, jaké nervozitě jsem při třídním představení, kde jedinými diváky byly naše děti a zbytek rodičů, musela čelit. Proto patří můj obdiv bezezbytku všem, kdo se na hře podíleli. Musím však přiznat, že kromě zmíněné improvizace Pavla, mě doslova ohromil rozsáhlý a nádherně přednesený text Honzy Bežucha. Největším překvapením ovšem byla proměna Ály Matějčkové... Že se elegantní dáma může vtělit do polodivocha Kalibana, by mě ani ve snu nenapadlo. A jednalo se skutečně o vtělení, protože Ála hrála i když nehrála...

Poslední slova Prospera mi od té doby znějí v hlavě a já je vnímám, jako úkol na celý život.

Všimla jsem si, že se všichni zúčastnění svými rolemi změnili – energií, kterou hra bezesporu měla, zkrásněli a rozzářili se. Jedinou výjimkou byla Ála – ta je mnohem krásnější, když ji potkám ve škole.

S pokorou ŠK

Reflexe režiséra hry, ředitele školy Ing. Pavla Selešiho, která vyšla v časopise Člověk a výchova:

Bouře v kolegiu

Pavel Seleši je ředitelem Waldorfské základní školy v Praze-Jinonicích. Než se jím stal, pracoval dlouhou dobu v pražské Akademii sociálního umění Tabor, kterou spolu-zakládal. S kolegiem učitelů Waldorfské školy nastudovali v minulém roce Shakespearovu Bouři, která měla v listopadu premiéru.

Co tě, Pavle, vedlo k tomu iniciovat v kolegiu nastudování toho divadelního představení? Souvisí to nějakým způsobem s tvým předchozím působením v Akademii sociálního umění?

Nastudování Bouře není prvním divadelním počinem, na kterém jsem v Jinonicích spolupracoval. V mém dřívějším působišti v Akademii Tabor jsem si ověřil, že ať už jsou kolegové vážení nebo začínající, ať už jde o školu základní, mateřskou nebo vysokou, teprve jejich společná práce dělá z jejich školy skutečnou školu. A umělecká práce spojená s přípravou a provedením divadelního představení je ideální, neboť dokáže velmi dobře zapojit aktéry, byť zkušenosti, dovednosti i základní vlohy každého jednotlivce jsou velmi rozdílné a velmi rychle a srozumitelně ukáže, jaký je význam každého člověka ve společenství, jaký je jeho vztah k ostatním, jak důležité je umět se sejít

ve stejném čase na stejném místě, jak tvořit společnou věc. Každý má svoji úlohu a - stejně jako v životě - není nedůležitých rolí. Divadlo je také prostředkem k práci na řeči, komunikaci, pohybu, vnímání sebe a celku, což jsou základní kvality, které každý učitel potřebuje dnes a denně pro dobrou výuku. Prožitek jednotlivých postav u dobře napsané hry pak dokáže probudit schopnost pohledu do vlastního „zrcadla“, a tím dát jistotu sobě samému - také základní předpoklad dobrého pedagoga. A to vše je okořeněno notnou dávkou humoru, bez kterého to nejde nejen ve škole, ale ani v životě, ani jinak.

Před třemi lety jsem byl ještě jako rodič druhé třídy přizván, abych kolegiu školy pomohl nastudovat vánoční hru. Mně osobně tehdejší zkušenost ukázala lépe než cokoliv jiného, jaké osobnosti tuto školu tvoří a jak nechat zazářit

Pavel Seleši, režisér

tomu, s čím učitelé do školy přicházejí, ale co se pak do určité míry mnohdy skryje pod tíhou každodenních úkolů a určitého osamocení ve třídách. Bylo to velmi intenzivní a tvůrčí období práce v kolegiu a v určitém smyslu předznamenalo, proč jsem později přijal výzvu zúčastnit se konkurzu na místo ředitele této školy.

Proč jste zvolili právě Shakespearovu Bouři?

Asi nikoho nepřekvapí, že když jsem už jako ředitel školy přemýšlel, co přinést do společné práce kolegia, došel jsem k tomu, že uměleckou práci spojenou s divadlem nestačí jednou „vykonat“, ale že by měla být stálým prvkem v práci kolegia. Zkušenost s vánoční hrou mnohé kolegy navnadila, a tak jsme společně přemýšleli, jakou hru nastudovat. Inspirací pro mne bylo druhé pokračování kongresu ‚Růže a kříž‘ na podzim roku 2009. Ač jsem tam osobně nemohl být, Hanička, moje manželka, mi vyprávěla o tom, že jeden z přednášejících, Richard Ramsbotham z Anglie, ve svých workshopech často odkazoval na Shakespeara, zvláště na hru Bouře. A tak jsem začal pátrat, o co vlastně jde. Už od začátku bylo jasné, že celý děj je jeden velký mystický obraz, ale většina z něj byla skryta. Mnohé se odkrývalo postupně při práci na hře, mnohé se objevilo, když jsme hru poprvé při generálce zažili společně, mnohé nám je zatím skryto. Odborníci na Shakespeara se shodují, že tato hra je poslední Shakespearovou hrou a že je korunou všech ostatních. Proč? Na první pohled je Bouře dramaticky „chudá“. Celý děj je pečlivě naplánován hlavní postavou Prosperem a díky pomoci bílé magie a duchů také do puntíku realizován, pro diváka se žádná velká překvapení v ději nekonají. Zajímavé je i zjištění, že děj hry trvá v příběhu přibližně tři hodiny, přibližně tolik má i samotná divadelní hra. Diváci tedy sledují vlastně hru v „reálném“ čase. Dále, při pohledu na jednotlivé postavy se při naší práci začaly objevovat až neuvěřitelné souvislosti jednotlivých postav s jednotlivými kvalitami člověka. A nakonec jsme objevili, jak se Bouře odlišuje od předchozích Shakespearových her. Zvláště jeho dramata ukazují,

jak dokáže člověk stát ve světě, jak se dokáže nebo nedokáže vypořádat se zlem a jak mnohdy skrze něj působí zlo do světa. Divák může jen pasivně sledovat mistrné vedení, jak se nitky osudů jednotlivých postav spřádají dohromady většinou k tragickému konci. Bouře je jiná. Tyto příběhy jsou v ní přítomny také, ale jen ve vyprávění jednotlivých postav, protože se odehrály mnoho let před začátkem vlastního děje Bouře. Jsou prologem k tomu, co se v Bouři stane. Tragické osudy některých postav nejsou ponechány bez možnosti nápravy jako v jiných tragédiích, ale působení zla viditelné v minulých tragických osudech postav je v Bouři nakonec proměněno a jednotlivé postavy jsou dovedeny díky krizové situaci (bouři a ztroskotání) ke katarzi a ke změně. Bouře je tedy o možnosti uchopení vlastního osudu a jeho proměně.

Jak jste pojali přípravu na tuto hru plnou nádherných obrazů, hru, kterou lze vnímat jako Shakespearův odkaz? Jaký byl proces jejího zrodu na scéně?

Průběh přípravy hry asi nikoho, kdo někdy ve waldorfské škole pracoval, příliš nepřekvapí. Naštěstí jsme si už na začátku zvolili termín premiéry, rozhodli jsme, že hru darujeme na letošním kongresu ‚Růže a kříž‘ trojici britských přednášejících. Tím jsme se dostali do prostoru a času a ostatní se už pak skládalo podle toho. Časová vytiženost učitelů a neustálé čekání na období, „kdy nebude takový zářeh“, způsobily, že časově největší úsek první poloviny roku jsme strávili jen sporadickými zkouškami dílčích úseků scén za účasti vždy jen hrajících postav (někdy díky absencím ani to ne), a tak si jen málokdo dokázal představit, co vlastně hrajeme. Hlavně se pracovalo na dialozích a základním pohybu po jevišti. Někde jsme začínali opravdu od píky, herecké řemeslo asi nepatří ke stěžejním aktivitám všech waldorfských seminářů. Ale v každém z mých kolegů je velký kus umělce a hlavně komedianta, takže jsme to brali stále s humorem. Přípravný týden jsme s kolegy strávili na chatě pod Sněžkou společně s paní Norou Vocke-

rodt, která s námi pracovala na řeči a řeckém pětiboji, což bylo pro naši hru velmi cenné. Mimo to s námi po večerech pracovala i na hře samotné, a tak se stala našim občasným divadelním mentorem i v další práci a dala mnohým z herců cenné nové impulsy. Další období od září do premiéry v listopadu bylo tedy logicky velmi bouřlivé, věci se odlišovaly na ty neodbytné, které se nějak udělají teď, ale hlavně na ty, co rozhodně počkají „až po bouři“. Především jsme stále pracovali v malých skupinách na dialogích. Kostýmy, světla, hudba, eurytmie přetvářejí hru do nádherných obrazů. Ty ale žily prakticky celou dobu v mých (ale určitě nejen mých) mlhavých představách. Až v posledním období se těchto oblastí ujali další spolupracovníci, a tak poslední zkouška, generálka a samozřejmě premiéra vše pronesly až na zem a díky hercům pak obrazy zazářily i ve světě a pro diváky. Musím přiznat, že bych byl mnohem klidnější, kdyby se nám to dařilo poněkud dříve, ale nikdy jsem o výsledku nepochyboval. Pro mne je vždy velkou pochoutkou sledovat, jak se na Zemi uskuteční to, co si jen představuji v hrubých obrysech a co pak spoluprací dovede do konce někdo další. Když se tohle podaří, je to zázrak. A může se to podařit, jedině když hru hrají skuteční umělci v tom pravém slova smyslu - a moji kolegové jimi opravdu jsou.

Co vlastně s Bouří vstoupilo do jinonické školy?

Nemyslím, že by tam něco úplně nového vstoupilo, spíš se vytahuje na světlo to, co je všude, kde lidé vědomě umělecky společně tvoří. Už když kolegové říkali, „to udělám až po bouři“, oponoval jsem, že v bouři jsme byli, jsme a budeme pořád. Bouře není chaos a zmatek, Bouře dokáže věci měnit a nalézat jejich pravý význam, dávat člověku možnost volby, a tím možnost svobody. Jak řekl kdysi kdosi moudrý, svobodný člověk zneklidňoval v minulosti, zneklidňuje v přítomnosti a bude zneklidňovat i v budoucnu, takže se nemusíme bát, že bychom Bouří snad vnesli neklid do řádu světa. Naopak, skutečný řád Bouří jen posílíme.

K velice zdařilé premiéře Vám mohu jen blahopřát. Co bude ale s Bouří dál? Asi připravíte další vystoupení, možná pojedete jako hosté na Duhové divadlo do Písku - ale to možná není všechno.

Myslím, že jsme premiérou vstoupili do hezkého období, kdy můžeme začít na hře pracovat na jiné úrovni. Premiéra dala kolegům živý obraz toho, jaké je jejich místo ve hře, jak jejich postava působí, v jakém je vztahu k ostatním. Základní zvládnutí textu dává možnost na něm pracovat, „hrát“ si s ním, užívat si roli. Musíme pracovat na hereckém řemesle, komediantství, kostýmech, obrazech. Práce je vždycky hodně. Steiner prý někdy řekl, že to pravé ořechové začíná až po padesátém provedení. Máme tedy dost času.

Samozřejmě v realitě školy je to vždy o hledání času pro zkoušky, ale teď, po společném zážitku, budou kolegové i ty své jednotlivé dílčí zkoušky moci vnímat jako součást celé hry; a také časová zátěž nebude tak obrovská jako před premiérou. Také už můžeme v případě potřeby některé role obměnit, alternovat, protože postav je téměř tolik jako členů našeho kolegia a najít společné termíny při plném provozu školy je někdy téměř nemožné. Moje přání je, abych tuto hru nyní dále propracovávali, měli ji ve svém repertoáru a mohli ji tak darovat tam, kde to bude potřeba.

Určitě hru uvedeme veřejně v Praze v únoru po Novém roce, pravděpodobně v některém z divadel, chceme ji dát našim dětem, rodičům, přátelům, dáme včas vědět i vašim čtenářům - a těšíme se na ně.

(Rozhovor připravil Petr Šimek)

Autorkou plakátu k premiéře divadelní hry Bouře (na str. 29) je Eva Vejražková, která vyučuje výtvarnou výchovu na Waldorfské škole v Praze-Jinonicích.

Fotografie z generální zkoušky a premiéry udělali Petr Vopelák (www.vopelak.cz) a Ondřej Němeček (www.fotozem.cz).

1.6. EVALUAČNÍ A AUTOEVALUAČNÍ ROZHOVORY VEDENÍ ŠKOLY S JEDNOTLIVÝMI PEDAGOGY

Během tříletého období 2009-12 byly průběžně vedeny rozhovory vedení školy s jednotlivými pedagogy v oblasti následujících témat:

- hodnocení vlastní pedagogické práce
- podíl jednotlivce na projektech školy a dalších mimotřídních a mimo předmětových aktivitách v rámci školy
- další vzdělávání
- doporučení pro další prohloubení pedagogické práce i práce nad rámec konkrétního pedagogického působení v rámci jednotlivých tříd
- klima školy

Tyto rozhovory proběhly minimálně 2x za dané období, v případě potřeby pak i několikrát během daného období a byly klasifikovány jako důvěrné.

Dále probíhaly rozhovory jednotlivých pedagogů se zástupci personálního grémia, vždy na jaře na téma:

1. představy a přání ohledně úvazků do dalšího školního roku
2. zhodnocení úspěšnosti či neúspěšnosti individuálních cílů v oblasti výchovně vzdělávacího procesu za daný školní rok

Na základě těchto rozhovorů (ad1) byl tvořen rozvrh pro další školní rok. Rozhovory ad2 probíhaly jako důvěrné.

V roce 2011-12 se systém pohovorů v rámci personálního grémia částečně změnil. Rozhovory byly přesunuty z jarního období do období podzimního a to z důvodů dostatku času pro tvoření rozvrhu včetně nutné rezervy. Díky této změně se podařilo vytvořit rozvrh pro rok 2012/13 již v květnu 2012.

Z důvodu efektivního využívání časové dispozice rozhovorů grémia s jednotlivci byla oblast, původně obsažená v otázce č. 1, převedena do formy dotazníku, který každý pedagogický pracovník na podzim 2012 obdržel a vyplněný vrátil (viz příloha č. 7).

V průběhu uplynulých tří let na základě zkušeností s rozhovory vyplynuly následující okruhy otázek pro personální pohovory:

1. Krátkodobé vize, cíle
2. Dlouhodobé vize, cíle
3. Zhodnocení pedagogického působení
4. Zhodnocení vzdělávacího plánu
5. Jak regeneruji?

Závěrečná reflexe:

Pedagogy byly výše zmíněné pohovory hodnoceny v rámci konferencí jako velmi přínosné zejména pak v oblasti dalšího vnitřního rozvoje. Učitelé si možnosti osobních rozhovorů s vedením školy i personálním grémiem cení. Vítají to, že jsou brány v potaz jejich vlastní přání, potřeby i názory. V prvních dvou letech však někteří učitelé vyjádřili pocit nejistoty v rozhovorech se zástupci personálního grémia. Složení personálního grémia bylo voleno na bázi dobrovolné volby. Protože rozhovory bývají často důvěrného rázu, usoudilo kolegium, že je třeba, aby všichni učitelé měli k zástupcům personálního grémia důvěru. Pro rok 2011/12 se pak na podnět některých pedagogů volba zástupců grémia změnila. Zástupci grémia byli voleni kolegiem a schváleni na základě konsenzu (září 2012).

1.7. CELKOVÁ REVIZE ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU VE VZTAHU K USKUTEČŇOVANÉMU WALDORFSKÉMU VZDĚLÁVACÍMU PROGRAMU SE ZPĚTNÝM DOPADEM NA KVALITU I OBSAH VÝUKY

2009/2010

- Doplněna stať Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných
- Doplněna kapitola Charakteristika průřezových témat v rámci ŠVP
- Aktualizována kapitoly Autoevaluace a její evaluační činnosti aktualizována o informace o vyhlášce č. 225/2009
- v rámci jednotlivých předmětů (Kniha III – vzdělávací obsahy jednotlivých předmětů) byla doplněna průřezová témata)

Tyto změny byly navrženy pedagogickým grémiem v průběhu školního roku, návrh byl odsouhlasen kolegiem školy a ředitelem. K 1. 9. 2010 byly tyto změny zapracovány do stávajícího ŠVP.

2010/11

1. Doplnění dokumentu o aktuální informace.
2. Rozšíření dokumentu o konkrétní projekty školy.
3. Revize a aktualizace výchovných a vzdělávacích strategií dle aktuálních výchovně vzdělávacích cílů školy.
4. Revize hodinových dotací a případné nové uspořádání (v rámci pedagogického grémia a kolegia – podzim, zima 2010/11) dle požadavků RVP a potřeb školy. V ŠVP byly dle stávajících norem RVP změněny hodinové dotace cizích jazyků, tato změna se promítla do drobných úprav hodinových dotací jako celku, které jsou v plném souladu se stávajícími požadavky RVP.
5. Revize a případné doplnění charakteristiky, klíčových kompetencí a vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů, vytyčení konkrétních výstupů školy (leden až srpen 2011)

6. Konkretizace mezipředmětových vazeb a průřezových témat jednotlivých předmětů učebního plánu dle uskutečňovaného waldorfského vzdělávacího programu v souladu s RVP
7. V rámci oblasti Vzdělávací obsahy jednotlivých předmětů byly u jednotlivých předmětů konkretizovány výstupy školy.
8. Původně zcela samostatná kapitola Vzdělávací obsahy předmětů byla formálně rozdělena na jednotlivé předměty a začleněna do kapitoly UČEBNÍ OSNOVY vždy za charakteristiku předmětu a vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí jednotlivých předmětů.
9. Do učebních osnov doplněna a specifikována kapitola Vyprávěcí látka – specifické průřezové téma, které bylo původně zahrnuto ve všech předmětech.
10. Změněn název ŠVP, řádně očíslovány kapitoly, původní knihy I,II a III byly sloučeny do jednoho dokumentu.

Výše zmíněné oblasti revize školního vzdělávacího programu a případně další oblasti ŠVP byly zpracovávány pod vedením koordinátorky ŠVP jednotlivými pedagogy kolegia školy v rámci skupin organizovaných dle předmětů či jednotlivých oblastí pod vedením koordinátora ŠVP (a zastřešením pedagogického grémia) v průběhu celého roku. Návrhy jednotlivých skupin byly zprostředkovány celému kolegiu a konzultovány v rámci pravidelných konferencí.

Zhodnocení (reflexe a sebereflexe) procesu kvality spolupráce i výsledků práce skupin a jednotlivců proběhly v červnu a srpnu 2011 v rámci pedagogického kolegia.

Původní rozčlenění pedagogů do pracovních skupin se zdařilo pouze částečně, většinou byly předměty revidovány jednotlivci (původně vedoucími výše zmíněných skupin) za pomoci koordinátorky ŠVP. Přesto byla efektivita práce a nasazení jednotlivců skutečně kvalitní.

K 1. 9. 2011 byly tyto změny zapracovány do stávajícího ŠVP.

2011/12

Zpracování nových pravidel hodnocení

Tato změna byla zapracována do stávajícího ŠVP k 1.2. 2012

- změny v kontaktech zřizovatele
- úprava kapitoly Péče o nadané žáky

K 1.9.2012 byly tyto změny zapracovány do stávajícího ŠVP.

Reflexe:

Závěrem školního roku 2012 proběhla reflexe jednotlivých předmětů ohledně vlivu efektivity revize ŠVP na výchovně vzdělávací proces v jednotlivých předmětech v průřezu všemi ročníky (v rámci konference kolegia). Tato reflexe byla klasifikována jako jednoznačně pozitivní. Stávající změny ŠVP byly hodnoceny jednotlivými pedagogy jako přínosné,

jmenovaná byla zejména přehlednost, konkretizace. Doplněné a zrevidované změny v rámci ŠVP se promítly do zpracování tematických plánů a zpětně do výuky výstupů školy, mezipředmětové vazby. Pedagogické kolegium posoudilo přínos změn a doplňků ŠVP, provedených k 1. 9. 2011 v oblasti mezipředmětových vazeb a výstupů školy, jako pozitivní.

1.8. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ DVPP

Cílem dotazníkového šetření bylo zmapování individuálních plánů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školy. Zjištění návštěvnosti a úspěšnosti vzdělávacích akcí nabízených školou a zaznamenání individuálních přání v oblasti dalšího vzdělávání do budoucna. Dotazník měl rovněž za úkol zmapovat preference časových dispozic pro další vzdělávání jednotlivých učitelů ZWŠ Jinonice.

Popis: dotazník byl rozdělen do 4 oblastí:

1. oblast zjišťovala jakých seminářů, studia, kursů v oblasti DVPP se pedagog v uplynulém roce účastnil (včetně časové dotace).
2. oblast zjišťovala plán v oblasti DVPP pro následující školní rok.
3. oblast zjišťovala individuální přání a požadavky v oblasti DVPP.
4. oblast měla za úkol zjistit, jaké časové možnosti má pedagog pro další vzdělávání.

Časové rozvržení: dotazníky DVPP byly rozdány členům pedagogického kolegia vždy na konci školního roku nebo na počátku následujícího školního roku. Každý rok byly postupně vyhodnocovány.

Dotazníky pro jednotlivé školní roky (viz příloha č.5)

2009/10

Návratnost: rozdáno 25 dotazníků, návratnost 11 (44%)

Vyhodnocení:

Na základě analýzy navrácených dotazníků bylo zjištěno, že všichni respondenti se v uplynulém školním roce aktivně dále vzdělávali. Pedagogové si vybírali převážně kursy, které se tematicky vázaly k oblastem výuky, ve které jsou konkrétní učitelé aktivní, nebo k oblastem, ve kterých si chtějí prohloubit vlastní znalosti a dovednosti.

Kursy a prohlubující semináře nabízené školou byly navštěvovány pedagogy ZWŠ Jinonice v hojném počtu. Nejvíce oslovil pedagogy seminář vedený panem Leo Kleinem (Holandsko) a seminář na téma „Působení médií“ pod vedením pana Uwe Beuremana (Německo).

100% respondentů uvedlo, že se chce dále věnovat dalšímu vzdělávání v konkrétních oblastech (DVPP) i v následujícím školním roce.

Konkrétní přání byly sumarizovány (viz příloha č.5.4.) a na základě jejich analýzy byla pedagogickým grémiem navržena témata pro nabídku DVPP nabízené školou na školní rok 2010/11.

Časové dispozice pedagogů pro DVPP se liší a odpovědi jsou co do počtu velmi vyrovnané. Výpovědní hodnota odpovědí této oblasti je velmi nízká. Časové dispozice se u jednotlivců liší s ohledem na věk, rodinu, výši úvazku, zdravotní stav atd. Po dalších rozhovorech, které dotazníky následovaly, kolegium přistoupilo k tomu, že se bude snažit školou nabízené oblasti DVPP soustředit časově do čtvrtěčních konferencí kolegia.

Výpovědní hodnota celého dotazníku za tento školní rok je pouze částečná a to jednak díky poměrně nízké návratnosti, a také díky faktu, že pedagogové neuvedli všechny kursy, semináře a další okruhy DVPP, kterých se zúčastnili. Ve skutečnosti byla účast na DVPP vyšší.

2010/11

Návratnost: rozdáno 26, návratnost 12 (46%)

Na základě analýzy navrácených dotazníků bylo zjištěno, že všichni respondenti se v uplynulém školním roce aktivně dále vzdělávali. Pedagogové si vybírali převážně kursy, které se tematicky vázaly k oblastem výuky, ve které jsou konkrétní učitelé aktivní, nebo k oblastem, ve kterých si chtějí prohloubit vlastní znalosti a dovednosti.

Pedagogové, kteří nemají dokončený Seminář waldorfské pedagogiky (3- letý víkendový seminář, který probíhá formou 1 víkend v měsíci, plus letní týdenní soustředění), se semináře aktivně účastní. 4 pedagogové si doplňují vzdělání v rámci DPS (ped. Fakulta UK Praha). Hojně navštěvován je týdenní seminář pro třídní učitele, organizovaný v létě WŠ Pardubice. Další semináře i kursy volí pedagogové na základě vlastního oboru či osobního zájmu.

Kursy a prohlubující semináře nabízené školou byly navštěvovány pedagogy ZWŠ Jinonice v hojném počtu. Semináře pořádané v rámci čtvrtěčních konferencí měly (90- 100% návštěvnost).

Rovněž pro další školní rok 100% respondentů uvedlo, že se chce dále věnovat dalšímu vzdělávání v konkrétních oblastech (DVPP).

Konkrétní přání byly sumarizovány (viz. příloha č.5.4.) a na základě jejich analýzy bylo pedagogickým grémiem navržena témata pro nabídku DVPP nabízené školou.

Časové dispozice pedagogů pro DVPP je různá, nejpřijatelnější je však procentuálně DVPP v rámci čtvrtěčních konferencí kolegia či o víkendech.

Výpovědní hodnota celého dotazníku za tento školní rok je pouze částečná a to jednak díky poměrně nízké návratnosti, také díky faktu, že pedagogové neuvedli všechny kursy, semináře a další okruhy DVPP, kterých se zúčastnili. Ve skutečnosti byla účast na DVPP vyšší.

Návratnost: rozdáno 27, návratnost 23 (85%)

Vyhodnocení

Na základě analýzy navrácených dotazníků bylo zjištěno, že všichni respondenti až na 2 se v uplynulém školním roce aktivně dále vzdělávali. Pedagogové si vybírali převážně kursy, které se tematicky vázaly k oblastem výuky, ve které jsou konkrétní učitelé aktivní, nebo k oblastem, ve kterých si chtějí prohloubit vlastní znalosti a dovednosti.

Pedagogové, kteří nemají dokončený Seminář waldorfské pedagogiky (3- letý víkendový seminář, který probíhá formou 1 víkend v měsíci , plus letní týdenní soustředění), se semináře aktivně účastní. 3 pedagogové si doplňují vzdělání v rámci DPS (ped. Fakulta UK Praha). Hojně navštěvován je týdenní seminář pro třídní učitele, organizovaný WŠ Pardubice. Další semináře i kursy volí pedagogové na základě vlastního oboru či osobního zájmu a to jak v oblasti waldorfské pedagogiky, tak v oblasti pedagogiky klasické.

Kursy a prohlubující semináře nabízené školou byly navštěvovány pedagogy ZWŠ Jinonice v hojném počtu. Semináře pořádané v rámci čtvrtěčních konferencí měly (90- 100% návštěvnost).

Rovněž pro další školní rok 2012/13 všichni respondenti až na 2 (jimiž rodinné okolnosti nebo důchodový věk- nedovolují se DVPP účastnit), uvedli, že se chtějí dále věnovat dalšímu vzdělávání v konkrétních oblastech (DVPP).

Konkrétní přání byla sumarizována (viz. příloha č. 5.4.) a na základě jejich analýzy bylo pedagogickým grémiem navržena témata pro nabídku DVPP nabízené školou.

Výpovědní hodnota odpovědí v oblasti časových dispozic je velmi vyrovnaná. Časové dispozice se u jednotlivců liší s ohledem na věk, rodinu, výši úvazku, zdravotní stav atd. Nejpříjemnější je však procentuálně DVPP v rámci čtvrtěčních konferencí kolegia.

Výpovědní hodnota celého dotazníku za tento školní rok je poměrně vysoká, přesto často jednotlivci zapomínali uvádět všechny semináře, kursy a vzdělávání DVPP, kterých se zúčastnili.

Celková reflexe:

Dotazníkové šetření v oblasti DVPP lze zhodnotit jako nástroj, jehož výpovědní hodnota je omezená a tudíž poskytuje pouze orientační informace. Aby byl obraz DVPP školy celistvý, je zapotřebí důslednosti ze strany pedagogů v návratnosti dotazníků a úplnosti poskytovaných informací. Případně lze doplňující informace získávat rozhovorem.

Přes tyto nedostatky je však zřetelně patrné, že pedagogičtí pracovníci ZWŠ Jinonice jsou v oblasti DVPP plně angažováni jak v návštěvnosti seminářů, kursů, přednášek či víceletých vzdělávání v oblasti waldorfské pedagogiky mimo školu, tak v seminářích nabízených ve škole i v konkrétních oblastech dalšího vzdělávání, které pedagogové školy sami spoluvytváří

v rámci čtvrtěčních konferencí kolegia (viz kapitola). Pedagogové si zvyšují kvalifikaci a doplňují v rámci DPS nebo studia pedagogické fakulty vzdělání nebo se rozhodli tento krok uskutečnit. Do budoucna hodlá kolegium pedagogů tento trend plně podporovat a dále rozšiřovat.

2. UDRŽOVÁNÍ A ZLEPŠOVÁNÍ DOSAŽENÉHO STANDARDU SPOLUPRÁCE S RODIČI.

2.1. TŘÍDNÍ SCHŮZKY V JEDNOTLIVÝCH TŘÍDÁCH

Cílem bylo udržovat stávající intenzitu třídních schůzek 1x měsíčně a pracovat na zvyšující se efektivitě informovanosti rodičů v oblasti:

1. filosoficko –pedagogicko – psychologického základu učebního plánu pro dané období vývoje dítěte
2. seznamování s metodicko didaktickými postupy výchovně vzdělávacího procesu v jednotlivých ročnících
3. aktivizace rodičů v rámci jednotlivých třídních a školních projektů
4. vědomé posilování pozitivní vazby rodič-učitel-žák
5. sdělování výsledků vzdělávání žáků

Reflexe efektivity působení třídních schůzek na informovanost rodičů probíhala průběžně v rámci třídních schůzek jednotlivých tříd.

Návštěvnost a efektivita informovanosti rodičů v rámci třídních schůzek byla šetřena v rámci rodičovského dotazníku ve školním roce 2011/12.(viz.kapitola 2.7.,oblast B).

Dotazníky odevzdalo přibližně polovina rodičů školy.(Celý dotazník včetně cílů, analýzy a závěrů viz. kapitola 2.7.) Percentuální informace jsou udávány pouze na základě odevzdaných dotazníků.

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že každé třídní schůzky se účastní 66% rodičů, přibližně 2/3 třídních schůzek se účastní 27% rodičů, kteří odpověděli na tuto otázku, 4% rodičů chodí na polovinu třídních schůzek a 3% méně často. Rodiče často komunikují o svých dětech s učiteli (86% z celkem odevzdaných dotazníků) a aktivně se účastní na akcích pořádaných školou (85% z celkem odevzdaných dotazníků).

69% rodičů odpovědělo, že na třídních schůzkách se pravidelně objevují přednášky o waldorfské pedagogice, a že je vítají. Rodiče 2., 5. a 9. třídy by uvítali více takovýchto přednášek.

Přednášky o waldorfské pedagogice jsou ve velké míře přínosem pro pochopení práce učitele a žáka.

Celková reflexe a závěry:

WŠ Jinonice poskytuje rodičům svých žáků mimo jiné i nadstandardní služby v podobě třídních schůzek, které se konají ve všech ročnících 1x za měsíc. Učitelé se v období 2009/10-2011/12 snažili zvyšovat efektivitu informovanosti rodičů ve všech daných oblastech (1-5), kromě třídních schůzek nabízeli též individuální konzultační hodiny (viz. kapitola 3.2.).

Na základě reflexí jednotlivých učitelů bylo toto úsilí hodnoceno jako cílené, propracované a efektivní. Rodiče byli pravidelně na třídních schůzkách informováni o metodicko-didaktických postupech, hlubších souvislostech waldorfské pedagogiky ve vztahu ke konkrétní věkové skupině žáků včetně poskytnutí základních informací z oblasti antroposofické antropologie.

Na základě šetření prostřednictvím rodičovských dotazníků se jednotliví učitelé rozhodli v další období soustředit se na oblasti, které byli v rámci konkrétních tříd rodiči popsány jako problematické. V rámci tříd 2., 5., 9. je zapotřebí, aby třídní učitelé poskytovali rodičům více informací a přednášek v oblasti hlubších souvislostí waldorfské pedagogiky, metodiky a didaktiky.

2.2. ROZŠÍŘENÍ NABÍDKY KONZULTAČNÍCH HODIN BĚHEM ŠKOLNÍHO ROKU

V uplynulém tříletém období poskytli pedagogové školy rozšířenou nabídku konzultačních hodin na 1. i 2. stupni školy. Pro 2. stupeň byl vypracován během školního roku 2009/10 systém v rámci zpracování systému hodnocení žáků 2. Stupně (viz příloha č. 1), závazný od roku 2010/11. Na 1. stupni nabízeli učitelé konzultační hodiny dle vlastního uvážení na základě aktuální situace či potřeby buď v průběhu celého roku, nebo cíleně v konkrétním časovém období.

V případě otázek přesahujících rámec třídy či naléhavých problémů byly nabízeny rodičům konzultace se zástupci pedagogického a personálního grémia, případně kruhu důvěry, k dispozici byl též metodik prevence, výchovný poradce a školní psycholog.

Celková reflexe:

Efektivita navrženého systému byla reflektována v rámci kolegia v červnu 2011 a 2012 jako jednoznačně přínosná pro pedagogy, žáky i rodiče.

Na 2. stupni byly konzultace využity všemi rodiči žáků. Rodiči byly konzultace ústně hodnoceny jako velmi přínosné a přispívající k posílení vztahu učitel-žák – rodič. Pozitivně byl hodnocen vysoký stupeň informovanosti rodičů i žáků v rámci konzultací, výborné pozorování dítěte, jeho potřeb i učebních výsledků i trefná diagnostika případných problémů a návrhy na jejich řešení.

Konzultace v rámci pedagogického a personálního grémia byly několikrát jednotlivými rodiči využity, kruh důvěry byl osloven 4 -5 xkrát. Většinou pokrývaly tyto konzultace konflikty a nedorozumění ve vztahu pedagog- rodič, pedagog-žák- rodič. Grémia i kruh důvěry se snažily tyto otázky řešit ke spokojenosti všech zúčastněných stran.

Školní psycholožka PhDr. A. Janátová spolupracovala aktivně jak s pedagogy tak následně s rodiči a žáky, kteří její pomoc vyhledali – každý měsíc, individuální práce, navštěvovala třídy, přednášky pro rodiče)

Závěry:

Škola se rozhodla v tomto zdárném modelu dále pokračovat a i nadále je prohlubovat a zkvalitňovat.

2.3. INFORMOVANOST RODIČŮ PROSTŘEDNICTVÍM WEBOVÝCH STRÁNEK ŠKOLY A ŠKOLNÍHO INFORMAČNÍHO E-MAILOVÉHO SYSTÉMU

2.3.1. Webové stránky školy

Byly připraveny a zprovozněny zcela nové webové stránky školy (nová doména, redakční systém). Pro realizaci se podařilo ve spolupráci s rodiči získat finanční dar. Stránky zahrnují tři nezávislé portály, školní, spolkový a projektový pro projekt Nová škola. Správa stránek je realizována redaktory z řad školy a rodičů. Stránky zahrnují také sekce pro jednotlivé třídy, které jsou spravovány třídními redaktory. Pro informace, které nejsou určeny široké veřejnosti, umožňují stránky chráněný přístup určeným skupinám uživatelů (kolegium, jednotlivé třídy, spolek, ...).

2.3.2. E-mailová komunikace

V rámci programu pro správu matriky školy byly zprovozněny funkce hromadné e-mailové komunikace s rodiči celé školy, jednotlivých tříd i jednotlivě. Obsluhu provádí správce matriky, třídní učitelé nebo další pověřené osoby. Každý učitel má personalizovanou schránku v doméně školy, zároveň pracovníci zastávající konkrétní funkce mají ke svým schránkám připojeny také funkční adresy, které v případě jejich nepřítomnosti spravují zastupující osoby.

2.3.3. SMS komunikace

V rámci programu pro správu matriky školy byly zprovozněny funkce hromadné SMS komunikace s rodiči celé školy, jednotlivých tříd i jednotlivě. Obsluhu provádí správce matriky, třídní učitelé nebo další pověřené osoby. Tato komunikace je především určena pro rozesílání zpráv ze školy, odpovědi jsou směřovány na hromadné číslo a v případě potřeby konkrétně směřované odpovědi je nutné odpovídat na osobní telefonní čísla učitelů. Tato komunikace je prioritně využívána pro náhlé změny v rozvrhu a jako podpora e-mailové komunikace (oznámení o zaslání důležitého e-mailu).

V rámci reflexe provozu těchto systémů byly hodnoceny rodiči jako velmi komfortní a podporující společné plánování a realizaci akcí školy a rodičů (třídní schůzky, slavnosti, jarmarky, ...). Bylo doporučeno v tomto konceptu pokračovat a dále ho rozvíjet.

2.4. SPOLEČNÉ PROJEKTY V RÁMCI JEDNOTLIVÝCH TŘÍD I PROJEKTY CELOŠKOLNÍ (VIZ ŠVP)

Rodiče byli v rámci osobních setkání, třídních schůzek informačního systému školy vyzýváni k aktivní účasti na stálých i jednorázových projektech v rámci tříd i školy jako celku.

Během uplynulého tříletého období proběhly všechny níže uvedené projekty i akce.

2.4.1. Projekty – celoškolní

Michaelská slavnost - slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela.

Vánoční jarmark – probíhá zpravidla první adventní sobotu formou dílniček a drobného prodeje. Je možné si zde vyrobit dárečky a ozdoby s vánoční

tématikou, či zakoupit již hotové výrobky žáků školy a jejich rodičů. Výtěžek je věnován na charitativní účely, na nákup výukových pomůcek, výlety pro děti

atd. Během jarmarku probíhají také vystoupení žáků školy – ať již speciálně připravená divadelní představení či ukázky z vlastní výuky. V rámci tohoto

projektu probíhá také projekt „Alternativní měny (tzv. Prokopy)“, tato měna je platná po dobu trvání jarmarku.

Masopust - jde většinou o společnou slavnost pro všechny třídy i širokou veřejnost, vycházející z českých tradic. Vyrábějí se masky, papírové květiny a

pečou koblihy. Slavnost doprovází živá hudba, všichni vyjdou v průvodu, zpívají a tančí.

Velikonoční jarmark – je jarní a velikonoční obdobou jarmarku vánočního. Také na něj si připravují rodiče a děti dílničky, učitelé s dětmi zase vystoupení.

V rámci tohoto projektu probíhá také projekt „Alternativní měny (tzv. Prokopy)“, tato měna je platná po dobu trvání jarmarku.

Celoškolní slavnostní akademie za účasti všech tříd, kdy si připravují divadelní, hudební, eurytmická vystoupení. Akademie bývá v některém z pražských

divadel za účasti dětí, učitelů, rodičů a široké veřejnosti.

Měsíční slavnosti- slavnostní setkání všech tříd, která se konají každý měsíc, v rámci této slavnosti jednotlivé třídy předvádějí, co se právě ve třídě vyučuje.

Dále nechybí v programu školy pravidelné zotavovací pobyty v přírodě, školy v přírodě, výlety, exkurse, ekologické aktivity, výjezdy do zahraničí a další akce

v souladu se školním vzdělávacím programem. Vyšší ročníky mohou absolvovat lyžařský kurs či výpravu na sněžnicích. Žáci 4. tříd se pravidelně zúčastňují

plaveckého kursu.

2.4.2. Projekty jednotlivých tříd- slavnosti

Michaelská slavnost – jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Tuto slavnost si kromě celoškolní slavnosti (viz výše) pravidelně organizují nižší

ročníky v rámci třídy

Martinská slavnost - slavnost při příležitosti svátku sv. Martina. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štědrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a

učiteli samostatně ve třídách 1. stupně

Adventní spirála - slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Většinou je organizována pro 1., 2 a 3. třídu

Vánoční hra: jednotlivé třídy připravují dramaticky či eurytmicky zpracovanou divadelní hru s vánoční tematikou pro rodiče, spolužáky z jiných tříd, často nespolupráci s rodiči

Vynášení smrtky – žáci nižších tříd vyrábějí smrtku (Morenu), kterou se pak jejím spálením loučí se zimou a vítají jaro podle dávné kulturní národní tradice

Jánská slavnost – svatojánský oheň doprovázený tematickými aktivitami pro žáky jednotlivých tříd 1. Stupně

2.4.3. Další pravidelné projekty jednotlivých tříd

Další projekty jednotlivých tříd probíhající v průběhu roku reagují na aktuální situaci a dění ve třídách. Tyto projekty navazují na učební plán, jsou úzce

propojeny s výukou a jejich realizace je uskutečňována a integrována napříč předměty.

1. třída – nácvik divadelní hry na téma pohádek

2. třída: - nácvik divadelní hry na téma legend či bajek

-pletení maňásků v podobě zvířátek

3. třída – projekt stavby domku

- sázení obilí, následná sklizeň a pečení chleba

4. třída – nácvik divadelní hry na téma severské mytologie

5. třída – příprava na olympijské hry organizované pro všechny 5. ročníky waldorfských škol v Čechách, aktivní účast na těchto olympijských hrách

6. třída – rytířské hry a slavnosti

- patronace nad 1. třídou

7. třída – patronace nad 2. třídou

8. třída – nácvik celovečerního divadelního představení včetně technického a materiálního zajištění celé akce

- účast na divadelním festivalu Duhové divadlo pravidelně pořádaném v Písku

- ročníkové práce – žáci celý rok pracují na zvoleném tématu (praktického či naučného zaměření), které následně zpracují písemně a prezentují na veřejnosti

- patronace na 3. třídou

- práce s odborníkem protidrogové prevence

9. třída

- řemeslný týden – žáci se intenzivně celý týden věnují nejrůznějším řemeslům (keramika, kovotepectví, řezba, kovářství atp.) pod vedením zkušených mistrů - patronace nad 4. třídou

- práce s odborníkem protidrogové prevence

- organizace společenského plesu včetně organizačního, technického a materiálního zajištění celé akce

2.4.4. Vybraný nadstandardní projekt Olympijské hry pro 5. třídy waldorfských škol 2012 – Odysseovo putování

V uplynulém období proběhlo i mnoho dalších projektů a akcí nad rámec plánu (kapitoly 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.).

Mezi nejzajímavější nadstandardní projekty patří projekt Olympiáda 5. Tříd waldorfských škol, který byl ve školním roce 2011/12 navržen a organizován naší školou za široké podpory a účasti žáků, učitelů i rodičů.

Název projektu: Olympijské hry pro 5. třídy waldorfských škol

Odysseovo putování.

V hnutí waldorfských škol je zvykem pořádání každoročních Olympijských her pro žáky 5. ročníků v duchu starověkého Řecka. Je to nadstandardní projekt navazující na vyučovací látku dějepisu a vyprávěcí látku starořecké mytologie, která provází celou 5. třídu a úzce souvisí s konkrétní vývojovou fází dětí, ve které se žáci v tomto věku nacházejí. Projekt má díky svému specifickému charakteru široký přesah mezipředmětových vazeb. Každý rok pořádá tento projekt jiná WŠ v Čechách.

Cíle:

Pedagogové školy se rozhodli v roce 2011/12 uspořádat starořecké Olympijské hry v Praze-Jinonicích a dát jim novou podobu. Hlavním cílem projektu bylo poskytnout dětem kromě možnosti sportovního klání i autentický zážitek starověkého Řecka v podobě obrazu Odysseova putování, sborové recitace Homérovy Odysey v hexametrickém verši a skupinového dramatického zpracování obrazů Odysseových příběhů. Dalším z hlavních cílů byl sociální aspekt projektu, konkrétně pak posilování a rozvoj pozitivních sociálních vazeb ve skupině žáků složených ze zástupců různých škol, aktivizace rodičů i pedagogů přímou účastí na organizaci, přípravě a uskutečnění projektu.

Hlavní cílová skupina:

Žáci 5. tříd waldorfských škol v České republice včetně pedagogů a doprovodu z řad rodičů (konkrétně jedenáct 5. tříd z waldorfských škol v ČR (celkem 234 účastníků))

Spolupráce na projektu:

Učitelé ZWŠ Jinonice, rodiče žáků 5. třídy a další rodiče z řad dobrovolníků, žáci 2. stupně (přípravy, organizace), žáci 7. třídy – rituál zapalování Olympijského ohně, pedagogové 5. tříd WŠ v ČR a rodičovský doprovod.

Příprava projektu: celý školní rok 2011/12

září 2011:

Rozhodnutí kolegia: Škola uspořádá Olympijské hry s cílem prohloubení jejich obsahů. Téma: Soutěž proměnit v radost poznání nových tváří, ke spolupráci, návrat k duchu starého Řecka, obohatit uměleckou složku, která působí na pozitivní vytváření sociálních vazeb a působí na znatelnější prožitky.

Podmínkou bylo, že se na organizaci projektu budou aktivně podílet žáci 5. třídy včetně všech rodičů 5. třídy.

říjen 2011:

Schůzka třídní učitelky s rodiči 5. Třídy.

Závěry: Rodiče se budou aktivně podílet na částečném cateringu, jako doprovod skupin dětí a pomoci s veškerou organizací her.

prosinec 2011:

Schůzka organizátorů – vytvoření tzv. Olympijského výboru -9 učitelů ZWŠ Jinonice.

Závěry: Seznam nápadů k obsahu, programu, organizaci, ubytování, stravování atd.

leden 2012:

Byl rozeslán dopis školám obsahující organizační dopis pro učitele a motivační dotazník pro žáky (viz příloha č.6)

Byla uzavřena smlouva se střední hotelovou školou Radlická, která přislíbila účast na projektu zajištěním hlavní části cateringu.

únor 2012:

Usnesení Olympijského výboru: Hry se ponesou v duchu Odyseovy výpravy (12 úkolů), do které budou začleněny prvky řeckého pětiboje uzpůsobené schopnostem žáků 5. tříd.

Rozhodnutí: Hry se uskuteční na školním hřišti a v Prokopském údolí.

březen 2012:

Určena jednotlivá stanoviště her včetně jejich obsahu, (viz. Obsah Olympijských her níže)vyhledávání vhodných míst v terénu. Zamýšlený počet stanovišť byl z časových důvodů zredukován z původního počtu 12 na 8.

V rámci her jednotlivé skupiny nacvičí dramatické zpracování části Homérový Odysey.

Školám byl rozeslán další dopis s rozpisem hexametrických veršů (Homér - Odyssea), které měly jednotlivé třídy nacvičit, návrhů na chitony (dobový oděv) pro žáky i doprovod.

duben 2012:

Proběhla schůzka s rodiči, vytvoření programu, žáci škol na základě vyplněných dotazníků rozepsáni do družstev (starořeckých měst), procházka terénem. K vybraným úkolům se přihlásili konkrétní rodiče a učitelé.

květen 2012:

Vyvrcholení příprav:

- Vytvoření seznamů družstev (městských států) včetně hlavního prétora i pomocného doprovodu.
- Vytvoření seznamu přesných stanovišť včetně obsahu a vední z řad rodičů 5. třídy
- V pátek před zahájením her - ředitelské volno - s přípravou her pomáhají žáci všech tříd-příprava stanovišť v terénu, místností k ubytování, svačin atd

Účast žáků 5. třídy WŠ Jinonice na přípravách her:

Žáci v rámci vyučování i nad rámec výuky (2x víkend ve škole) tvořili medaile z pálené hlíny, vyráběli z mědi přívěšky se znakem jednotlivých městských států (družstev) pro všechny účastníky her, připravovali korálky (nástroj bodování), zdobili si starořecký oděv – chiton, kreslili návrhy diplomů a pamětních listů, z nichž byly 2 vybrány. Ve vyučování procvičovali recitaci řeckého hexametru, v HV zpívali starořecké písně, učili se olympijskou hymnu a slavnostní olympijský slib atd.

Účast rodičů na přípravách her a jejich realizaci:

Během školního roku proběhlo několik informativních třídních schůzek. Byli angažováni všichni rodiče 5. třídy. Rozdělení úkolů – catering, přetory měst (tj. vedoucí skupinek), organizace jednotlivých stanovišť v den Olympiády a jejich příprava před Olympiádou, organizace úvodního a závěrečného ceremoniálu atd.

Šití chitonu pro děti i dospělé.

Účast pedagogů školy na přípravách her a jejich realizaci

Přípravný olympijský výbor byl tvořen 9 pedagogickými pracovníky školy a hospodářkou školy (viz. Příprava projektu výše).

Olympijských her a jejich organizace se účastnili téměř všichni pedagogové, někteří byli přetory městských států (tj. vedoucí skupinek), vedoucí stanovišť některých úkolů Odyseova putování nebo i jako diváci her.

Obsah projektu Olympijských her:

1. den:

Žáci se na školním hřišti v dobových oděvech účastní úvodního zahajovacího ceremoniálu (viz program) s předáním olympijského ohně, každá škola má svou zástavu (vlajku), svůj slib, že bude při hrách dodržovat zásady čestného soupeření.

Ve večerních hodinách u ohně následuje recitace vybraných pasáží Homérový Odyssey v hexametu, kterou žáci nacvičili ve vyučování (každá škola má připravený text).

2. den:

Žáci jsou při ranním zahájení 2. dne Olympijských her rozděleni do družstev (městských států). Seznamy žáků a městských států obdrželi učitelé tříd předem a oznámili svým žákům, v jakém městském státě budou účastni. Každý městský stát (15 kupin) má cca 12 žáků, z toho vždy 2 z jedné školy. Cílem tohoto rozdělení je sblížení a propojení dětí z různých škol.

Každý městský stát má své jméno a svůj znak. Je veden hlavním přetorem a doprovodnými přetory (3 dospělí). Děti dostanou malý měděný znak města a šňůrku, na kterou budou v průběhu celodenního putování navlékat za splnění úkoly korálky.

Každý městský stát dostane plán Prokopského údolí s označenými stanovišti s místem, u jakého stanoviště začíná. Každé město dostává losem jedno téma z Odyssey, které má v průběhu dne zpracovat do dramatické podoby – představení.

Stanoviště a úkoly:

1. Prometheus, štafeta s ohněm skupinový úkol: rozdělat oheň, donést ho lidem (děti za pomoci 3 sirek mají za úkol rozdělat oheň – sehnat dříví na podpal v blízkém okolí, z ohně zapálit svíčku ve sklenici, kterou ponese vždy jedno dítě, které se nesmí dotknout země (tj. ostatní ho musí nést, další děti odklízají překážky z cesty)

Hodnotí se: spolupráce
Pomůcky: sirky

2. U kouzelnice Kirke -štafeta-klobouk, v něm 5 slov, která dětem naznačí některý příběh z řecké mytologie, stanoviště je do kruhu ,kouzelnice Kirke (učitel, rodič) pošeptá první slovo po kruhu, které dojde až k poslednímu, který jej vysloví nahlas atd. Děti mají za úkol převyprávět na základě indicií příběh, který znají z vyprávění ve vyučování.
Posuzuje se: kvalita a správnost, dodržování pravidel
pomůcky: klobouk, indicie 15x5 v obálkách zvlášť pro každé město

3. Kyklop-předměty- v lese je připravena slepá dráha, děti jdou po jednom po slepu, drží se lana, po cestě je na lanech zavěšeno několik pytlíků s různými předměty, děti je mají po hmatu poznat, zapamatovat si je a na konci dráhy napsat
hodnotí se: kolik předmětů dítě poznalo a zapamatovalo si
pomůcky:předměty k poznávání

4.Námluvy u Penelopy -lukostřelba
hodnotí se : body zasažených míst v terči
pomůcky: luky 3ks, šípy, terče

5. Charybda - zápas
Zápas probíhá ve dvojicích na kládě, děti stojí ve dvojici proti sobě a přetlačují se, kdo neudrží rovnováhu a spadne z klády, vypadává. Vítězná dvojice zápasí na kládě, která je povytažená lehce nad zem.
Hodnotí se:taktika, obratnost
pomůcky: trám, lano

6. Král Aiolů-sprint
Běh s otočkou
Hodnotí se: rychlost
pomůcky: stopky

7. Heliova stáda -hod břemenem
Hodnotí se: délka, kam děti dohodí (hodnotí se celkový součet celé skupiny)
pomůcky:břemeno , pásno

8. Skyla -Skok do dálky do písku -hřiště pavilon
Hodnotí se: celé město dohromady, jak daleko skočilo
pomůcky:pásno, hrábě

Večer: představení dramatického zpracování Odyssey v podání jednotlivých městských států.

3. den:

Vyhlášení výsledků, závěrečný ceremonial (ukázka hodu oštěpem studnety Akademie tabor pod vedením Nory Vckerodt, rozdání medailí, diplomů – viz program)

Program Olympijských her

Pátek 18.května 2012

V dopoledních hodinách příjezd všech zúčastněných 5. tříd WŠ včetně doprovodu, registrace, ubytování (WŠ Jinocnice, ZŠ Tyršova)

14.30 Slavnostní zahájení her v chitonech na školním hřišti: uvítání účastníků, zapálení olympijského ohně (žáci 7.třídy)

-společný zpěv starořeckých písní, slib

16.00 Start maratónu u kostela sv. Vavřince

17.45 - 19.00 večeře

19.45 Slavnostní večerní oheň s recitací jednotlivých 5. tříd v hexametru (Odyssea – Homér)

Sobota 19.května 2012

8.00 Snídaně

9.00 Slavnostní zahájení 2. dne olympiády

Rozdělení žáků do měst

9.30-17.45 Odysseovo dobrodružství- putování Prokopským údolím, plnění úkolů a nácvik divadla

18 -19.30 večeře

19.30-21.30 Večerní divadelní představení (přehlídka všech měst)

Neděle 20.5.

8.00-8.45 Snídaně

9.00 - 11.00 Slavnostní zakončení olympijských her (ukázka vrhání hodu oštěpem – student Akademie tabor pod vedením Nory Vockerodt), hymna, průpověď, rozloučení

Reflexe:

CÍLEM HER bylo nejenom sportovní klání, ale i posilování sociálních dovedností v rámci skupiny žáků, kteří se dříve neznali, aktivní zapojení rodičů v mnoha oblastech. Hry se skutečně vydařily. Po celé tři dny intenzivně svítilo slunce a pomáhalo vytvářet atmosféru starého Řecka. Žáci se v městských státech nejprve drželi ve dvojicích, které se znaly, ale díky svébytnému rázu jednotlivých úkolů, se kterými se museli na daných stanovištích vypořádat, se městské státy pod vedením prétorů postupně scelovaly a sbližovaly. Vyvrcholením tohoto sociálního prvku pak byl nácvik a představení dramatického zpracování části Odyssey, které si žáci zrežírovali sami.

Rodiče byli v rolích prétorů, organizátorů, vydavatelů potravin a vody a ochránců jednotlivých stanovišť Odysseova putování naprosto nenahraditelní. Učitelé školy zastřešovali celý projekt svou přítomností. Tento projekt dopadl nade všechna očekávání. Vše se vydařilo. Žáci, pedagogové i rodiče byli nadšení. Velký dík patří hlavní organizátorce celého projektu třídní učitelce 5. Třídy R. Krásové a její pomocnici Alence Matějčkové.

Reflexe žákyně 5. Třídy ZWŠ Jinonice: Dobrý den, jsem Kristýna Holečková a mám udělat reportáž o olympiádě waldorfských škol. Je krásná sobota a spousta dětí se už řadí do skupin, které mají názvy podle řeckých měst. Je tady například Skiros, Mykény, Sparta, Athény. Olympia, Thermopyly, Théby, Marathon, a Zakyntos. Jsou tu waldorfské školy z celé České republiky, které se tu sešly za nějakým cílem. A první město vyrazí na první stanoviště a to jest skok do dálky. Skáčí do písku, kde rozhodčí měří jejich ctěný skok. Hmmm, tak tenhle kluk skočil opravdu daleko - 320 cm, tak to je na potlesk. Dostal žlutý korálek za první místo, jiný dostal zelený korálek za druhé místo a další modrý za třetí místo. Ostatní dostali fialový korálek. Jde se dál. Jako další stanoviště je skupinová práce. Paní učitelka pošle větu jako tichou poštu (bylo to "Odysseus je přivázán ke stěžni"). Děti měly uhodnout jaká část Odysseova příběhu to je, samozřejmě, že to bylo u ostrova Sirén. Všichni řekli kousek správně, a tak dostali žlutý korálek. Jako další stanoviště je "Kyklop". Já ani děti jsme nevěděly, co to znamená. Za chvíli jsme to zjistili - řekli, že mají chodit mezi stromy, na kterých jsou přivázány provazy a pytlíky. (Měli chodit se zavázanými očima.) Na trase bylo 11 pytlíků. Když prošli celou trasu, tak na papírek měli napsat, jaké věci si zapamatovali. Já jsem si nezapamatovala nic, ale děti ano. Karel dostal první místo (žlutý korálek), Jáchym dostal druhé (zelený) a Karolína třetí (modrý). Všichni ostatní dostali fialový. Jde se na čtvrté stanoviště, kde bude střelení z luku a jmenuje "Námluvy u Penelopy". Je tam jistý Richard Holeček a ten nám teď udělá rozhovor: "Líbí se vám tato olympiáda?" "Mně osobně se moc líbí." "Co přesně se dělá na tomto stanovišti a proč se jmenuje námluvy u Penelopy?" "No, víte co, na to se nedá přesně odpovědět. Já si myslím, že to je pravděpodobně kvůli tomu, že když Odysseus na dlouho odjel, tak o Penelopu byl opravdu velký zájem. Podlézali jí opravdu všichni muži, dokonce i nějaký starouch, až se baba jedna naštvála a připravila jim strašně machrovskou soutěž. Vymyslela si, že mají prostřelit lukem tzv. 12 otvorů seker. Ale nedokázal to v podstatě nikdo, až na toho dědka. A teď nastává ten největší hec, kdy ten dědek strhne kápi, postřílí tam dalších osm lidí a všichni poznají, že to byl Odysseus." "Děkujeme za rozhovor a přežeme vám hezký den!" (Rozhovorem jsem zameškala vítěze, takže jdeme dál.) Páté stanoviště je skupinová práce. Nejdřív mají rozdělat oheň maximálně se třemi zápalkami, zapálit o něj svíčku, udělat sedátko (z rukou), jeden si na něj sedne a nese tu svíčku. Takhle se děti střídají a podle toho, jak si pomáhají (odhrnují větve... atd.), tak tu barvu dostanou. Naše město si moc nepomáhalo, tak dostalo zelený korálek.¹⁴ Jde se dál a následuje sprint. Vyhrál Karel, protože měl čas 19 vteřin. Adéla měla zelený korálek, Adam modrý a ostatní zase fialový. Závěrečná disciplína je přetlačování na kládě. Pravidla jsou, že se musí přetlačovat jenom rukama a nesmí se zaklínit. Byla to velmi dlouhá disciplína, ale zdolali jsme ji, a tak můžeme jít do školy. (Zapomněla jsem, že v pátek byl marathon, ve kterém vyhrála z holek Dominika Douděrová.) V neděli jsme zjistili, že naše město vyhrálo ve skoku do dálky.

Loučí se s vámi Kristýna H.

Reflexe pedagogů z jiných škol:

1. Milí Jinoničtí,
od návratu z olympiády mám neustále pocit, že jsem se svými páťáky a s kolegy prožila v Jinonicích výjimečný čas. V rozhovorech se stále vracíme k uplynulému víkend. Slyšela jsem o olympiádách ve
> waldorfských školách a tušila jsem, že je to pro děti hluboký prožitek řeckého ideálu. Přesto mě skutečnost velmi zasáhla, potěšila i dojala. Největší přínos olympiády vidím v tom, že jste se snažili o opravdovost. Obraz putování Odyssea z Tróji jako cesta člověka zestarého zanikajícího světa k nové epoše, cesta, při které na různých zastaveních získává nové kvality, byla zcela zřetelná v celém průběhu akce. Uchopení tohoto ideálu a jeho velice vědomé zprostředkování dětem skrze přednes částí Odyssey v hexametru, skrze cestu po Prokopském údolí s výborně zvolenými a pečlivě připravenými zastaveními, skrze divadla i ukázky řeckého pětiboje byla skutečnou příležitostí k poznání sebe sama. Máme díky Vám svůj olympijský příběh a vyprávíme ho dál, děti jsou jiné - září a hodně je to spojilo, některé se skutečně probudily. Díky za vynikající organizaci, vstřícné a připravené přetory, dobré jídlo a zázemí a také za milé dárky. Díky ze krásné olympijské hry!
Radka Konířová
a kolegové
a páťáci z Budějovic
2. Vážení a milí, ráda bych všem, pedagogům i nepedagogům, rodičům i dětem, poděkovala za všechnu práci, kterou jste pro Olympiádu udělali. Byla pro mne i děti z naší olomoucké školy velkým zážitkem. Bylo úžasné sledovat tolik zaujatých dětí, jak sportovními výkony, tak uměleckými. Mockrát děkuji.
Renáta Rygelová (WŠ Olomouc)

Celková reflexe a závěry kapitoly:

WŠ škola Jinonice nabízí rodičům i žákům své školy širokou škálu akcí a projektů, které posilují sociální vazby v rámci jednotlivých tříd, skupin i celé školy, rozšiřují aktivní účast žáka i rodiče na uchopení učebního plánu, rozšiřování znalostí a dovedností. Rodiče jsou v rámci třídních schůzek, individuálních konzultací a rozhovorů, prostřednictvím webových stránek školy a schůzek Spolku rodičů vždy vyzýváni k účasti na všech projektech a akcích. Některé projekty a akce jsou dokonce výhradně dílem rodičů nebo výsledkem spolupráce učitelů a rodičů. Právě díky takovým projektům a akcím dochází k posilování pozitivních vazem učitel-žák rodič, které jsou pro zdravý a efektivní proces výchovného a vzdělávacího procesu, tak důležité. Rodičovská účast má buď pasivní ráz (divák, pozorovatel) nebo ráz aktivní – organizátor, pomocník, vychovatel, poskytovatel služeb atd. Projekty a akce jsou rodiči hojně navštěvovány, většina rodičů všech tříd je ochotna aktivně spolupracovat na

dílčích i celoročních projektech. Pro další období je žádoucí tento trend udržet a dále prohlubovat.

2.5. AKTIVNÍ SPOLUPRÁCE PEDAGOGŮ SE SPOLKEM RODIČŮ

Spolek pro založení waldorfské školy v Praze (dále jen Spolek) je dobrovolným, nevládním, neziskovým sdružením rodičů, žáků a přátel ZŠ waldorfské v Praze 5 - Jinonicích, jehož posláním je podpora, propagace a rozvoj školy s waldorfskou pedagogikou

Výkonná rada Spolku rodičů se schází 1x měsíčně za aktivní účasti delegovaných zástupců jednotlivých tříd. Schůzek se účastní též ředitel školy a zvolení zástupci pedagogického kolegia.

Valná hromada spolku se schází dvakrát ročně za hojné účasti pedagogů i rodičů.

Každý rok spolek rodičů pravidelně organizoval adventní a velikonoční prodejní jarmark s výrobky dětí, rodičů a přátel školy. Spoluorganizoval odborné přednášky a kursy pro rodiče a laickou veřejnost (viz kapitola Projekty 3.4.) a divadelní Akademie školy, která v letech 09/10 až 11/12 probíhala v Divadle Za Branou (areál Bohnické léčebny).

Dále pak členové Spolku rodičů participují aktivně na dalších třídních i celoškolních projektech (slavnosti, akce, projekty, školy v přírodě, lyžařské výcviky atd viz kapitola 3.4. Projekty)

V roce 2009 vznikl z iniciativy Spolku rodičů (ve spolupráci s pedagogy) projekt Nová škola.

Cílem Spolku se tak stala výstavba nové školní budovy v Jinonicích s cílem zajistit celistvé waldorfské vzdělávání v Jinonicích (základní i střední škola). Zároveň - ve spolupráci s mentorem P. Bodackem (zakladatelem WŠ Groebenzell Německo)- došlo ke změně organizační struktury Spolku. Vedle valné hromady a výkonné rady vznikly v rámci Spolku rodičů tzv. pracovní kruhy, které tvoří dobrovolníci z řad rodičů, učitelů a přátel školy. Bližší pravidla a definice fungování kruhů byla specifikována na valné hromadě 14.1. 2010 (viz. [www. Waldorfjinonice.cz](http://www.Waldorfjinonice.cz) - spolek rodičů)

Takovými kruhy jsou například Kruh finance, který hledal možné modely financování projektu „Nová škola“ a zároveň i financování střední waldorfské školy. Kruh Stavba, jehož úkolem byla příprava architektonické studie

pro novou školní budovu. V kruhu 10M se scházeli rodiče, kteří sháněli prvních 10 miliónů na stavbu této budovy. Dále kruh Sociální, který se snaží nalézt řešení pro rodiče, kteří jsou v tíživé platební situaci.

V průběhu tříletého období se kruhy dále rozšířily nad rámec projektu Nová škola a zaměřily se mimo jiné i na pomoc a podporu běžného života školy. (v roce 2010/11 a 11/12 vznikly

kruhy: důvěry, kruh Bezpečně do školy, kruh Cizí jazyky, kruh Žvahov. Dále například kruh jazyků, který přímo souvisí s výukou, jehož členy jsou jak učitelé tak rodiče. Soustředí se na výuku jazyků a pomoc při ní. Ten například zajistil peníze na jazykové učebnice, organizuje promítání a následné diskuse cizojazyčných filmů ve škole, ale hlavně uspořádal přednášku pro rodiče a následně víkendový seminář s učitelem jazyků Alecem Templetonem, kterého se účastnili jak učitelé z naší školy, tak dalších dvacet učitelů z jiných waldorfských škol.

Náplň práce jednotlivých kruhů, jejich cíle a projekty viz www.waldorfjinonice.cz kapitola Spolek rodičů- kruhy)

Reflexe efektivity vzájemné spolupráce v rámci Spolku:

Spolupráce se spolkem rodičů je ze strany pedagogického kolegia za uplynulé období hodnocena velmi pozitivně. Spolek rodičů tvoří pevné zázemí a plně podporuje veškeré školní akce a projekty. Zástupci Spolku rodičů hodnotí vzájemnou spolupráci též pozitivně, podotýkají však, že je žádoucí větší míra komunikace ze strany pedagogů.

Velkým přínosem společné práce rodičů a učitelů je vnímání této spolupráce žáky školy. Ti se v tomto klimatu spolupráce cítí včlenění do tohoto živého, tvůrčího a spolupracujícího společenství a odnášejí si tento model často do svých dalších životů.

Během uplynulého období se uskutečnilo v rámci či nad rámec pedagogických kolegií několik tematických setkání se zástupci Spolku rodičů (projekt Nová škola, projekt Žvahov, činnost jednotlivých kruhů, projekt Bezpečně do školy atd).

Velmi pozitivně je ze strany rodičů hodnocen systém práce jednotlivých kruhů, který se ukázal nejen více produktivnějším, ale především odpovídá principům waldorfské pedagogiky.

2.6. NABÍDKA VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ V OBLASTI FILOSOFICKO-PSYCHOLOGICKÉHO ZÁKLADU WALDORFSKÉ PEDAGOGIKY

V období 2009/2012 se škola rozhodla nabízet rodičům kromě aktivit z kapitoly 3.5. přednášky v oblasti waldorfské pedagogiky, výchovně vzdělávacího procesu, sociálně kulturních souvislostí atd.

- Byly zorganizovány dny otevřených dveří, kdy stávající rodiče i rodiče budoucích žáků školy mohli navštívit vybrané vyučovací hodiny (2x ročně).
- Byly uspořádány semináře pro rodiče budoucích žáků 1. třídy. (1x ročně)
- Rodiče měli dále možnost hospitací po vzájemné dohodě s pedagogy v průběhu školního roku.
- Byl vytvořen plán přednášek a přednáškových cyklů, jehož cílová skupina jsou právě rodiče:

Plánované tematické přednášky různých odborníků v oblasti pedagogiky a psychologie:

- tematický přednáškový cyklus PhDr. Anežky Janátové
- tematický přednáškový cyklus Tomáše Boňka
- přednáška Počítače a další média - mohou je děti používat, aniž by jim škodily?, Uwe Buermann
- přednáškový cyklus pana Bodacka z partnerské školy v Groebenzellu v Německu (Spoluzodpovědnost učitelů, rodičů a žáků za běh školy, Svobodná waldorfská škola)
- přednáškový cyklus Ueliho Seilera (Sociální trojčlennost v organismu waldorfské školy)
- další přednášky na téma waldorská pedagogika
- tvůrčí dílny
  - V říjnu 2009 byl uskutečněn 2 denní projekt návštěvy waldorfské školy v Groebenzellu (Německo), který byl nabídnut jak rodičům, tak učitelům (tento projekt byl plánován i na jaro roku 2012, k jeho uskutečnění však nedošlo)

Konkrétní rozvržení vzdělávacích akcí pořádaných školou pro rodiče:

2009-10

Název	Datum konání
Návštěva rodičů a učitelů v partnerské škole v Groebenzell	27. a 28.10. 2009
Den otevřených dveří	21.10. 2009
Tvůrčí dílna, opracovávání měděných hůlek	listopad 2009
Den otevřených dveří	11.11. 2009
Víkendový seminář Svobodná waldorfská škola aneb sociální trojčlennost v organismu školy, Ueli Seiler	20.až 22.11. 2009
Přednáška Počítače a další média - mohou je děti používat, aniž by jim škodily?, Uwe Buermann	1.12. 2009
Seminář pro zápis do 1. Třídy	16.1. 2010
Individuální zápisy do 1. Třídy	18.1 - 5.2 2010
Přednáška pana Bodacka Spolupráce rodičů a učitelů – sociální organismus školy	květen 2010

2010-11

Název	Datum konání
Den otevřených dveří	20.10. 2010
Den otevřených dveří	24.11. 2010
Seminář pro zápis do 1. Třídy	15.1. 2011
Individuální zápisy do 1. Třídy	17.1 – 11.2 2011
Přednáška na zvolené téma, Anežka Janátová	únor 2011
Přednáška na zvolené téma, Tomáš Boněk	březen 2011
Den otevřených dveří	13.4. 2011

2011-12

Název	Datum konání
Den otevřených dveří	19.10. 2011
Den otevřených dveří	23.11. 2011
Seminář pro zápis do 1. Třídy	14.1. 2012
Individuální zápisy do 1. Třídy	leden 2012
Den školní biozahrady	18.2. 2012
Přednáška :Alec Templeton – Cizí jazyky ve waldorfské škole	duben 2012

Dále byly rodičům doporučovány a nabízeny další související tematické přednášky, kursy a workshopy nad rámec školy.

Reflexe:

Dny otevřených dveří byly rodiči školy navštěvovány částečně, spíše však přicházeli zájemci z řad studentů a pedagogů, rodiče žáků do budoucí první třídy.

Semináře pořádané pro rodiče budoucích žáků 1. třídy byly navštěvovány vždy v hojném počtu.

Hospitace v jednotlivých vyučovacích předmětech byly využívány pravidelně rodiči, kteří o ně projeví zájem, počet hospitujících nepřekročil neúnosnou míru. Po každé hospitaci vždy následoval rozhovor s konkrétním pedagogem.

Přednášky, které škola uspořádala pro své rodiče, se setkala s dobrou odezvou. Návštěvnost byla však v průměru očekávána vyšší.

Původní záměr – nabídnout rodičům vzdělávací celé přednáškové cykly – se nezdařil – díky neuspokojivé návštěvnosti přednášek, proto v reálné nabídce zůstalo u jednotlivých přednášek a jednorázových workshopů.

Výtečnou odezvu měla jedinečná návštěva partnerské školy v Groebenzellu (Německo) v říjnu roku 2009, kam kromě pedagogů zavítalo též cca 18 rodičů školy. Pod vedením mentora Dr. Karla-Dietera Bodacka zde proběhlo mnoho přínosných informativních schůzek a prohlídek rozlehlých školních budov. Rodiče z kruhu pro stavbu nové školy společně s architektem Hozmanem mezitím absolvovali řadu setkání, kde sbírali zkušenosti a podněty

pro přípravu jinonického projektu Nová škola, pro který je mnichovská škola v mnohém inspirativní.

Na základě dotazníkového šetření (viz kapitola 2.7.) bylo zjištěno, že se někteří rodiče věnují samostatně studiu waldorfské pedagogiky, navštěvují přednášky s touto tematikou i nad rámec školy, studují waldorfské semináře nad rámec školy.

Závěry:

Škola i nadále plánuje rozvoj v této oblasti, rozšíření nabídky přednášek s tematikou, která zajímá skupiny rodičů např. v rámci jednotlivých ročníků, přednášky odborníků na danou problematiku v rámci třídních schůzek, návštěvy jiných waldorfských škol v Čechách i v cizině atd.

2.7. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

1. CÍLE:

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, s jakými představami vstupovali rodiče do waldorfské školy. Dále nás zajímalo vyjádření rodičů k výchovně-vzdělávacímu procesu (jak ve výchovně-vzdělávacím procesu vnímají své dítě), vyjádření k pravidelným třídním schůzkám, jejich motivace a zapojení ve výchovně-vzdělávacím procesu.

Dotazníkové šetření mělo za úkol získat podklady pro další spolupráci učitelů, rodičů a žáků.

2. NÁVRATNOST DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ:

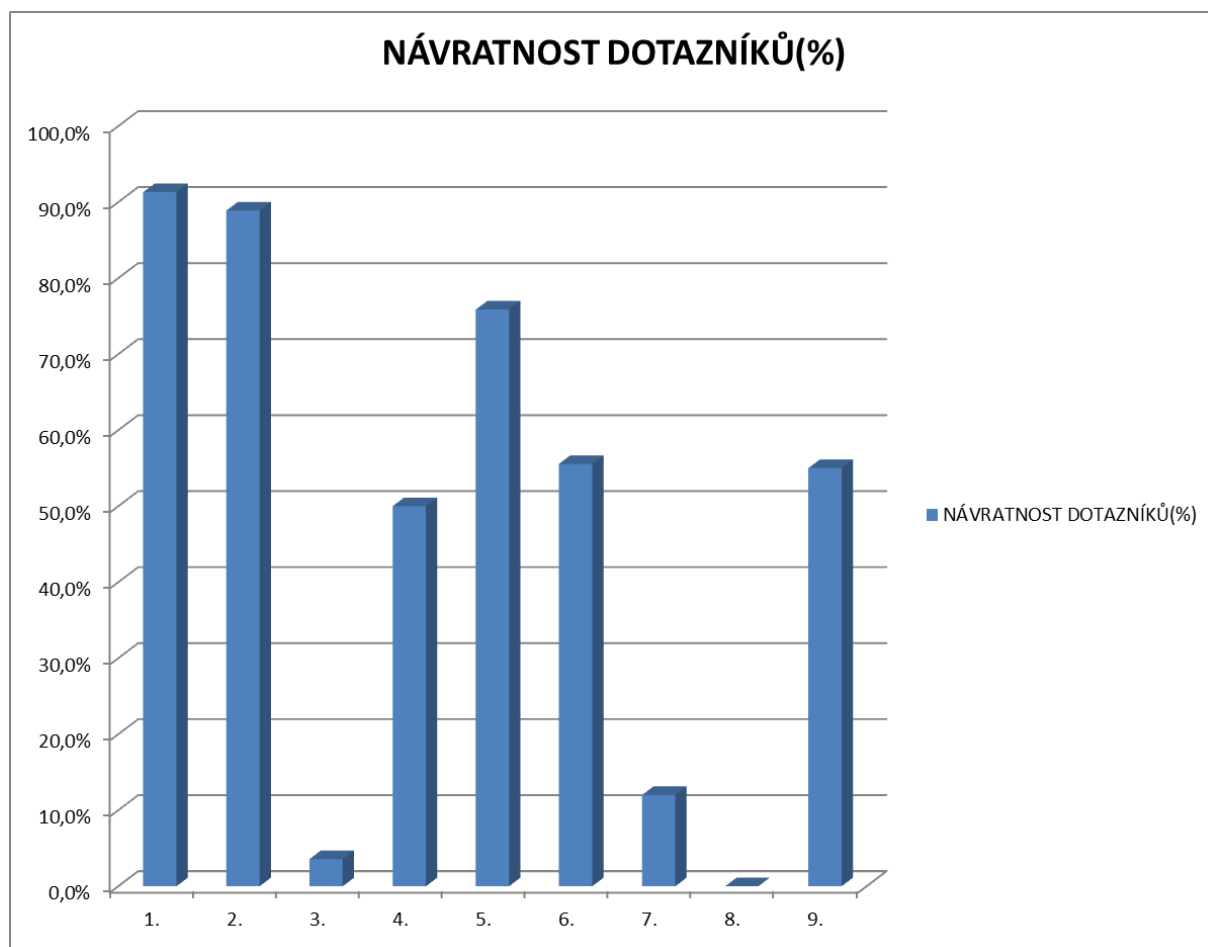
Každý třídní učitel rozdal rodičům všech žáků třídy evaluační dotazníky v březnu 2012. Všichni rodiče se tedy měli možnost vyjádřit k níže uvedeným otázkám v dotazníku.

Z 226 rozdaných dotazníků se vrátilo 110 vyplněných. Celková návratnost dotazníků ke zpracování byla 48,7%.

Nejvyšší návratnost byla u třídy první, druhé a páté.

Návratnost dotazníků z 1. třídy byla 91,3%, ze 2. třídy 88,9%, ze 3. třídy 3,6%, ze 4. třídy 50%, z 5. třídy 75,9%, ze 6. třídy 55,6%, ze 7. třídy 12%, z 8. třídy 0%, z 9. třídy 55%. Z 8. třídy se vyplněné dotazníky nevrátily.

Konkrétní počty navracených dotazníků k počtu žáků je dále uvedeno v tabulce.

3. EVALUAČNÍ DOTAZNÍK PRO RODIČE

Dotazník obsahuje 4 okruhy otázek:

- A. Vyjádření motivace rodičů k waldorfské škole (naplnění či nenaplnění představ)
- B. Zájem o vlastní vzdělávání v oblasti waldorfské pedagogiky v rámci třídních schůzek (účast na třídních schůzkách)
- C. Zhodnocení spokojenosti vlastního dítěte ve WŠ
- D. Evaluační doporučení pro zkvalitnění výchovně vzdělávacího procesu školy

DOTAZNÍK

1. S jakými představami jste své dítě přihlásili do naší školy?
2. V čem se tyto představy naplnily?
3. V čem se tyto představy nenaplnily?
4. Jakým způsobem se projevuje Váš zájem o vzdělávání a výchovu Vašeho dítěte v naší škole?
  - a) rozhovory s dítětem o vyučování
  - b) hospitace ve vyučování
  - c) osobní konzultace s učiteli
  - d) aktivní účast na akcích školy
  - e) jinak:
5. Účastníte se Vy nebo jiný zástupce rodiny pravidelně třídních schůzek?
  - a) téměř 100%
  - b) cca 70%
  - c) cca 50%
  - d) méně než 50%
6. Jsou pravidelnou součástí třídních schůzek ve Vaší třídě přednášky o waldorfské pedagogice?
  - a) ano a vítám je
  - b) mohlo by jich být více
  - c) mělo by jich být méně
  - d) ano, ale nezajímají mě
7. Jsou pro Vás přednášky o waldorfské pedagogice přínosem pro pochopení práce učitelů s Vaším dítětem?
  - a) ano
  - b) částečně
  - c) ne

8. Máte pocit, že je Vaše dítě ve škole spokojené?
    - a) ano
    - b) částečně
    - c) ne
  9. Pokud není Vaše dítě ve škole spokojené, v čem vidíte příčinu?
  10. Je něco, co by se mělo ve výchovně-vzdělávacím procesu v naší škole změnit? Pokud ano, CO a JAK?
  11. Pokud byste rádi k výchovně-vzdělávacímu procesu v naší škole ještě něco podotkli, zde pro to máte místo:
4. ZÁVĚRY

adA)

- V první otázce rodiče všech tříd vyzdvihovali důraz na rovnoměrný rozvoj myšlení-cítění-vůle a respektování vývojových fází dítěte, tedy základní princip waldorfské pedagogiky.

Dítě přihlásili do waldorfské školy s vědomím, že nebude zažívat jednostranný tlak na výkon, že bude respektována jeho jedinečnost, rozvíjeno jeho sebevědomí a samostatnost. Zdůrazňovali výchovu v sociální oblasti. Často také vstupovali s představou, že bude možný dialog a spolupráce mezi učiteli a rodiči.

Otázkou zůstává, co si představili pod pojmem „individuální přístup“. Neboť waldorfská škola staví na spolupráci a rozvoji dovedností v rámci celku třídy ne jednotlivce.

- Výše uvedené představy se u rodičů žáků prvního stupně zásadně naplňují z 80% a výše. Rodiče uvádí především důvěru v práci učitele. Zlom přichází na druhém stupni. Představy rodičů 6. třídy se zásadně naplňují ze 67%, rodičů ze 7. třídy z 33% (v této třídě je pouze 12% návratnost), rodičů z 9. třídy 54%.
- Na prvním stupni dochází k naplňování představ rodičů. V otázce „*V čem se tyto představy nenaplnily?*“ uvádí jednotlivci například složitou konfrontaci s okolním světem, příliš mnoho dětí ve třídě, neuspokojivou komunikaci kolegia a rodičů nebo mezi rodiči třídy, nejistotu v budoucnosti školy, neprůhlednost v oblasti financí.

Od 5. třídy poukazují na neukotvenost základních gramatických a matematických jevů, nedostatečnou náročnost kladenou na žáky, vnímají nedostatek fyzické aktivity žáků ve

vyučování. Několik rodičů uvedlo špatnou úroveň výuky cizích jazyků. Rodiče žáků 9. třídy poukázali na to, že žáci neumí studovat z učebnic a všimli si nedůslednosti ze strany učitelů.

Ad B)

- Zájem o vzdělávání a výchovu projevují rodiče žáků všech tříd nejčastěji díky rozhovorům s vlastním dítětem (97% z celkem odevzdaných dotazníků). Odpovědi tedy poukazují na to, že si rodiče se žáky o tom, co se děje ve škole povídají. Dále často komunikují o svých dětech s učiteli (86% z celkem odevzdaných dotazníků) a aktivně se účastní na akcích pořádaných školou (85% z celkem odevzdaných dotazníků). Hospitací ve vyučování se účastní 25% rodičů.

Dále rodiče uváděli samostudium a studium waldorfské pedagogicky, profesní pomoc učitelů, účast na přednáškách a na měsíčních slavnostech školy.

- Každé třídní schůzky se účastní 66% rodičů, přibližně 2/3 třídních schůzek se účastní 27% rodičů, kteří odpověděli na tuto otázku, 4% rodičů chodí na polovinu třídních schůzek a 3% méně často.
- 69% rodičů odpovědělo, že na třídních schůzkách se pravidelně objevují přednášky o waldorfské pedagogice, a že je vítají. Rodiče 2., 5. a 9. třídy by uvítali více takovýchto přednášek.
- Přednášky o waldorfské pedagogice jsou ve velké míře přínosem pro pochopení práce učitele a žáka.

Ad C)

- 92% rodičů odpovídalo s pocitem, že jejich dítě je ve waldorfské škole spokojené. 3% rodičů pozorují nespokojenost svého dítěte. Rodiče devátáků téměř jednohlasně odpověděli, že příčinou nespokojenosti se školou je nedostatek kvalitních učitelů na II. stupni. Rodiče 5. třídy vidí příčinu v divokém chlapeckém kolektivu, problémy se spolužáky.
- Ad D)
- V odpovědích na otázku „*Co by se mělo ve výchovně-vzdělávacím procesu změnit?*“ rodiče I. stupně přistupují s obavou k výuce na II. stupni.

Rodiče žáků 1. třídy si váží práce a nasazení učitelů. Vyjadřují názor, že na II. stupni je nutná včasná a citlivá práce se známkami.

Rodiče 2. třídy by si přáli vylepšit kvalitu stravování. Poukazují na nedostatek sportovního vyžití, požadují zvýšit počet hodin cizích jazyků.

Rodič 3. třídy vnímá u učitelů přetížení. Podotýká, že je potřeba vnímat požadavky skutečnosti než waldorfskou teorii.

Mezi odpověďmi ze 4. třídy se objevil názor, že učitelé by měli pracovat na propojení waldorfského přístupu s aktuálními požadavky vnějšího světa. Na příkladu učebnic či cvičebnic, které jsou důležité pro výuku jazyků i odborných předmětů na II. stupni.

Rodiče si váží práce a nasazení učitelů.

Rodiče žáků 5. třídy poukazují na nedostatečné tělesné a sportovní vyžití zejména chlapců. Učitelé mají dbát na kázeň, na důslednost při pracích žáků a vést je k respektování pravidel. Přáli by si vyvážit mužský a ženský element mezi pedagogy. Vnímají, že je potřeba hledat nové cesty ve výuce cizího jazyka. Požadují zpracování ucelené koncepce výuky na II. stupni z hlediska přístupů a postupného vytváření schopností dětí.

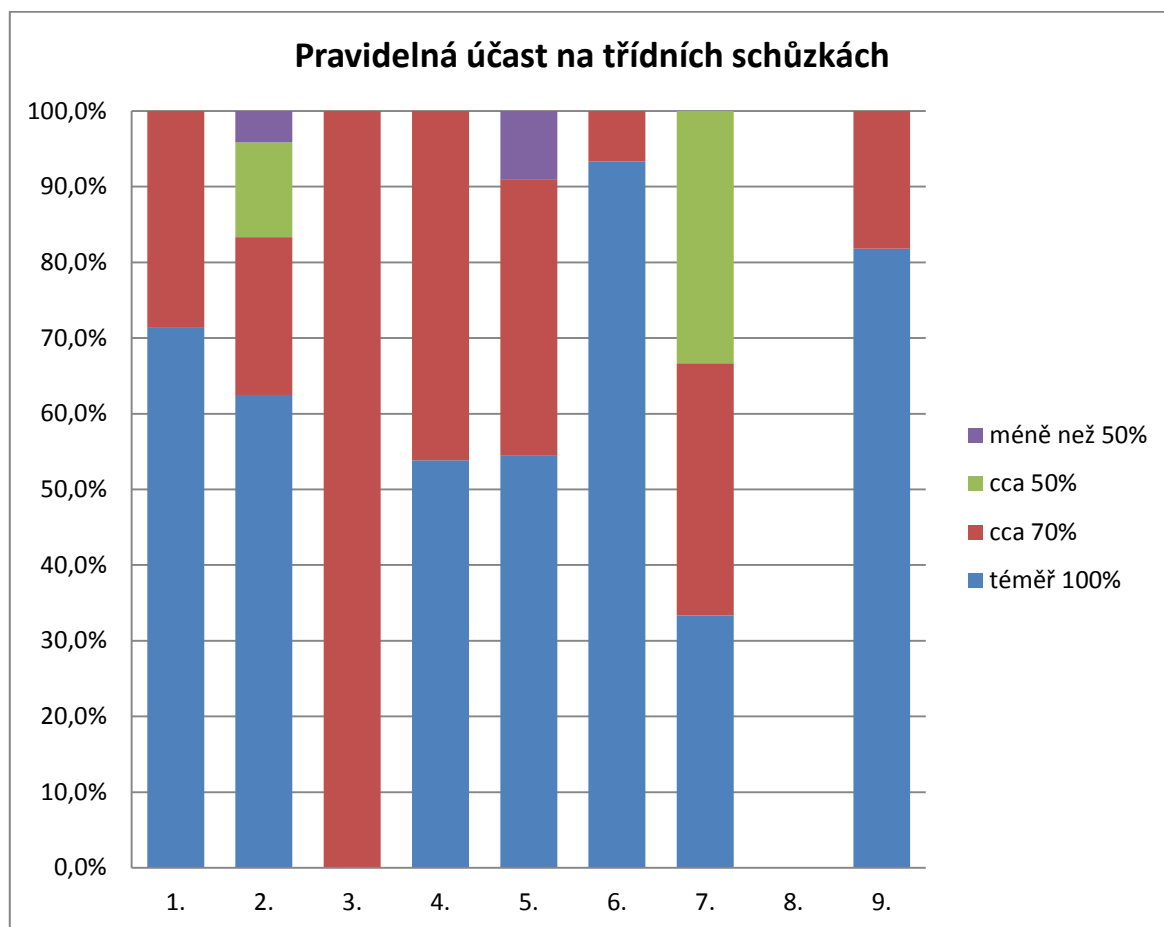
Vyjadřují spokojenost, že jejich dítě zůstává „člověkem“, výuka mu do života vnáší smysl.

Rodiče 6. třídy by uvítali společné 13tileté vzdělávání. Požadují ještě větší spolupráci a komunikaci trojúhelníku UČITEL – RODIČ – ŽÁK.

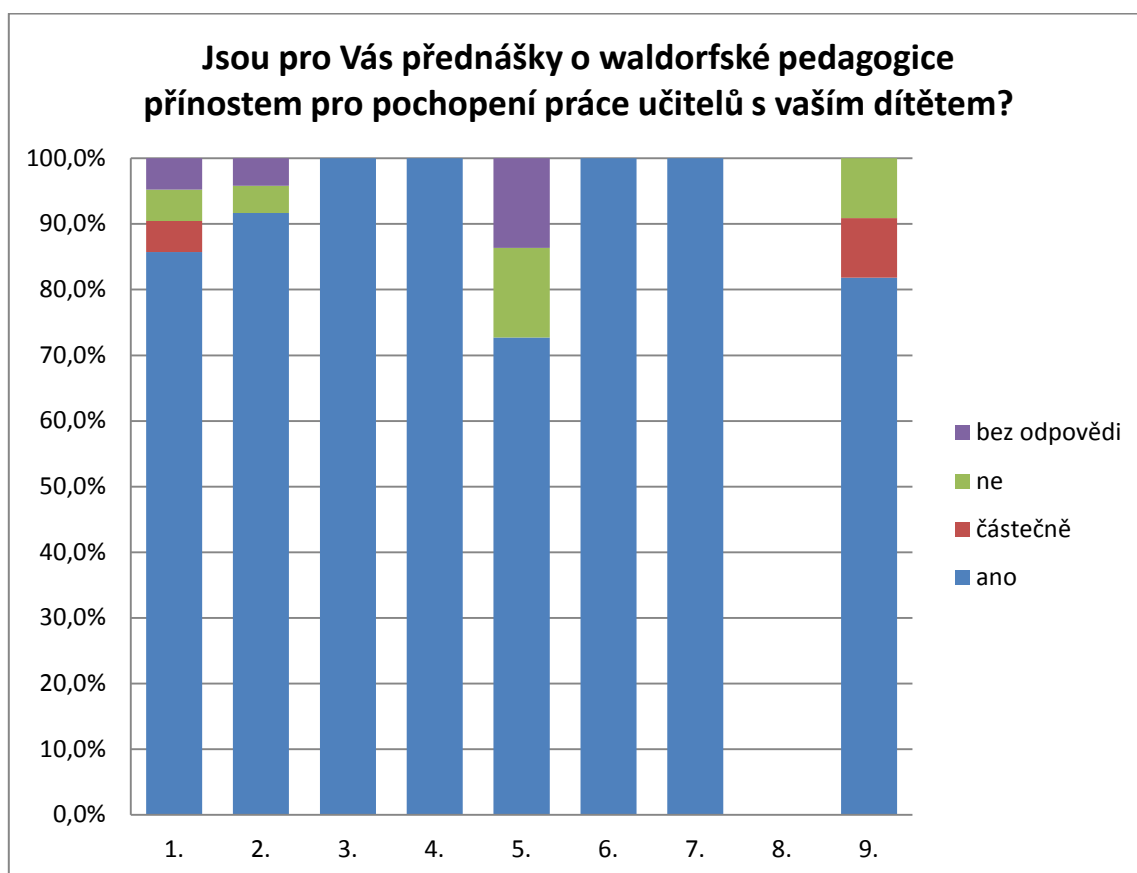
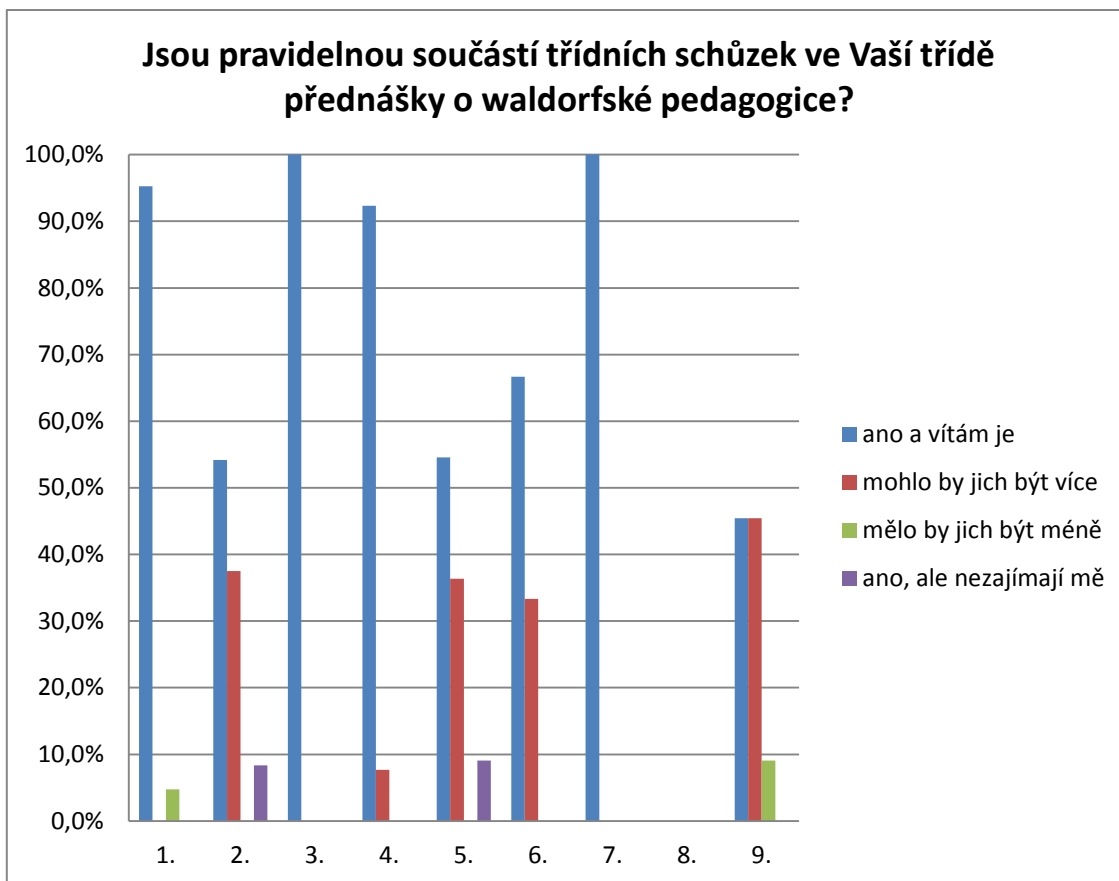
V 7. třídě poukazují na výuku cizích jazyků.

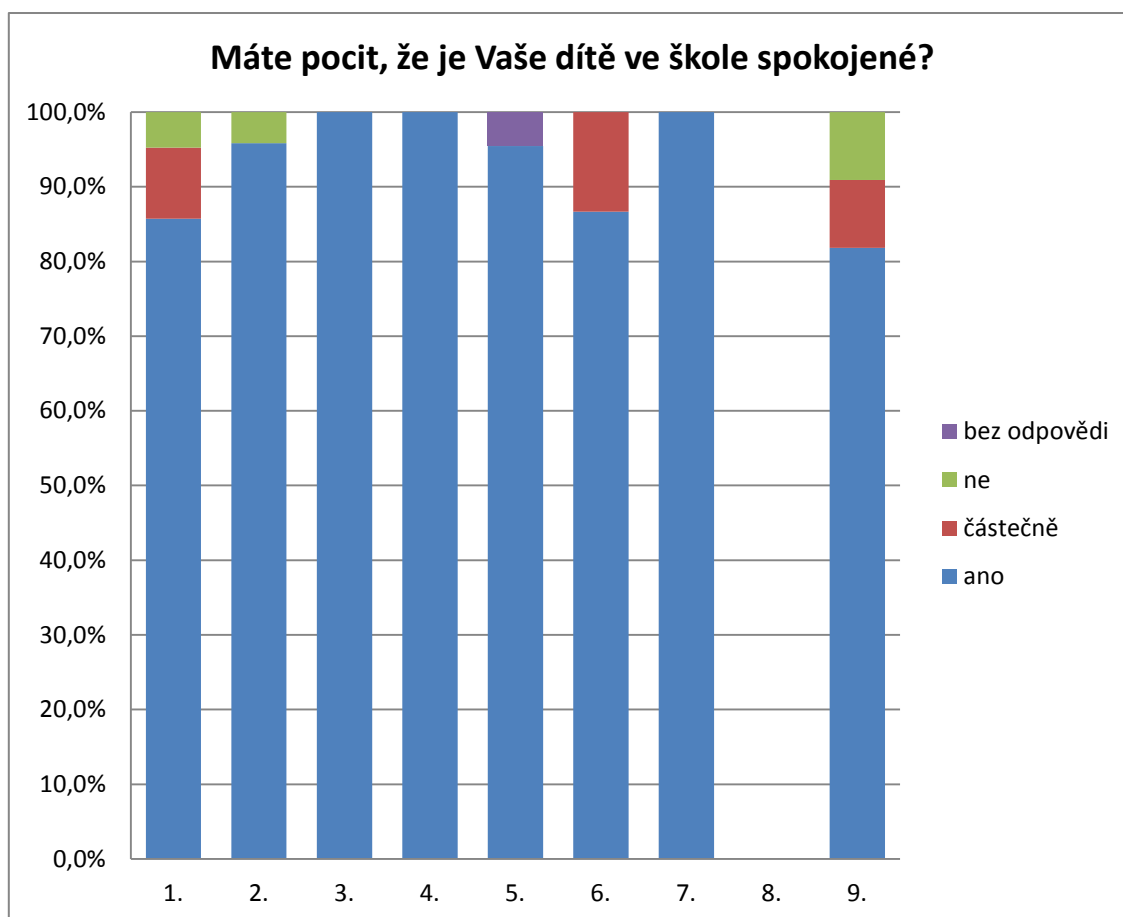
Rodiče 9. třídy vidí problém v nedostatečné odbornosti učitelů na II. stupni a s tím související kvalitě výuky. Svým dospívajícím dětem by dávali více domácí přípravy a celkově by je vedli k větší zodpovědnosti.

Součástí VYHODNOCENÍ je zpracování po jednotlivých třídách a dále jsou odpovědi zpracovány v tabulkách a grafech.

Závěry dotazníkového šetření se budou jednotliví učitelé i pedagogické kolegium dále zabývat v následujícím období. Pedagogické kolegium si klade za cíl rozbor jednotlivých oblastí, které byli rodiči označeny za problematické či nedostatečné (výuka cizích jazyků na II. stupni, kvalita výuky na II. stupni jakožto celek, otázka celistvého waldorfského vzdělávání, efektivní komunikace s rodiči atd.

3. MATERIÁLNÍ VYBAVENÍ ŠKOLY

V průběhu tříletého období byly na pedagogickém kolegiu i Spolku rodičů shromažďovány vždy 1x za rok podněty pro aktuální potřeby materiálního zajištění běhu školy, které byly po schválení v pedagogickém kolegiu v následujícím školním roce uskutečňovány (viz. kapitola 3.1)

3.1. KONTINUÁLNÍ ZVELEBOVÁNÍ PROSTOR UVNITŘ I VNĚ ŠKOLY

V tomto tříletém období byly uskutečněny následující kroky vedoucí ke zvelebení prostor školy i jejího bezprostředního okolí:

- **oprava podlah** - sbroušení, napuštění olejem (5. třída, ředitelna), výměna podlahových krytin v eurytmickém sále, položení zátěžových koberců v šatně pavilonu, výměna zátěžových koberců v zádveři školy, instalace protiskluzových pásek do dílen
  - **výměna lavic a židlí ve vybraných učebnách** (pořízeno 12 židlí z masivu do družiny, 15ks lavic do 8. třídy, 15 ks lavic do 3. třídy, 30 židlí do 3. třídy)
  - nábytek pro 6., 7. a 8. třídu v pavilonu školy (katedra, 3 policové skřínky s dvířky, 3 skřínky otevřené – borovice masiv)
  - **dovybavení družiny** (válenda, průtokový ohříváč, židle viz výše)
  - **doplnění nábytku do jazykové učebny a skladu** (4 uzamykatelé skříně, 4 vysokozátěžové regály)
  - malování stěn ve společných prostorách školy a jednotlivých učebnách
- Eurytmický sál, zádveři školy – malováno D.Newbattem, postupně byly během tříletého období vymalovány všechny třídy, třídy nižšího stupně byly vymalovány v rámci vzájemné spolupráce pedagogů a rodičů, třídy druhého stupně byly vymalovány za účasti žáků pod vedením zkušených pedagogů. Eurytmický sál byl po malování stěn vybaven dřevěným obkladem, tuto práci vykonali rodiče. 8 třída byla vybavena obkladem – realizace byla provedena žáky 8. třídy .
- stavba a instalace zamykatelných skříněk pro šatnu na 2. Stupni (4 sestavy z masivu vyrobila dílna Tilia)
  - **výměnu vybavení školní jídelny** -původním záměrem bylo změnit podobu jídelny, pořídit nové stoly, židle, vytvořit sestavy nábytku vyhovující kulturnímu stolování žáků i pedagogů. Z celého záměru se však uskutečnilo následující: pořízeno 53 ks židlí TON, dřevěné věšáky, chladnička BOSCH, elektrický ohřevný vozík do výdejny jídla.

-obohacení prvků zahrady pro účelové využití školní družinou - proběhla výsadba vrbového proutí jakožto přístřešku pro zastínění pískoviště na školní zahradě. Dále byla průběžně vysévána tráva a vysazovány drobné keře a rostliny.

- založení eko -zahrady v rámci areálu školy (viz projekt příloha č.8)

Další opatření:

-opravena venkovní zeď družiny opravena omítka na hl. budově školy,

- v šatně pavilonu byla zbourána příčka a vyrovnána podlaha,

- sborovna školy a učebna PC baly vybavena novými žaluziemi

- sborovna v paviloně – opravy dveří, zámku a oplechování

- dílna v paviloně byla přepažena a rozdělena na dílnu keramickou a řezbářskou (obklady v keramické dílně)

- pro žáky a učitele byly pořízeny 2 sady stojanů na jízdní kola s přístřeškem na kola

- Diskutována byla změna účelového využití prostoru před horním pavilonem, k žádným konkrétním změnám však nedošlo.

3.2. POSTUPNÉ DOVYBAVENÍ MATERIÁLNÍCH POTŘEB ŠKOLY

Na základě požadavků jednotlivých pedagogů a usnesení pedagogického kolegia škola postupně a průběžně pracuje na zabezpečení chybějících pomůcek pro výuku jednotlivých předmětů (doplnění kabinetů, knih, pomůcek pro jednotlivé předměty).

Reflexe:

Výše zmíněné opravy či zařízení byly určeny jakožto prioritní a to na základě technického stavu budov, dále pak na základě nároků pedagogů, rodičů i žáků.

Ocenění došly zejména uzamykatelné šatní skříňky z masivu, které byly instalovány na základě impulsu žáků 2. stupně.

Škola má však díky své dispozici 2. stupně nedostatečné prostorové dispozice pro kabinety, dílny, zázemí pedagogů, volnočasové aktivity žáků, rovněž prostorové dispozice jednotlivých tříd jsou z hlediska četnosti žáků nedostatečné. Tento problém hodnotí pedagogové i rodiče s výhledem do budoucnosti jako neuspokojivý.(viz iniciativa Nová škola kapitola č.2.5.)

Rovněž prostory školní družiny jsou značně omezené, jednotlivá oddělení družiny musí díky této nedostatečné dispozici pobývat v hlavní budově školy, což často omezuje jak prostor pro odpolední výuku tak pro družinové aktivity. Přesto se však pedagogové i rodiče snaží tyto byt nedostatečné prostory a dispozice zvelebovat a obohacovat (viz výše).

V době, kdy se řada škol pro nedostatek dětí vyprazdňuje, zájem o naši školu několikanásobně převyšuje současné kapacitní možnosti školy.

4. PŘÍLOHY

4.1. PŘÍLOHA Č. 1

HODNOCENÍ na II.stupni (6. - 9. třída) – vnitřní směrnice

1. Pravidla hodnocení pro II. stupeň waldorfské školy

1. Každý vyučující vytvoří pro svou epochu, odborný či umělecký předmět kritéria hodnocení (viz. bod č. 3 Kritéria hodnocení).

2. Kritéria hodnocení jsou pro žáky i učitele závazná a platná.

1.1. Hodnocení epochového vyučování

1. Kritéria jsou oznámena žákovi na začátku každé epochy.

2. Rodičům jsou kritéria oznámena vyučujícím buď na třídní schůzce, která epoše předchází nebo rodiče stvrdí seznámení se s kritérii svým podpisem do epochového sešitu žáka, kde kritéria epochy budou žákem zapsána.

3. Epochu hodnotí každý vyučující učitel sám.

4. Vyučující hodnotí žáky v rámci epochy na bázi průběžného slovního hodnocení.

5. Písemné slovní hodnocení za uplynulou epochu vytváří vyučující podle svého vlastního uvážení formou vlastních poznámek, které vede ve své dokumentaci, nebo zápisem do epochového sešitu či do žákovské knížky. Je nutné, aby jedna z těchto forem byla dodržena.

6. Závěrečné slovní hodnocení za epochu obdrží žák na vysvědčení.

7. Pokud žák nesplňuje kritéria epochy, bude rodič i žák vyrozuměn do deseti pracovních dnů ode dne skončení epochy. Bude jim sdělen termín a požadavky pro splnění epochy. Pokud požadavky nebudou do určeného termínu splněny, určí ředitel náhradní termín a to tak, aby bylo provedeno hodnocení nejpozději do dvou měsíců po skončení I.pololetí. Není-li možné hodnotit žáka ani v náhradním termínu, žák se za I.pololetí nehodnotí. Nelze-li žáka hodnotit za II.pololetí, určí ředitel pro jeho hodnocení náhradní termín tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. Do té doby žák navštěvuje nejbližší vyšší ročník, popřípadě devátý ročník. O komisionální přezkoušení může požádat zákonný zástupce žáka ředitele školy, má-li pochybnosti o správnosti hodnocení. (viz. pravidla hodnocení dle zákona č.561/2004Sb. §51školního zákona a vyhlášky.48/2005Sb. §15

1.2. Hodnocení odborných a uměleckých předmětů

1. V odborných a uměleckých předmětech (probíhajících po celý školní rok) sdělí vyučující obecná kritéria hodnocení žákům i rodičům na počátku školního roku, dílčí kritéria sděluje průběžně během školního roku.
2. Obecná kritéria vytvoří učitelé odborných a uměleckých předmětů písemnou formou a předají třídním učitelům na začátku školního roku, nejpozději pak do 29.9. Třídní učitelé pak s kritérii seznámí rodiče buď písemnou či ústní formou.
3. Hodnocení žáků probíhá průběžným slovním hodnocením. Písemné sumativní slovní hodnocení obdrží žáci na vysvědčení.
4. Pokud žák nesplňuje kritéria předmětu, bude rodič i žák vyrozuměn před pololetím nebo koncem školního roku nebo v průběhu školního roku, kdykoli to vyučující uzná za vhodné. Rodičům i žáku bude sdělen termín a požadavky pro splnění nároků předmětu. Pokud požadavky nebudou do určeného termínu splněny, bude žák za I.pololetí nehodnocen. Nelze-li žáka hodnotit za II. pololetí, určí ředitel pro jeho hodnocení náhradní termín tak, aby hodnocení bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. Do té doby žák navštěvuje nejbližší vyšší ročník, popřípadě devátý ročník. O komisionální přezkoušení může požádat zákonný zástupce žáka ředitele školy, má-li pochybnosti o správnosti hodnocení.(viz.pravidla hodnocení dle zákona č.561/2004Sb.§51školského zákona a vyhlášky.48/2005Sb.§15

1.3 Konzultace a rozhovory

1. Pro rodiče i žáky jsou v průběhu roku vypsány třídním učitelem konzultační hodiny.
2. Konzultačních hodin se účastní třídní učitel, žák, jeho rodiče případně odborní učitelé (pokud se odborní učitelé konzultace nemohou zúčastnit, poskytnou hodnocení žáka svého předmětu třídnímu učiteli písemně.)
3. V konzultačních hodinách jsou žáci i rodiče seznámeni s průběžným hodnocením žáka v jednotlivých předmětech. Do jaké míry žák plní předem stanovená kritéria jednotlivých předmětů atd. (viz příloha č. 1 Zásady slovního hodnocení)
4. Žák je veden k autonomnímu hodnocení
5. V 8. a 9 třídě učitel představí v rámci třídních schůzek proces převodu slovního hodnocení na známky.
5. Během konzultací v 9. třídě učitel oznámí rodičům i žákovi známky z jednotlivých předmětů (viz bod č. 4. Převod slovního hodnocení na známky v 8. a 9.třídě).

1.4. Vysvědčení

1. Každý žák obdrží v pololetí a na konci školního roku vysvědčení formou slovního hodnocení

2. Má-li zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení, může požádat ředitele školy o komisionální přezkoušení. Žádost musí podat do tří pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděli, nejpozději však do tří pracovních dnů od vydání vysvědčení. odvolat. Komisionální přezkoušení se koná do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka (viz. pravidla hodnocení dle zákona 4.561/2004Sb. § 51 školského zákona a vyhlášky 4.48/2005Sb. § 15).

2. Specifika pravidel hodnocení v jednotlivých třídách II. stupně waldorfské školy

1. 6. a 7. TŘÍDA

- Průběžný pohovor o žákovi je veden jednou ročně.
- Pohovor se týká všech předmětů.
- Pohovoru se účastní žák, rodiče, třídní učitel.
- Třídní učitel dle uvážení přizve k pohovoru učitele odborných předmětů.
- V případě potřeby bude proveden převod slovního hodnocení na známku z konce 7. zpětně až v 9. třídě.

2. 8. TŘÍDA

- Průběžný pohovor (konzultace) je veden jedenkrát ročně (nejlépe v březnu a dubnu).
- Pohovor se týká všech předmětů, které ve výuce proběhly.
- Pohovoru se účastní žák, rodiče, třídní učitel.
- Pohovoru se účastní také odborní učitelé. Není-li odborný učitel přítomen, připraví třídnímu učiteli písemný podklad k hodnocení.
- Učitel vede žáka k autonomnímu hodnocení.
- V epochách ani odborných předmětech učitel průběžně neznámkuje.
- Žák je na vysvědčení hodnocen slovně.
- Na konci školního roku, poslední den, kdy se vydává vysvědčení, mohou rodiče nahlédnout do katalogového listu žáka, ve kterém jsou napsány výsledky převodu slovního hodnocení na známky za 2. pololetí.
- V případě nesouhlasu se mají rodiče právo odvolat. (Zde opět platí - do tří pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděli, nejpozději však do tří pracovních dnů od vydání vysvědčení. Rodiče mohou požádat o komisionální přezkoušení.)

3. 9.TŘÍDA

V 9. ročníku je třeba v 1.pololetí odučit všechny odborné epochy, tj. biologie, zeměpis, dějepis fyzika a chemie. Až v 2.pololetí český jazyk a matematiku a to v době do započetí přijímacích řízení na střední školy.

- Matematika a český jazyk se hodnotí na základě cvičných hodin, které probíhají po celý školní rok.
- Do konce prvního pololetí vede třídní učitel konzultaci o prospěchu žáka.
- Pohovor se týká všech předmětů, které ve výuce proběhly.(Hodnocení předmětů, které do dne konzultace neproběhly, učitel sdělí žákům do konce prvního pololetí individuálně po předchozí dohodě.)
- Konzultace se účastní žák, rodiče, třídní učitel.
- Konzultace se účastní také odborní učitelé. Není-li odborný učitel přítomen, připraví třídnímu učiteli písemný podklad k hodnocení s převodem na známky.
- Žák se dozvídá, jakou známkou bude hodnocen.
- Konzultace v druhém pololetí záleží na rozhodnutí třídního učitele.
- Rodiče jsou seznámeni s procesem převodu slovního hodnocení na známky v rámci třídních schůzek.
- Žáci jsou seznámeni s procesem převodu slovního hodnocení na známky v rámci vyučování.
- Učitel vede žáka k autonomnímu hodnocení.
- V epochách ani odborných předmětech učitel průběžně neznámkuje, ale může používat jiné druhy kvantitativního hodnocení (body, procenta atp.).
- Žák je na vysvědčení hodnocen slovně.
- Převod slovního hodnocení na známky je zaznamenán v katalogovém listu.

3. Kritéria hodnocení

1. Včasné odevzdání epochového sešitu (termín musí být stanoven předem).
2. Úroveň zpracování sešitu (dopsané zápisy, dokreslené ilustrace, úprava).
3. Aktivita v hodinách (vlastní názory, úsudky, závěry, opakování X neúčast, rušení, nepozornost)
4. Výsledky cvičení, písemných prací, testů (důraz neklademe pouze na informace ale spíše na vlastní zhodnocení, vyvození závěrů, uvedení příkladů apod.).
5. Role a aktivita ve skupinové práci.
6. Ochota pomoci učiteli, účast na doprovodných aktivitách a úkolech.

7. Pravidelné a včasné plnění domácích úkolů, úroveň jejich zpracování, dodržení daných kritérií.

8. Přítomnost alespoň na 75% epochy (v případě epoch, které proběhnou jednou za školní rok), nebo na 50% epochy (v případě, že epocha probíhá více než jednou za rok). Celková absence v předmětu nesmí překročit 25% hodin z celkového počtu za rok.

9. V případě překročení limitu uvedeného v bodě. 8 je třeba provést přezkoušení žáka za podmínek stanovených vyučujícím.

10. Pokud žák u přezkoušení bude hodnocen nedostatečně je i na vysvědčení hodnocen nedostatečně. Proti tomu se může zákonný zástupce žáka do tří pracovních dnů ode dne, kdy byl prokazatelně s hodnocením seznámen, odvolat a požádat o komisionální přezkoušení ředitele školy (viz.pravidla hodnocení dle zákona č.561/2004Sb.§51školního zákona a vyhlášky.48/2005Sb.§15)

11. Požadovaná kritéria si žák na začátku epochy napíše nebo vlepí do epochového sešitu. Tato kritéria podepíše rodiče.

Příklad stanovení kritérií hodnocení v epoše dějepisu v 8. třídě:

Očekává se, že:

- tvůj sešit bude upravený, čistý, bude obsahovat všechny zápisy a požadované obrázky
- všechny zápisy i obrázky budou dokončené: hodnotíš se obsah vlastních zápisů a gramatická správnost, případně úroveň vlastních závěrů, také pečlivost zpracování obrázků
- odevzdáš svůj sešit nejpozději jeden kalendářní týden po skončení epochy (pokud jej budeš odevzdávat později než v den skončení epochy, sám vyhledáš vyučujícího a sešit mu předáš - učitel tě nebude upomínat), výjimku je možné si osobně dohodnout jen v případě, že jsi chyběl více jak týden
- se budeš aktivně účastnit opakování a prokážeš svůj zájem, pozornost i schopnost pamatovat si probranou látku
- se pokusíš dospět k vlastním závěrům,, které vyvedíš z probrané látky, nebo uvedení probraných faktů do nových vzájemných souvislostí
- v případě větší absence než je 25% epochy budeš písemně či ústně přezkoušen z probrané látky nejpozději měsíc po skončení epochy
- nebudeš rušit průběh vyučování

4. Převod slovního hodnocení na známky v 8. a 9. třídě

1. Převod slovního hodnocení na hodnocení klasifikací bude provedeno POUZE pro účely přijímacího řízení nebo přestupu na jinou školu.
2. V epochách, odborných i uměleckých předmětech jsou žáci hodnoceni slovně, v žádných předmětech se průběžně neznámkuje.
3. Znamka vzniká převodem slovního hodnocení.
4. Každý předmět hodnotí každý vyučující sám a sám převádí slovní hodnocení na známku. (Je zde možná konzultace s třídním učitelem.)
5. Učitel vede s rodiči rozhovor o převodu slovního hodnocení na známky v rámci třídních schůzek.
6. Žáci jsou seznámeni s tematikou převodu slovního hodnocení na známky v rámci třídy během 8. a 9. třídy.
7. Žáci jsou se známkami z jednotlivých předmětů při konzultacích v 1. pololetí 9. třídy.

5. Doprovodné aktivity

1. Učitel dle vlastního uvážení uvede problematiku slovního hodnocení a klasifikace v rámci třídy (8. a 9. ročník) a problematiku rozpracuje, aby žáci dokázali pochopit principy a rozdílnost těchto dvou hodnotících procesů.
2. V každém předmětu se vyučující snaží vést žáky k autonomnímu a kritériálnímu hodnocení.
3. Je třeba, aby třídní učitel začal již od 7. třídy začal brát v patrnost, na jakou další střední školu či učební obor žák směřuje a pomoci mu nalézt vhodnou volbu. Tyto předpoklady je nutné dle možností konzultovat s rodiči žáka.

4.2. PŘÍLOHA Č.2

Vyhodnocení evaluačního dotazníku pro žáky 9. třídy - červen 2012

1. CÍLE

Na druhém stupni se stává převažujícím kritériální hodnocení a obrací se přímo na žáka.

Dotazníky byly rozdány žákům 9. třídy s cílem zpětné vazby ve vztahu UČITEL – ŽÁK. Šlo nám o reflexi kritériálního hodnocení žáky IX. ročníku. Cílem bylo zjistit, do jaké míry napomáhají KRITÉRIA HODNOCENÍ samotnému žákovi při jeho přípravě na výchovně-vzdělávací proces.

Dále se v 9. ročníku koná konzultace, které se účastní vedle učitelů a rodičů také žák sám. Jaký význam pro žáka konzultace měla, zjišťují poslední otázky dotazníku.

2. NÁVRATNOST DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Třídní učitel rozdál všem žákům 9. třídy evaluační dotazníky v květnu 2012.

Z 20 rozdaných dotazníků se vrátilo 11 vyplněných. Celková návratnost dotazníků ke zpracování byla 55%, což je příliš nízký počet pro tvoření relevantních závěrů.

3. EVALUAČNÍ DOTAZNÍK PRO ŽÁKY

1. K čemu, dle Tvého názoru slouží KRITÉRIA HODNOCENÍ?

2. Vnímáš, že Tě učitel podle nich hodnotí?

- a. ano
- b. částečně
- c. ne

3. Pomáhají ti kritéria hodnocení v učení?

- a. ano
- b. částečně
- c. jen v některých předmětech
- d. ne

4. Účastnil ses v tomto roce konzultace s rodiči a učiteli?

- a. ano
- b. ne
- c. částečně

5. Měla tato konzultace pro Tebe význam?

- Jestliže ANO, napiš jaký
- Pokud NE, jak by sis její průběh představoval, aby pro Tebe význam měla?

4. Vyhodnocení dotazníků

1. K čemu, dle Tvého názoru slouží KRITÉRIA HODNOCENÍ?
  - aby, žák věděl, co se v dané epoše od něj očekává a na co by si měl dávat pozor 9x
  - výstraha, abychom měli sešit v pořádku
  - je to využíváno trochu jako hrozba, žák si to přečte, ale stejně se podle toho neřídí
  - abychom věděli, z čeho budeme zkoušeni, ale je to vždy stejné, ani si je nečtu 3x
  - aby na nás našli něco špatného, kdy je do druhého dne nepřineseme podepsané od rodičů
  - udělala bych stejná pro všechny předměty na začátku roku 2x
  - bez odpovědi 2x

2. Vnímáš, že Tě učitel podle nich hodnotí?
  - d. ano 2x
  - e. částečně 12x
  - f. ne 2x

3. Pomáhají Ti kritéria hodnocení v učení?
  - e. ano 1x = 6,25%
  - f. částečně 3x = 18,75%
  - g. jen v některých předmětech 3x = 18,75%
  - h. ne 9x = 56,25%

4. Účastnil ses v tomto roce konzultace s rodiči a učiteli?
  - d. ano 13x = 81,25%
  - e. ne 2x = 12,5%
  - f. částečně 1x = 6,25%

5. Měla tato konzultace pro Tebe význam?
  - Jestliže ANO, napiš jaký 10x = 62,5%
    - pochopila jsem, co po mně učitelé chtějí
    - maminka se dozvěděla, co se ve škole děje
    - žák se dozví, v čem by se měl zlepšit a jak
    - seznámilo mne to s realitou a napomohlo mi to k motivování se k učení
    - povídali jsme si o školách, na kterou bych měla po ukončení základní školy jít 2x
    - dozvěděl jsem se, jak mě vidí učitelé
    - začal jsem se snažit

- domluvila jsem se s učiteli na speciálních požadavcích v předmětech
- Pokud NE, jak by sis její průběh představoval, aby pro Tebe význam měla? 5x = 31,25%
  - hledět na věci na střední škole spíše více právně a technicky
  - chtěla bych slyšet, jak to probíhá na střední škole a ne chlácholení typu „Na to přijdeš, to zvládneš“.
  - více se bavit o budoucnosti
  - nevím, konzultaci jsem nevyžadoval
  - rodiče by měli být více informováni o postupu, kromě pana Kupky nikdo průběžné hodnocení nedělá
  - nemělo to pro mě význam, ale je to moje chyba, ne systému

6. ZÁVĚRY

- Na otázku „*K čemu slouží KRITÉRIA HODNOCENÍ*“ odpověděla většina respondentů: „aby žák věděl, co se v dané epoše, daném předmětu od něj očekává a na co by si měl dávat pozor“. Někteří žáci berou kritéria hodnocení jako výstrahu či hrozbu. Komentují shodnost kritérií v předmětech – tedy, že když jsou stejná, ani je nechtou.
- Všichni žáci 9. třídy vnímají, že je učitelé hodnotí podle kritérií jen částečně.
- Kritéria hodnocení nejsou pro přípravu na vyučování důležitá pro 56,25% respondentů. Částečně nebo jen v některých předmětech pomáhají kritéria 37,5%ům dotázaných žáků.
- Konzultací učitelů s žáky a rodiči se účastnili žáci v 81%tech případů, 12% se neúčastnilo, ostatní částečně.
- Pro 62% z těch, kteří se konzultací účastnili, měla schůzka význam. Žáci uváděli, že pochopili, v čem by se měli zlepšit, co po nich učitelé chtějí. Domluvili se na speciálních požadavcích. Konzultace napomohla ke zvýšení motivace žáků.
- Žáci by na konzultacích uvítali debatu k průběhu výuky na střední škole, rozhovor o budoucnosti. Vyjádřili názor, že je třeba hodnotit průběžně.

4.3. PŘÍLOHA Č. 3

SYSTEM HOSPITACÍ PRO ZKVALITNĚNÍ VÝUKY

1. ORIENTACE NA UČITELE

HOSPITACE PRO VLASTNÍ OBOHACENÍ

Odborní učitelé – hospitace u zkušených odborníků stejného oboru v rámci školy nebo na jiné WŠ v Čechách či cizině

Třídní učitelé – hospitace ve stejném ročníku, kde vyučují (nebo v ročníku o rok vyšším či nižším) v rámci školy nebo v jiné waldorfské škole)
(Možné jsou samozřejmě i hospitace v jiných třídách i oborech v rámci waldorfské školy.)

CÍL: inspirace pro vlastní výuku, zkvalitnění výuky

JAK ČASTO: alespoň 1x za pololetí (1-2 dny) – minimálně 1x za rok

2. ORIENTACE NA TŘÍDU

A) epochoví odborní učitelé – před epochou navštíví hlavní vyučování ve třídě, kde budou mít epochu

CÍL: získání představy o třídě, čím se žáci zabývají atp., aby odborný učitel mohl navázat

B) třídní učitelé – půjde se během školního roku podívat do všech hodin ve své třídě, které sám nevyučuje

JAK ČASTO: 1x za pololetí, min. 1x za rok

C) odborní učitelé – půjdou se podívat do hlavního vyučování ve třídách, kde vyučují odborné či umělecké předměty

JAK ČASTO: 1x za pololetí, min 1x za rok

CÍL: - posílení mezipředmětových vazeb, získání širšího vědomí o třídě, vzájemná domluva na učebních postupech, setkání s ostatními vyučujícími v rámci třídy – zkvalitnění výuky jako celku, posílení výuky v rámci jedné třídy ve smyslu celistvého působení na žáka a třídu.

3. HOSPITACE DO VLASTNÍ VÝUKY

– učitel si pozve do svého vyučování mentora, kolegu atp., o kterém vím, že je mi schopen poradit s konkrétními otázkami nebo výukou jako celkem.

CÍL: zkvalitnění vlastní výuky, vědomější vytváření výuky

JAK ČASTO: alespoň 1x za pololetí

VÝSTUP (doporučený):

1. **ZÁPIS Z KAŽDÉHO NÁSLECHU A HOSPITACE PÍSEMNOU FORMOU**
(datum, třída, hodina, předmět, vyučující, hospitující, cíl hospitace (tj. konkrétní otázka nebo i všeobecná), průběh hodiny v bodech, poznámky, pozorování s ohledem na cíl, závěr (k čemu jsem došel, k čemu jsme došli), podpis
2. Reflexe jednotlivých hospitací v rámci kolegia.

Příloha č. 3.1.

Hospitační záznam pro praktikanty a návštěvníky školy

Jméno hospitujícího:

Datum (období) hospitace:

Třída:

Předmět:

Vyučující:

Cíl hospitace:

Pozorování a poznámky:

Reflexe hospitace(naplnění cílů):

Na základě mé hospitace budu psát práci na téma :

Datum odevzdání práce:

Instituce nebo vzdělávání, ze kterého přicházím:

Váš tel. kontakt, e mail:

Svou práci jsem ochoten (ochotna) poskytnout WŠ Jinonice.

Podpis

K tomuto listu lze dodat libovolný počet příloh. Tento list, prosím odevzdejte po ukončení své hospitační činnosti třídnímu učiteli, jehož třídu jste navštívil (a) nebo v kanceláři školy.

Příloha č. 3.2.

Hospitační záznam pro pedagogické pracovníka ZWŠ Jinonice

Jméno hospitujícího:

Datum hospitace:

Třída:

Předmět:

Jméno vyučujícího:

Cíl hospitace:

Průběh hodiny, pozorování, poznámky:

Reflexe hospitace:

Po hospitaci proběhl rozhovor s vyučujícím: ANO   NE

Podpis:

4.4. PŘÍLOHA Č. 4

Příklad praktické aplikace výsledků semináře „Jak posilovat vůli u žáků na bázi učebního plánu, metodiky a didaktiky (pozadí, praktické návrhy) 2011/2012

4.třída, třídní učitelka Hana Drastichová

Úkoly v oblasti posilování vůle (zadány v září 2011):

1. **Pravidelné a pečlivé vykonávání školních služeb.** Dvojice žáků vykonává třídní službu (mazání tabule, zametání, vynášení tříděného odpadu, úklid šatny, služba ve výtvarné výchově, zalévání květin). Služby se mění v měsíčním intervalu.

Služby sděluji žákům každý měsíc s jeho začátkem a dále visí vyvěšeny na viditelném místě.

REFLEXE: Velkou pomocí při připomínání a kontrole služeb je osoba družinářky Evy Motykové, která po skončení vyučování přebírá děti do družiny.

POZOROVÁNÍ: Pozorovala jsem, že se do vykonávání služeb zrcadlí výchova a vedení v rodině. Jestliže jsou děti doma zvyklé pomáhat, pracují i ve škole. Práce ve dvojicích je také sociálním cvičením žáků se domluvit, jak službu společně vykonají.

2. **Ukončení projektu Zemědělství („Ze zrna chléb“) v listopadu 2011.** Ukončení projektu s sebou nese – během září vymlátit všechno sklizené obilí, během října obilí semlet, v listopadu upéct chléb. Ze zkušenosti z let minulých, kdy se pečení chleba protáhlo až do jarních či letních měsíců a kolegyně pozorovaly ztrátu motivace dětí, jsem se rozhodla vykonat práce mlácení, mletí a pečení během podzimních měsíců.

POZOROVÁNÍ A DOPORUČENÍ: Pozorovala jsem, že žáci měli opravdu v podzimních měsících dostatek sil a zájmu, aby vymlátili a i ve chvílích přestávek mleli zrna. Doporučuji tento harmonogram i pro nižší třídy.

Projekt jsme ukončili slavností se zpěvem písní a divadelním představením. Na společném večeru s rodiči jsme ochutnali společně pečený chléb.

3. **Projekt Nauka o zvířatech – Pozoruji zvíře.** Probíhá od listopadu 2011 do dubna 2012. Každý žák si vybere zvíře, které se rozhodl pozorovat a pozorování zapisuje či zakresluje. Každý žák si zvolí svůj termín v měsíci dubnu, kdy referát přednese.

POZOROVÁNÍ: Žáci v tomto věku s velkým zájmem pozorovali své vybrané zvíře. Stěžejní pro úspěšné dokončení projektu přikládám VLASTNÍ zvolení termínu přednesení referátu, tento vlastní vklad a rozhodnutí každého dítěte.

V dubnu jsme projekt ukončili tak, že každý žák opravdu přednesl svůj povedený referát v předem určený den.

4.5. PŘÍLOHA Č.5

5.1. Dotazník pro další vzdělávání pedagogických pracovníků ZWŠ Jinonice 2009-10

1. Jakých kursů (dalšího vzdělávání) jste se zúčastnil (a) ve školním roce 2009/2010. (počínaje červencem 2009). Uveďte jméno či téma kursu, pořadatele včetně časové dotace (např. DPS – každé druhé úterý v měsíci nebo kurs Kreslení na tabuli s p.Kleinem (1 den)atp
2. Jakých kursů se v rámci dalšího či doplňujícího vzdělávání plánujete účastnit ve školním roce 2010/11? (červencem 2010)
3. Jaká témata (či lektory) byste pro své další vzdělávání v budoucnu osobně uvítal(a). (Pokud možno velmi konkrétně buď téma, nebo i jméno lektora)
4. Jaký způsob realizace našeho vlastního vzdělávání v kruhu kolegia upřednostňují?
  - a) víkend V Praze
  - b) víkend mimo Prahu
  - c) několik dní vcelku v rámci školních prázdnin
  - d) večery
  - e) ..... navrhněte další možnosti

5.2. Dotazník pro další vzdělávání pedagogických pracovníků ZWŠ Jinonice 2010-11

1. Jakých kursů (dalšího vzdělávání) jste se zúčastnil (a) ve školním roce 2010/2011. (počínaje zářím 2010). Uveďte jméno či téma kursu, pořadatele včetně časové dotace (např. DPS – každé druhé úterý v měsíci – nebo – interní setkání (únor 2011) atp
2. Jakých kursů se v rámci dalšího či doplňujícího vzdělávání plánujete účastnit ve školním roce 2011/12? (počínaje zářím 2011)

3. Jaká témata (či lektory) byste pro své další vzdělávání v budoucnu osobně uvítal(a). (Pokud možno velmi konkrétně buď téma, nebo i jméno lektora)

4. Jaký způsob realizace našeho vlastního vzdělávání v kruhu kolegia upřednostňují?

- a) víkend
- b) odpoledne či večer po škole
- c) několik dní vcelku v rámci školních prázdnin
- d) v rámci čtvrtetních kolegií
- e) další možnosti

5.3. Dotazník pro další vzdělávání pedagogických pracovníků ZWŠ Jinonice 2011-12

1. Jakých kursů (dalšího vzdělávání) jste se zúčastnil (a) ve školním roce 2011/2012. (počínaje červencem 2011)

Uveďte jméno či téma kursu, pořadatele včetně časové dotace (např. DPS – každé druhé úterý v měsíci nebo kurs Kreslení na tabuli s p. Kleinem (1 den) atp

2. Jakých kursů se v rámci dalšího či doplňujícího vzdělávání plánujete účastnit ve školním roce 2012/13? (počínaje červencem 2012)
3. Jaká témata (či lektory) byste pro své další vzdělávání v budoucnu osobně uvítal(a). (Pokud možno velmi konkrétně buď téma, nebo i jméno lektora)
4. Jaký způsob realizace našeho vlastního vzdělávání v kruhu kolegia upřednostňují?

- a) víkend v Praze
- b) víkend mimo Prahu
- c) několik dní vcelku v rámci školních prázdnin
- d) večery
- e)..... navrhnete další možnosti

Příloha č.5.4.

Ad otázka č. 3:Témata, která bychom uvítali pro své další vzdělávání:

2009/10

Metodika a didaktika předmětů na II. stupni (Pleštil, Zech) -6x

Práce na řečovém projevu (N: Vockerodt)- 3x

Psychologie dítěte (PhDr.A.janátová, P. Mílek)-2x

Řešení konfliktů a krizí

Jak trestat a chválit

Efektivní komunikace, přednášky o mezigeneračními vztahy (M. Horák) -2x

Ekonomika učitelské práce, plánování

Metodika a didaktika -Výtvarná výchova, pracovní výchova, eurytmie, kreslení forem (P. Šimek)

Umění ve výchově (L. Klein) 4x

2010/11

Kreslení a malování (E. Vejražková)4x

Intuitivní pedagogika (P. Albholm)

Tematika výchovy a vzdělávání žáků na II. stupni

Organizace školy a podíl pedagoga

Malování (L. Klein) 3x

Pletení košíků

Splupráce učitelů a rodičů (G. Keller, Norsko)

Práce s texty R. Steinera (T. Boněk)

Tematické přednášky N. Štuksové

2011/12

Prevence šikany (V. Hrbáček)

etopedie

Metodiky výuky na WŠ (K.Kozlová)

Psychologie dítěte, biografie (PhDr. A.Janátová)

Antroposofické lékařství (antrop. lékaři)

Léčebná a speciální pedagogika (N.Štuksová....)

Bothmerova gymnastika

Svátky během roku (A. Zuzáková)

Seminář k cizím jazykům

Meditační práce učitele (T.Boněk)

Dramatická výchova (Jičín, Dětská scéna...)

Metodika a didaktika vyučování chemie, pracovního vyučování, biologie, dějepis

Spolupráce s pražskými faráři (T. Boněk , M. Horák)

Samospráva (M. Zech)

Speciálně, pedagogická témata a antroposofický pohled

Aktuální témata a antroposofický pohled na ně (T. Boardman)

Modelování s Janou Koen

Umělecké pojetí výuky (L.Klein) a dále speciálně modelování

Jazyky na WŠ (Jafke, Templeton)

Výchova chlapců

Počítače

4.6. PŘÍLOHA Č. 6

Průvodní dopis učitelům a motivační dopis žákům Olympijské hry WŠ 2012

Vážení třídní učitelé,

Jak víte, letošní olympijské hry se uskuteční v květnu 2012 v Praze, Jinonicích. Přípravný olympijský tým, který se skládá z pedagogů WŠ Jinonice je v plné práci, co se organizace i obsahu her týče. Naším cílem je, zprostředkovat dětem nejen pěkné soutěžení, ale hlavně skutečný prožitek starověkého Řecka.

Žáci vaší třídy budou rozděleni do „městských států“ (vychází to předběžně tak, že budou vždy přibližně dva z jedné školy, celý městský stát pak bude čítat cca 15 žáků, které budou mít na starosti 3 dospělí).

Protože naším cílem není pouhá soutěž, kompetice, rádi bychom rozdělili žáky co nejrovnoměrněji, co se jejich síly, schopností a možností týče. Přikládáme tedy „dotazník“ a prosíme, aby ho vaši žáci vyplnili v rámci vyučování a vám opět odevzdali (jméno, škola, výška, váha, umění, které ovládá, sport, který pěstuje). Bylo by určitě vhodné dotazník nějak uvést, přivést děti do nálady slavnostní, řecké. Rovněž vás prosíme o kontrolu následnou kontrolu údajů (v případě, že by někteří žáci věc nevzali dost vážně a vyplnili informace nepravdivě).

Na Olympiádě se bude soutěžit v maratonu, štafetě, zápasu na kladině, hodu břemenem, skoku do dálky, recitaci atd.

Pokud počasí dovolí, budou hry probíhat v Prokopském údolí, což znamená, že „městské státy“ nebudou kumulovány na jednom stadionu (který nemáme), ale budou roztroušeny.

Bydlet se bude v naší škole a ZŠ Tyršova, která je od naší školy vzdálena 5 minut.

Co se organizace Olympiády týče, potřebujeme od vás vědět, kolik dospělých přijede s vaší třídou jako doprovod. Kolik z nich je schopných a ochotných se ve vší důstojnosti her podílet na jejím průběhu (tj. postarat se o nějaký „městský stát“).

Prosím, zašlete nám 1. vyplněné dotazníky,

2. počet žáků, kteří se her zúčastní,

3. počet dospělých, kteří třídu doprovodí,

4. počet dospělých, kteří jsou schopni a ochotni se starat o „městské státy“.

Tyto informace zašlete poštou na adresu R. Krásová, ZŠW Jinonice, Butovická ....., Praha 5, 152 00 do 31.3. 2012

S pozdravem za Olympijský přípravný tým Renata Krásová

Žáci obdrželi následující dotazníky:

Slovutný reku,

dříve než vystoupá zlatý vůz boha Héliu na svou nejvyšší dráhu, budeš vyzván se svou družinou k účasti na starořeckých olympijských hrách.

Aby ses mohl olympijských her zúčastnit se vši ctí a slávou, je zapotřebí, abys nám sdělil výšku tvé chrabré postavy .....(cm), váhu tvého těla .....(kg), umění, ve kterém vynikáš ....., sport, který pěstuješ .....(pokud pěstuješ nějaký sport závodně, zakroužkuj toto slovo ZÁVODNĚ.)

Jak hromovládny Zeus rozhodl, budeš v rámci her přidělen do jednoho ze soutěžících řeckých měst. V tomto městě se sejdou zástupci různých družin (škol). Aby ses necítil osamělý, můžeš navrhnout jméno bojovníka či bojovnice (spolužáka nebo spolužačky), se kterým bys chtěl být. Napiš jeho jméno a ještě jméno jiného, pokud by los padl jinak ..... (jméno kamaráda), ... (jméno náhradníka, kdyby to předchozí nevyšlo).

Nechť tě jiskrooká Athéna ochraňuje na tvých cestách .

Olympijský tým

ZDE NAPIŠ SVÉ JMÉNO A

ŠKOLU:.....

Tuto zprávu po vyplnění předej své třídní učitelce (učiteli)

4.7. PŘÍLOHA Č. 7

Evaluační dotazník ke školnímu roku 2011/2012

Jméno:

Zařazení:

Třídní učitel/třída: _____

Odborný učitel: _____

1. Co chci učit ve školním roce 2011/2012 ve třídě v níž jsem třídním učitelem?

-----

2. Co mohu (chci) učit ?

3. Preferuji do své třídy některého vyučujícího a na který předmět?

-----

4. Jak nejmenší možný úvazek mohu přijmout?

5. Určitě nechci ve své třídě ve školním roce 2011/2012!! učit následující:

epocha : _____

odborný předmět: _____

6. Jaké vidím řešení k problematice snižování úvazku třídních učitelů na vyšším (druhém) stupni.

Při neodevzdání dotazníku k 28.2.2011 nebude možno brát zřetel na vaše požadavky k rozvrhu ve školním roce 2011/2012. Dotazník je k dispozici od 1.2.2011 v kanceláři školy!

Podpis:

Dotazník ke školnímu roku 2012/2013

Jméno:

Zařazení:

Třídní učitel/třída: _____

Odborný učitel: _____

1. Co chci učit ve školním roce 2012/2013 ve třídě v níž jsem třídním učitelem?

-----

2. Co mohu (chci) učit ?

3. Preferuji do své třídy některého vyučujícího a na který předmět?

-----

4. Jak nejmenší možný úvazek mohu přijmout?

5. Určitě nechci ve své třídě ve školním roce 2012/2013 učit následující:

epocha : _____

odborný předmět: _____

6. Jaké vidím řešení k problematice snižování úvazku třídních učitelů na vyšším (druhém) stupni.

Podpis:

4.8. PŘÍLOHA Č. 8

Projekt biozahrada:

Obsah

proč „přírodní“ zahrada	3
přírodní zahrada jako učebna	4
jak vznikal plán školní zahrady WZS Jinonice	6
práce žáků vytvořené v rámci projektu	6
přehled možností financování školních zahrad	8
kam pro další rady a informace	11

úvod

Publikace, kterou držíte v ruce, si klade za cíl představit školským zařízením výzvy a možnosti, které přináší výuka na přírodní školní zahradě či školní biozahradě.

Ve zkratce se zde dočtete, co to znamená „přírodní“ či biozahrada, jaké má charakteristiky a přínosy a proč je dobré využívat ji jako učebnu. Hlavní část publikace je pak věnována ukázce konkrétního projektu celoškolního přístupu k vytváření plánu na přetvoření školního pozemku do podoby školní biozahrady na Waldorfské základní škole Jinonice v letech 2011–2012.

Přejeme příjemné čtení.

„Biozahrada je místo, kde se cítí dobře člověk i rostliny a živočichové. V biozahradě se nebojuje, ale spolupracuje. Sem člověk nechodí s jedem v postřikovači na zádech, ani sem netáhá pytle s umělým hnojivem; sem se chodí s radostí, ale také s pokorou a láskou.

Tady nemá místo jed ani v zádovce, ani v srdci. Bios značí život a biozahradník dělá vše pro život. A zahrada a život v ní se mu za to bohatě odměňují: svými plody, svou laskavou atmosférou a svým nikdy nekončícím velkolepým představením barev, vůní, chutí, tvarů a pohybů, prostě života.“

Radomil Hradil, in Biozahrada 2007

proč „přírodní“ zahrada

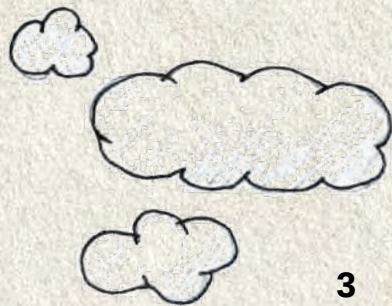

Zahrada je místem, kde člověk přetváří přírodu dle svých potřeb a svého obrazu, nicméně i toto přetváření může respektovat přírodní zákonitosti a principy a využívat je k potřebám a představám zahradníka. Zdánlivě nelogicky se tedy přetváření přírody v zahradě může dít na základě přírodních zákonitostí, a navíc se ukazuje, že je to výhodné pro obě strany - zahradníka i přírodu.

Hlavní myšlenky přírodních zahrad

- **Zahrada respektující přírodní zákony** – zahrada jako zmenšená a pro potřeby člověka upravená divočina, využívající místní přírodní podmínky.
- **Zahrada téměř nezávislá na člověku** – zahrada, která se „stará se sama o sebe“, podobně jako příroda.
- **Zahrada užitková** – zahrada, kde se využívá převážná většina rostlin na jídlo.
- **Zahrada druhově rozmanitá** – zahrada jako zdroj diversity pro okolní krajinu.
- **Zahrada inspirující** – zahrada, která láká k objevování a hrám, studnice pozorování a poznání, možnost učení se pod širým nebem.
- **Zahrada bez chemie** – zahrada, kam mají syntetické chemické látky a jiné jedy, jejichž účelem je zabíjet, zákaz vstupu.

Základní zásadou je, že každý prvek v zahradě by měl plnit minimálně několik funkcí. Umístit prvek tak, že může plnit jen jednu funkci, je vyloženě nevýhodné! Zkuste se zamyslet nad tím, zda je vaše školní zahrada přírodní. V čem ano a v čem ne?

přírodní zahrada jako učebna

Školní zahrady jako učebny mají například i podle MŠMT¹⁾ své nezastupitelné místo stejně jako např. tělocvičny. Školní (bio)zahrada je místem, které zaujímá významný prostor ve školním kurikulu. Praktický pracovní prožitek přírodních dějů na zahradě a možnost jejich ovlivnění přináší žákům příležitost prakticky uplatnit poznatky získané v teoretických předmětech (např. biologie, matematika).

Pro vytvoření školní přírodní zahrady není nezbytné komplikované a drahé vybavení, ale je třeba důkladně promyslet, jak vytvořit zahradu tak, aby byla přírodě blízká, umožňovala žákům seznámit se s přírodními ději a zároveň byla údržbově nenáročná a její budování by zvládli případně sami žáci. Důležité pro úspěch budoucí výuky ve školní biozahradě je umožnit žákům podílet se na

plánování a praktickém zakládání zahrady i na další údržbě.

Role odborníků na vytváření přírodních zahrad je zde nezastupitelná a jejich zkušenosti s propojováním jednotlivých prvků v zahradě jsou velmi důležité, nicméně v žádném případě nelze doporučit zcela přenechat vytváření zahrady specializované zahradnické firmě a zbavit tak sebe i děti možnosti podílet se na její budoucí podobě jak nápadem, tak fyzickým přispěvkem, např. tvorbou prvků v hodinách pracovního vyučování.

Celoškolní plánování školní biozahrady WZŠ Jinonice krok za krokem

Realizace projektu plánování školní biozahrady byla zahájena v říjnu roku 2011 představením projektu všem pedagogům a diskusí nad možnostmi přeměny pozemku a nastíněním kroků při dalším plánování na úrovni celé školy.

Plánování

V úvodu realizace projektu byl zahradními architektkami pozemek zaměřen a bylo vytvořeno schéma současného stavu včetně podrobné inventarizace dřevin v řešeném

¹⁾ Volně upraveno dle výstupu ze semináře o školních zahradách v roce 2002

území, které je výchozím dokumentem plánování, a kde je vyznačen návrh jednotlivých prvků, jejichž konkrétní podobu v dalších krocích navrhovali sami žáci.

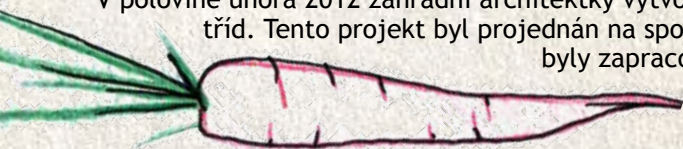
Následně se v každé třídě uskutečnily hodiny plánování, kdy se žáci jednak dozvěděli obecné základy toho, co jsou přírodní/bio zahrady a co je charakterizuje, a zároveň diskutovali na přidělené „třídní téma“, tedy konkrétní prvek v zahradě, který měla třída za úkol sama navrhnout. Žákům byla vysvětlena problematika a bylo jim zdůrazněno, na co si mají dát pozor a jaké parametry dodržet. Témata jednotlivých tříd viz tabulka č. 1.

Tab. č. 1 Rozdělení témat v biozahradě pro jednotlivé třídy

Třída	Obsah	Úkoly
1.–2. třída	Povídání o zahradě s minimem odborných informací.	
3.–4. třída	Povídání o zahradě se zaměřením na živočichy na zahradě a jak zahradníkovi pomáhají.	Navrhněte a společně vyrobte domeček / úkryt pro zvířátka na zahradě (pítka a krmítka pro ptáky, hmyzí hotel atd.).
5.–9. třída	Odborněji zaměřené povídání o zahradě – co je to přírodní zahrada, jak funguje, jaké jsou základní prvky zahrady. Témata pro jednotlivé třídy · živé ploty, · odstínění hřiště, · relaxační zóna, · zelinárna, · vstup do zahrady a ústřední motiv zahrady	Navrhněte konkrétní prvek / prostor v rámci školní zahrady dle zadání pro jednotlivé třídy.

Na vytvoření těchto návrhů potom měla každá ze tříd jeden měsíc. Po uplynutí této doby proběhla evaluační hodina, kdy lektori s žáky diskutovali nad předloženými návrhy.

V polovině února 2012 zahradní architektky vytvořily projekt budoucí podoby zahrady podle návrhů jednotlivých tříd. Tento projekt byl projednán na společném setkání s pedagogy a vedením školy a jejich připomínky byly zapracovány do finálního návrhu, který byl následně představen rodičům na akci Den školní biozahrady.

jak vznikl plán školní zahrady WZS Jinonice

Vzhledem k tomu, že zahrada jako taková je poměrně dobře udržovaná, nebylo předmětem tohoto projektu vytvořit zcela novou koncepci zahrady. V duchu filosofie přírodních zahrad a permakultury byla ve spolupráci s vyučujícími pozornost upřena na výše uvedených 5 témat v zahradě, které si zasluhují obnovu.

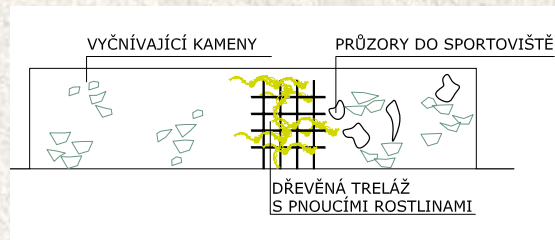

práce žáků vytvořené v rámci projektu

Zadáním bylo vhodně do zahrady začlenit následující prvky a struktury a zároveň zahradu jako celek zharmonizovat:

Živé ploty

Úkolem žáků 5. třídy bylo vymyslet a navrhnout, jak upravit či doplnit stávající plot kolem školní zahrady, aby byl co nejhezčí, nejzajímavější a nejužitečnější a zároveň aby poskytl těm, kteří zahradu užívají, pocit soukromí. Kromě dosazení různorodých kvetoucích keřů žáci navrhovali také umístění lavičky, malého jezírka, vrbového domečku, houpací sítě nebo skládané suché zidky.

Rozhraní mezi sportovním hřištěm a zelinárnou

Žáci 6. třídy vymýšleli a navrhovali vhodné odclonění – rozhraní mezi stávajícím sportovním hřištěm a budoucí pěšební plochou tak, aby se činnosti provozované vzájemně nerušily a aby nedocházelo ke zbytečným kolizím. Nápadů bylo mnoho, přesto se daly vystopovat jisté společné znaky. Nejvíce zaujala myšlenka, že clonící prvek by měl plnit

více funkcí – k dětským hrám, výstavám prací, jako opora pro pnoucí rostliny. Na základě těchto nápadů pak vznikla finální podoba clonícího prvku, kde byla zkombinována vysoká síť, zamezující létání míčů, s řadou nižších kvetoucích keřů a keřů s jedlými plody, konstrukcí pro révu vinnou a zvlněnou zdí, která bude sloužit k dětským hrám či výstavám prací a výrobků.

Relaxační zóna

Odpočinkovou a klidovou část zahrady navrhovali žáci 7. třídy. Prostor, ve kterém si budou děti moci hrát ve volných chvílích mezi vyučováním a po něm, kde budou moci trávit některé vyučovací hodiny či který budou moci využívat k dalším aktivitám. Vzhledem k tomu, že nebylo možné na vymezenou plochu umístit všechny nápady, které žáci vymysleli, na evaluační hodině bylo dosaženo konsenzu. Velice zajímavá byla myšlenka rozčlenění relaxační zóny do sektorů (společenský – herní – soukromý alias „šťěbetací“), které budou sloužit podobným aktivitám.

Zelinárna

Návrh umístění a rozvržení pěstebních ploch byly doménou žáků 8. třídy. Požadavkem bylo, aby každá třída měla svůj záhon. Společně byl odsouhlasen návrh oválného uspořádání se středem a paprskovými trojúhelníkovými záhony pro jednotlivé třídy a dalšími záhony po obvodu. Součástí zelinárny je rovněž nově vysazený strom, strážce úrody, který bude dohlížet na zdárné dozrávání plodin. „Zelinárna“ je navržena jako slunce s devíti paprsky, záhony pro každou třídu a lemováním čtyřmi většími plochami, políčky pro pěstování polních plodin (brambory, obilí apod.) ve čtyřletých cyklech. Záhony budou vyvýšené (cca 0,5 m) a budou lemovány plůtkem z vrbového proutí.

Hlavní vstup do zahrady

Nejstarší žáci školy měli za úkol koncipovat hlavní bránu do zahrady a ústřední motiv celého řešeného prostoru. Prvním úkolem bylo vybrat nejvhodnější místo pro umístění vstupní brány, druhým byl návrh jejího vzhledu, rozměru a materiálového řešení. Vstupní bránu, pomyslná ústa v obličejí celé zahrady, žáci pojednali ve dvou zásadně se lišících rovinách – v rovině korespondující s filosofií přírodních zahrad (přírodní materiály, použití rostlin) a v rovině technicistní

až utopistické. Vzhledem k reálnosti a finanční náročnosti celého projektu byla zvolena brána přírodního charakteru, kombinující materiály dřevo a kov.

Ústřední motiv

Ústředním motivem zahrady se stalo SLUNCE. Spojení slunce a zahrady je nasnadě – zahrada jako prostor na slunci zcela závislý, v rostlinách díky energii Slunce může probíhat fotosyntéza, díky slunci a teplu probíhají roční cykly rostlin, kvetení, zrání plodů. Vneseme-li do zahrady trochu více slunce, nyní myšleno pomyslného „slunce“, pozitivní energie, lásky a pozornosti, v zahradě se tato síla koncentruje a pak nám ji na oplátku bude vysílat zpět.

Přehled možností financování školních zahrad

Cesta od prvotního nápadu, že školní pozemek potřebuje změnu, až k fungující zahradě, je obvykle velmi dlouhá a trnitá. Abyste se dostali až do cíle, je potřeba sestavit tým lidí (mezi členy učitelského sboru, rodiči, apod.), kteří budou váš společný plán trpělivě posouvat vpřed, dělit se o úkoly, koordinovat, co je právě potřeba, a také se navzájem v těžkých chvílích povzbuzovat. Většina projektů, kde byla obnovou školní zahrady pověřena jen jedna osoba, skončila neúspěchem.

Velmi užitečné je mít v týmu tzv. „fundaisera“, tedy člověka, který bude systematicky sledovat

dotační programy a psát žádosti o dotace. Přehled vybraných dotačních titulů, které je možné k financování školní zahrady využít, naleznete níže.

Nicméně ne vždy jde jen o peníze. Když se kolem sebe rozhlédnete, možná najdete i další „zdroje“ (materiál zdarma, který by jinak skončil na skládce, ochotné řemeslníky, nadšené dobrovolníky nebo studenty zahradnických škol,

kteří hledají praxi). Čím více osob a subjektů oslovíte, tím větší máte šanci získat finanční či jinou podporu. Nezapomeňte se obrátit zejména na zřizovatele školy, místní samosprávu – obce, městské části, veřejné a odborné instituce, zařízení sociálních služeb – místní podnikatele a neziskové organizace, rodiče, ostatní školy či sousedy vašeho školního pozemku.

Pokud je to možné, pokuste se spolu s dětmi, rodiči a dalšími dobrovolníky zvládnout co nejvíce věcí svépomocí. Je vhodnější, když se zahrada tvoří pomalu a za účasti jejích uživatelů, než když je vybudována jednorázově dodavatelskou firmou. Nejen, že to vyjde levněji, ale společná práce přináší do života školy nové hodnoty. To, čemu jsme věnovali úsilí a čas, je pro nás cennější, máme k tomu vztah, více si toho vážíme, cítíme se za to více zodpovědní, vytvářená zahrada se tak stává společným „příběhem“.

Klíčem k úspěchu je tvořivost a pevná vůle! Pokud se vám plán A nepodaří, nezoufejte, abeceda má dalších 41 písmen...

Přehled vybraných dotačních programů

Peníze sice nejsou to nejdůležitější, nicméně mohou významně pomoci; zde naleznete vybrané zdroje veřejných i soukromých finančních prostředků, z nichž je obvykle možno žádat na úpravy školních pozemků.

Strukturální fondy Evropské unie

- **Operační program Životní prostředí** (www.opzp.cz) – pro mimopražské subjekty
  - o Prioritní osa 7. Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (dotace na realizaci přírodních dětských hřišť a zahrad při MŠ)
- **Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (<http://www.msmt.cz/strukturálni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013>) – pro mimopražské subjekty
  - o Oblast podpory 1.1. Zvyšování kvality ve vzdělávání (obnova zahrady může být součástí uceleného vzdělávacího programu např. ve výuce přírodopisu, fyziky nebo ekologické výchovy, pokud přispívá k zlepšení kvality výuky, je potřebná k rozvoji určitých kompetencí žáků atd.)
- **Revolvingový fond** (http://www.mzp.cz/cz/revolvingovy_fond_mzp)
  - o program Přírodní školy (určeno na vytvoření a rozšíření přírodních učeben u základních škol)

Státní správa

- **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**
  - o Program: Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) na školách
- zřízení, vybavení a údržba přírodní učebny EVVO;
- úprava nebo obnova školního pozemku, skleníku, zimní zahrady na využití pro environmentální výchovu, vybavení nářadím, sadbou, osivem, ochranou proti škůdcům
  - o Podrobnosti na www.msmt.cz

Ministerstvo pro místní rozvoj

- o Program: Podpora obnovy venkova
  - 4.2 Podpora zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obci.
  - 4.2.1 Obnova a údržba venkovské zástavby a občanské vybavenosti (např. školy, předškolní zařízení, atd).
- o Podrobnosti na www.mmr.cz

Samospráva

Hlavní město Praha

- o Dotační titul: Zlepšení stavu životního prostředí v hlavním městě Praze
- o Granty na podporu projektů ke zlepšení stavu životního prostředí hl.m. Prahy jsou vypisovány jednou ročně (většinou začátkem roku). Cílem je podpora projektů přispívajících k ochraně a zlepšování životního prostředí v hlavním městě. Školy patří mezi oprávněné žadatele a jsou často příjemci podpor. Podpora je poskytována na neinvestiční projekty s možností pořízení drobného hmotného majetku.
- o Program je určen pro Prahu.
- o Program administruje Magistrát hlavního města Prahy.
- o Více informací na http://www.praha.eu/jnp/cz/home/granty/mestske_granty/zivotni_prostredi_a_energetika/index.html#granty_ZP

Nadace a nadační fondy

Nadace Veronika (www.nadace.veronica.cz)

- o Školní přírodní zahrady (pobídkový grant – navýšení 1:1)
- o Grantový program z NIF (až 50 %, podpora projektů, které využívají pozemků jako prostředku k bezprostřednímu kontaktu s přírodou; 10 000 Kč)

Nadace ČEZ (www.nadacecez.cz)

- o Oranžové hřiště
- o Regionální projekty

Nadace Partnerství

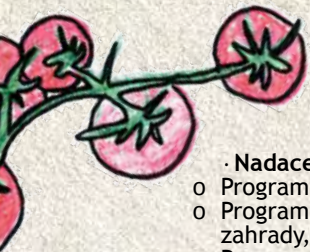
- o Program: Místo pod stromy 2012
Podpora vzniku kvalitních veřejných prostranství se zelení za aktivní účasti místních občanů, budoucích uživatelů.
  - Maximální výše grantu: 198 000 Kč
  - Více informací na <http://www.nadacepartnerstvi.cz/stromzivota/misto-pod-stromy>
- o Malé granty
  - Podpora výsadby stromů, která přispěje ke zkvalitnění životního prostředí. Zapojení širší veřejnosti do sázení a zvýšení zájmu obyvatel o prostředí, v němž žijí.
  - Maximální výše grantu: 20 000 Kč
  - Více informací na <http://www.nadacepartnerstvi.cz/stromzivota/male-granty>

Nadace OKD

- o Program Pro budoucnost
  - Program je zaměřen na podporu veřejně prospěšných projektů s cílem přispět k trvale udržitelnému rozvoji regionu.

- Maximální výše grantu: 1 000 000 Kč
- Podpora je prioritně určena pro Moravskoslezský kraj.
- Program administruje Nadace Partnerství.
- Více informací na <http://www.nadacepartnerstvi.cz/programy-okd/dokumenty-ke-stazeni>
- **Nadace Proměny**
  - o Program: Zahrada hrou
  - o Program je zaměřený na obnovu zahrad u zařízení pro děti a mládež. Cílem programu je podporovat originální zahrady, které budou dětem umožňovat volný pohyb, hry, rozvoj fantazie a kreativity i sledování zákonitostí přírody
  - o Program je určen pro Prahu a Středočeský kraj.
  - o Více informací na <http://www.nadace-promeny.cz/cz/web/granty/zahradahrou/index.html>

kam pro další rady a informace

Publikace

Česká biozahrada, Radomil Hradil. Fontána, Olomouc 2001

Dětská hřiště a zahrady v přírodním stylu

(ke stažení www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/42/12786-01_id_detska_hriste_zahrady_20100927.pdf).

Jak na ekologickou školní zahradu, kolektiv autorů. Nadační fond Zelený poklad.

(ke stažení www.zelenypoklad.org/soubory/zp_manual_brozura.pdf)

Moje přírodní zahrada, L. Krčma a kol. Přírodní zahrada, o.s, Blansko 2010

Naše biozahrada krok za krokem, kolektiv autorů. Envic, Plzeň 2009.

Pohádková zahrada, Renata Czelisová, Kateřina Řeháková a Alena Uhříčková. Lipka

Školní zahrada jako přírodní učebna, Dana Krivánková. Lipka

Učíme se v zahradě, K. Burešová a kol. Chaloupky

Zahrada v souladu s přírodou, Marie-Luise Krauter. Alpress 2002

Zdravá zahrada, Helena Vlašínová. Era, Brno 2006

Webové stránky

Metodické materiály o.s. Ametyst: <http://ekovychova.ametyst21.cz/skolni-zahrady.html>

Publikace sdružení Envic:

www.envic-sdruzeni.cz/realizovane-projekty/vzdelavani/skolni-biozahrada.htm

Ekocentrum Chaloupky, o.s.: www.chaloupky.cz

Ekocentrum Lipka: www.lipka.cz

Informace o školních zahradách Nadace Partnerství:

www.nadacepartnerstvi.cz/skola/jak-obnovit-skolni-zahradu

Informace o mezinárodním projektu Přírodní zahrada: www.prirodnizahrada.eu

Naše školní biozahrada

Publikace vznikla jako součást projektu Školní biozahrada a Informačně-poradenské centrum o biopotravinách a ekologicky šetrném životním stylu.

Vydala: PRO-BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství, Praha 2012

Redakce: Jan Valeška (ed.)

Příprava textů: Alena Lehmannová, Lucie Nižaradzeová a Jan Valeška

Fotografie: Martin Faltus, archiv PRO-BIO LIGA, Alena Lehmannová, archiv MŠ Semínko, Martina Králíková ZŠ Šardice a Dana Václavíková Waldorfská MŠ a ZŠ Plovdivská Brno. Všem děkujeme.

Grafická úprava: Saatchi & Saatchi

Text neprošel jazykovou úpravou.

Vydání publikace finančně podpořilo Hlavní město Praha a Ministerstvo zemědělství. Její text nevyjadřuje stanovisko uvedených institucí.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Biospotřebitel.cz

ISBN 978-80-904223-5-3

